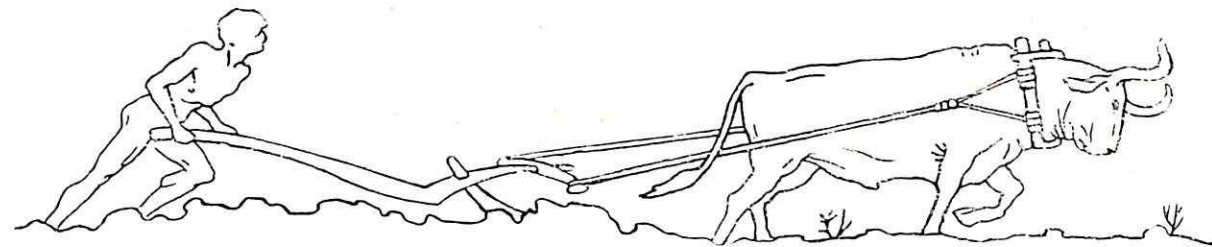

ΑΝΟΙΞΗ
ΑΠΟ ΤΗΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ

ΕΡΓΟΝ Ν. ΓΥΖΗ
Φωτογρ. Ντούνια

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΔ

ΕΤΟΣ ΙΒ 15-31
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1911

Η ΦΑΤΝΗ

Ξένη την ἔλεγαν κ' ἦταν, ἀλήθεια, μιὰ ὠμιορφιά παράξενη, ἔξωτικὴ καὶ σὰν ὑπερκόσμια. Τὸ σύνολό της, τὸ μεστὸ καὶ καλοκαμωμένο της σῶμα, ἀκτινοβολοῦσε μι' ἀλλοιώτικη ψυχὴ. Τὰ μαῦρα της μάτια, βυθισμένα πάντα σὲ ὄνειρο, στεφανώνονταν ἀπὸ κάτω μὲ δυὸ ζωηρὲς μελανιές, ἰδιαίτερο γνῶρισμα καὶ θέλητρο ξεχωριστὸ τῆς γλυκειᾶς, ἡρεμῆς, χλωμῆς της μορφῆς. Εἶχε περάσῃ τὰ πρῶτα νειᾶτα κ' ἦταν σὰν τὸν ὥριμο καρπὸ πού τώρα — μόλις — ἀρχίζει νὰ σέπεται. Γι' αὐτὸ οἱ ἡλικιωμένοι πού κυνηγοῦν τὶς ἀγουρίδες, δὲν τὴν ἐκύτταζαν παρὰ μὲ κάποιον οἶκτο. Μὰ ἓνα παιδί, ἓνας νέος ἀπάνω στὴ βράσι του, πού δὲν εἶχε κλείσῃ ἀκόμα τὰ εἰκοσιτρία, τὴν ἀγαποῦσε τρελλά. Ἦταν ἀπὸ οἰκογένεια ὁ Ἀλέκος, πλούσιος, ἀνεργὸς καὶ ποιητής. Εἶχε ὅλα τὰ προτερήματα γιὰ ν' ἀγαπηθῇ καὶ αὐτὸς μὲ τὴν ἴδια τρέλλα κ' ἦταν βέβαιος πὼς τὰ μαῦρα μάτια τῆς Ξένης, ὅταν τὸν κύτταζαν μὲ τόση γλύκα καὶ καλωσύνη, τοῦ μιλοῦσαν γι' ἀγάπη. Φίλος στενὸς τοῦ σπιτιοῦ,μποροῦσε νὰ τὴν βλέπῃ ὅποτε ἤθελε. Πήγαινε 'κεῖ σχεδὸν καθεμέρα. Μὲ ὅλους τοὺς τρόπους τῆς φανέρωνε τὸ αἶσθημά του, ἐκτὸς μόνο μὲ λόγια. Κ' ἦταν μαζί της τόσο ἡσυχὸς κ' εὐτυχισμένος, ὅσο μπορεῖ ν' ᾄνε 'κεῖνος πού ξέρει, πὼς φθάνει νὰ μιλήσῃ μιὰ φορὰ γιὰ νὰ ἐκπληρωθῇ ὁ πιὸ θερμὸς του πόθος.

Στὴν καμαροῦλα τῆς Ξένης, ἀπάνω σὲ μιὰ ἐταῖέρα, ἀνάμεσα σὲ διάφορα κομποτεχνήματα πού ἀξίζαν, ἦταν καὶ μιὰ Φάτνη χάρτινη, μεγάλη καὶ πλούσια, μὰ πρόστυχη, ἀπ' αὐτὲς πού χαρίζουν σὰ παιδιὰ τὰ Χριστούγεννα οἱ Φράγκοι. Ἡ Ξένη τὴν εἶχεν ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἦταν μαθήτρια στὶς Καλόγριες, καὶ φαίνεται πὼς τὴν ἀγαποῦσε τόσο πολὺ, ὥστε μιὰ ἡμέρα πού

ἔπιασε τὸν Ἀλέκο νὰ τὴν κυττάξῃ μὲ χαμόγελο, τὸν ἐμάλωσε.

— Δὲ θέλω νὰ γελάς μὲ τὰ πράγματά μου, τοῦ εἶπε. Μπορεῖ νὰ μὴν ἀξίζῃ τίποτα ἡ παιδικασία μου Φάτνη, μὰ πάντα, συλλογίσου, τὴν Παναγιά παριστάνει καὶ τὸ Χριστό. . . Εἶνε γιὰ μένα μιὰ γλυκειὰ καὶ ἱερὴ ἐνθύμησι. Γι' αὐτὸ βλέπεις νὰ τὴν ἔχω ἀνοιχτὴ 'ς ἓνα μέρος πού τὸ ξέρω πὼς δὲν ταιριάζει. . . Ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσω τὴ χαρὰ καὶ τὴ συγκίνησι πού αἰσθάνθηκα τὴ στιγμὴ πού τὴν ἀνοίξε μπροστὰ στὰ θαμβωμένα παιδικὰ μου μάτια ἡ Σουπεριόρα μας γιὰ νὰ μοῦ τὴ χαρίσῃ ἐπειδὴ ἤμουν «καλὸ παιδί». . . Ἡ Παναγίτσα αὐτὴ μὲ τὸ Χριστούλη, μὲ τὰγγελάκια, μὲ τὰ βωδάκια, — γιὰ ἰδὲς ἐκεῖνο στὴν ἀκρὴ πὼς κυττάζει! — χωρὶς νὰ εἶναι ζωγραφιὰ τοῦ Ραφαήλ, μοῦ φαίνονταν κατὰ ὑπερέλειο. Τὴν ἀγάπησα ὅπως ἴσως δὲν τὴν ἀγαποῦσα πρίν, κ' ἂν εἶμαι θρήσκα ἀπὸ τότες, τὸ χρωστῶ 'ς αὐτὴ τὴ Φάτνη μὲ τὰ κυπητὰ χρώματα καὶ τὰ πρόστυχα χουσαφια.

Ὁ Ἀλέκος ἦταν ἐτοιμὸς νὰ τὴν ρωτήσῃ ἂν κέρδισε τίποτα μὲ τὸ νὰ εἶνε θρήσκα «ἀπὸ τότες», μὰ ἡ Ξένη τὸν ἐπρόλαβε μὲ τὴν παράξενη ἐρώτησι:

— 'Ρεῦ . . . ἀγαπᾷς τὸ Χριστό;

Ἐκεῖνος ἐνόμισε πὼς ἀστεϊεύεται, πὼς ἤθελε νὰ τὸν πειράξῃ καὶ τῆς ἀποκρίθηκε μὲ τὸ γέλιο του. Ἡ Ξένη ὅμως κούνησε τότε τὸ κεφάλι καὶ μελαγχόλησε φοβερά.

— Τὸ ξέρω, εἶπε σὲ λίγο μὲ τὴ βαθεΐα της φωνῆς, κυττάζοντας ἀπὸ τὸ παράθυρο κατὰ τὸν οὐρανόν. Τὸ ξέρω πὼς ἐσεῖς οἱ νέοι δὲν πιστεύετε σὲ τίποτα καὶ τὰ κοροϊδεύετε ὅλα. Μὰ γι' αὐτὸ κ' ὁ κόσμος πηγαίνει τόσο ἄσχημα. Ἀχ, πὼς ἤθελα νάχα τὴ δύναμη νανοῖξω τὰ μά-

τια και να φωτίσω τις ψυχές των ἀπίστων!...
— "Αν μπορούσαν να σ' ἔβλεπαν ἔτσι, να κυττάζης με τὰ ἐκστατικά σου μάτια τὸν οὐρανό, σὲ μιὰ τέτοια ὥρα πού ἡ πορφύρα τῆς δύσης ροδοφωτίζει τὸ γαλήνιο πρόσωπό σου... ὦ, Ξένη..."

Χαμογέλασεν εὐχαριστημένη καὶ τὸν ἐκύτταξε.
— "Αλήθεια, τοῦ εἶπε, θὰ μπορούσα νὰ τοὺς ἔκανα νάγαπήσουν τὸ Χριστό;

— Ναί, εἶπεν ὁ νέος, γιατί θάγαπούσαν ἑσένα. Κατέβασε τὰ χαριτωμένα ματόκλαδα καὶ με μικρὸ στεναγμό:

— "Εμένα, ψιθύρισε τώρα πιά;...
— Τί θὰ πῇ «τώρα πιά»; εἶπε ὁ Ἀλέκος δὲν πιστεύω νὰ γίνης καλόγορη γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ;...

— Γιατί ὄχι; ἀποκρίθηκε ἡ Ξένη. Διάβασες ποτὲ ἕνα ποίημα τοῦ Δροσίνη πού τὸ λέει «Καλόγορη τῆς ἀγάπης»;

— Ναί, καὶ τὸ θυμοῦμαι καλά: «Δὲν εἶνε Δράκος μηδ' Ἀράπης, εἶνε ἡ Καλόγορη τῆς ἀγάπης...»

— Ναί, ναί, αὐτό! φώναξε με μὴν ἀλλόκοτη συγκίνησιν ἡ Ξένη. Πῶς μᾶρῆσαι! "Ἦθελα νὰ γινόμουν Καλόγορη τῆς ἀγάπης.

— Μὰ ρωτᾶς ἂν θὰ σᾶφινά ἐγώ; ξεθαρρεύτηκε νὰ πῇ σὲ ἀστεῖο τόνον ὁ Ἀλέκος.

— Μπᾶ! καὶ τί ξηουσία ἔχεις ἀπάνω μου σύ; ρώτησε σοβαρὰ ἡ Ξένη.

— Σ' ἀγαπῶ.
"Ἡ Ξένη ἔκαμε πῶς θὰ σιάξῃ τὴ Φάτνη κ' ἐγύρισε κατὰ τὴν ἐταῖρα γιὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὸ πρόσωπό της.

— Νομίζεις πῶς μάγαπᾶς, τοῦ εἶπε ὕστερ' ἀπὸ μιὰ μικρὴ, στενόχωρη σιωπὴ μὰ δὲν εἶνε τὸ ἴδιο. Κι' ὅλοι τὸ νόμισαν αὐτό... μὰ βρέθηκαν ἔπειτα γελασμένοι.

— Ποιοί; ρώτησε σὰν ἡλίθιος ὁ Ἀλέκος.

— Κάποιοι... πού δὲν ἀγαπούσαν τὸ Χριστό σὰν καὶ σέ... Δὲ βαρύνεσαι τώρα!... ἄφισέ τα, σὲ παρακαλῶ... καὶ τὰ περασμένα καὶ τὰ τωρινά...

Φύσηξε τὴ Φάτνη γιὰ νὰ τὴν ξεσκονίσῃ, τὴν ἐτοποθέτησε ὅσο πιὸ ἴσια μπορούσε καὶ δὲν ἐπρόφερε λέξι, βυθισμένη σὲ μιὰ μελαγχολία πού ὁ ποιητὴς τὴ σεβάστηκε, ὅσο πού μπῆκε στὴν καμαρούλα ἡ μικρὴ ἀδελφὴ της.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὁ Ἀλέκος τὴν ἀγαποῦσε ἀλλοιῶτα. Ὁ πόθος πού μπορεῖ νὰ αἰσθανόταν γιὰ τὸ μεστὸ καὶ καλοκαίριμένο σῶμα της, σβύστηκε ὁλότελα. Καὶ δὲν ἔμεινε παρὰ ἡ ψυχικὴ ἀγάπη, δυνατὴ καὶ βαθειά. Ἀνα-

κατωμένη καὶ με μιὰ κρυφὴ ζήλεια γιὰ τοὺς «κάποιους» πού νόμισαν κάποτε πῶς τὴν ἀγαποῦνε, γιὰ τὸν ἴδιο ἀκόμη τὸν ποιητὴ πού τῆς ἄρσεν ἕνα ποίημά του ὅσο ποτὲ δὲν τῆς εἶχεν ἄρεση κανένα δικό του, ἡ ἀγάπη αὐτὴ μεγάλωνε ἡμέρα με τὴ ἡμέρα, ὥς πού ἐφθασε νὰ ἐμπνεύσῃ στὸ νέο τὴ μεγάλη ἀπόφασι.

Ἐπλησίαζαν τὰ Χριστούγεννα. Ἐκείνες τὶς ἡμέρες εἶχαν ἀκούσῃ στὸ σπίτι τῆς Ξένης πῶς ὁ φίλος τους ὁ Ἀλέκος παντρεύεται. Μὲ ποιάν; Δὲν ἤξερε κανείς... Φαίνεται πῶς ἐκεῖνος εἶχεν ἐκμυστηρευθῇ σὲ κάποιο φίλο τῶν νεώτερων, χωρὶς νὰ πῇ ὄνομα, ὁ φίλος μίλησε σὲ ἄλλους καὶ τὸ μυστικὸ, κίνωντας τὸ γύρο του, ἐφθασεν ὥς ἐκεῖ. Καὶ τὴν πρώτη φορὰ πού πῆγε μετὰ τὴν εἰδησι, ἡ μικρὴ ἀδελφὴ τῆς Ξένης, ἕνα ζωηρὸ κοριτσάκι δεκαεπτά χρονῶν, τὸν ρώτησε μπροστὰ σὲ ὅλους ἂν ἦταν ἀλήθεια κι' ἂν μπορούσαν νὰ μάθουν τὴ νύφη.

Ὁ Ἀλέκος γελῶντας τάρνιθιζε φυσικά, ἡ μικρὴ ἐπέμενε νὰ τὸν ἐρωτᾷ, ἡ μαμὰ τὴν ἐμάλωσε, εἶπαν ὅλοι τὰ συνειδημένα ἀστεῖα, κι' ἀφοῦ εἶδαν πῶς ἦταν «λόγια τοῦ κόσμου», ἄλλαξαν κονβέντα. Ὑστερὰ ὅμως, μιὰ στιγμὴ πού ἔμειναν μονάχοι ὁ Ἀλέκος κ' ἡ Ξένη κοντὰ στὸ παράθυρο, ἡ Καλόγορη τῆς ἀγάπης, πολὺ σοβαρά, τὴν ξανάφερε:

— "Αλήθεια εἶνε; τὸν ρώτησε. Σὲ μένα, μοῦ φαίνεται, μπορεῖς νὰ τὸ ἐμπιστευθῇς.

Ὁ Ἀλέκος φαντάσθηκε πῶς ἡ Ξένη τὸν ρωτοῦσε ἐπίτιδες. Γι' αὐτό, χωρὶς δισταγμό, καὶ με χαρὰ μάλιστα πού ἐρχόταν ἔτσι τὸ πρᾶγμα, τῆς ἀποκρίθηκε:

— "Ἄν ἦταν, πρώτη βέβαια θὰ τῶξες ἐσύ. Γιατί δὲν πιστεύω νὰ νομίζης πῶς μπορῶ νὰ πάρω ἄλλαν ἀπὸ σένα.

Ἐκείνη ξαφνιασθηκε, τρόμαξε.

— "Εμένα;... εἶνε λοιπὸν σοβαρὰ αὐτὰ πού μοῦ λές; αὐτὸ πού εἶπες τὴν ἄλλη φορὰ, τότε πού μαλώσαμε γιὰ τὴ Φάτνη;...

— Ὅσο γίνεται... Ἄν ἤθελες ἐσύ, μάλιστα. Θὰ ἤμουν ὁ πιὸ εὐτυχεστὸς τοῦ κόσμου.

Τὸν ἐκύτταξε κατὰμματα δακρυσμένη. Ἡ φωνὴ της ὅμως ἦταν σταθερὴ καὶ δυνατὴ. Δὲν φοβόταν οὔτε νὰ μὴ τὴν ἀκούσουν ἀπὸ δίπλα.

— "Ὁχι, ἐπρόφερε, ἀδύνατο!...

— Μὰ γιατί; ρώτησε σὰν ἡλίθιος πάλι ὁ Ἀλέκος.

— Γιατί δὲ γίνεται.

— Ἀγαπᾶς ἄλλον;...

— Ποτέ.

— Δὲ θὰ μπορούσες νάγαπήσης ἐμένα;

— Σ' ἀγαπῶ... Κ' ἐγὼ δὲν τὸ νομίζω πῶς σ' ἀγαπῶ, παρὰ σ' ἀγαπῶ!

θινά, θὰ χαρῆς γι' αὐτό. Εἶμαι ἡ Καλόγορη τῆς Ἀγάπης».

... Στὴν ἀρχὴ ἐκυρίευσεν τὸν Ἀλέκο μιὰ λύπη ἀπέραντη γιὰ τὴ χαμένη του ἀγάπη. Ἐπειτα λυπήθηκε τὴ δυστυχισμένη θρησκόληπτη καὶ τὴν ὁμορφιά της πού χανόταν ἀπὸ μιὰ τρέλλα. Καὶ στὸ ὕστερο — ἀφοῦ πέρασαν πολλὲς ἡμέρες, — ἄρχισε νὰ γελᾷ με ὅλ' αὐτὰ, καὶ με τὴν ἀγάπη του, καὶ με τὴν τρέλλα τῆς Ξένης, καὶ με τὸ γράμμα της πού μύριζε λιβάνι, με τὴ Φάτνη πού τοῦ ἔστειλε γιὰ θυμητικὸ τῆς παραξενῆς ἀγάπης της. Τοῦ φαίνονταν τόσο ἀστεῖα! Ἀπὸ τὰ πιὸ ἀστεῖα πού μπορούσε νὰ τοῦ δώσῃ στὴν τραγικὴ της σοβαρότητα ἡ ζωὴ...

Μιὰ μέρα ὅμως ὁ οἶκος του γιὰ τὴν Ξένη, ἀπέραντος, ξαναγεννήθηκε. Ἦταν σὰν τὴν ἀπάντησε γιὰ πρώτη φορὰ, πολὺν καιρὸ μετὰ τὸν ἀπότομο χωρισμό τους. Πήγαινε περίπατο στὰ Πατήσια, ἕνα προῖ ἀνοιξιάνικο, συντροφευμένη με μιὰ καλόγορη... ἀληθινή. Φοροῦσε κατάμαυρα, ἀπλᾶ, χωρὶς ἄλλο στολίδι παρὰ ἕνα χρυσὸ σταυρὸ στὸ λαιμό της. Τὴ χαιρέτησε ἀπὸ μακριὰ καὶ στάθηκε νὰ τὴν βλέπῃ πού προσπερνοῦσε με τὸ συνειδημένο της βῆμα, «σιγαλοπερπατήτη καὶ χαμηλοβλεποῦσα» ὅπως πάντα... Τί ὡμορφη, τί παρθενική, τί αἰθέρια πού ἦταν ἀκόμη! Καταραμένη, ἔλεγε, ἡ τρέλλα πού ἔκανε ἀχρηστη, καὶ γιὰ τὸν ποιητὴ ἀκόμα, μιὰ τέτοια ὁμορφιά! Κι' ἀναθεματισμένοι ἐκεῖνοι, πού ἔρριξαν στὴν παιδικὴ ψυχὴ με τὴ Φάτνη τὰ πρῶτα της σπέρματα!...

Πέρασαν χρόνια. Στὸ σινοτάρι τοῦ νέου βοίσκεται ἀκόμα κλειστὴ ἡ Φάτνη τῆς τρέλλης. Κάπου κάπου τὴν ἀνοίγει καὶ θυμάται...

Ἀκόμα σπανιότερα βλέπει τὴν Ξένη. Κλεισμένη τὸν περισσότερον καιρὸ στὴν κάμαρά της, μαυροφόρα πάντα, διαβάζει βιβλία ἱερὰ, προσεύχεται καὶ λιβανίζει τὰ εἰκονίσματα.

Ὅταν θυμάται παραπολὺ τὸν νέο πού τὴν ἀγάπησε, παρακαλεῖ με δάκρυα τὸ Χριστὸ νὰ τῆς συχωρῇ τὴ μεγάλη ἁμαρτία. Εἶνε ἡ Καλόγορη τῆς Ἀγάπης.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΑΛΔΑΡΙ
ΑΠΟ ΤΩΝ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ

ΕΡΓΟΝ Ν. ΓΥΖΗ
Φωτογρ. Ντουνιά

ΦΘΙΝΟΠΥΡΟΝ
ΑΠΟ ΤΩΝ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ

ΕΡΓΟΝ Ν. ΓΥΖΗ
Φωτογρ. Ντουνιά

ΡΥΘΜΟΙ

I

"Αντρα σκιερά, ανθοστόλιστα, πηγές ώραϊες, πόσον καιρό
Σᾶς λαχταροῦσα, ὦ δάση,
Ποῦ τὸ πυκνό σας φύλλωμα τοῦ ἡλίου τὸ φῶς τὸ φλογερὸ
Δὲν φτάνει νὰ περάσῃ.
Ἀπὸ εὐτυχία θανατερὴ καὶ λύπη, ποῦ βαθειὰ κρατῶ
Σὰν μιὰ χαρὰ μεγάλη,
Στοὺς θρόνους τῶν φύλλων, στοὺς κρυφοὺς ἀόριστους ἤχους σας ζητῶ
νὰ λησμονήσω πάλι.
Αἰώνια φύσι, κράτα με, σὰν τοὺς θεοὺς σου, σιωπηλὸ
Σ' ἀτέλειωτη γαλήνη,
Μπροστά σου ἡ τρικυμία μου, ὥσάν παράπονο ἀπαλό,
Στὰ χεῖλῃ μου ἀργοσβύνει.

II

Σᾶς ἀντικρύζω ἀλύπητος καὶ σὰν τὸ θάνατο σκληρός,
τοῦ κόσμου ὦ μάταια πάθη,
Σ' ἐμὲ δὲ θᾶβρετε καρδιά, σ' ἄβυσσο μαύρη — πάει καιρός,
τὴν πέταξα κι' ἐχάθη.
Ἡ Μοῦσα μου, ἀδιάφορη στοὺς πόνους τῶν θνητῶν, νικᾷ
Μὲ μιᾶς τὴν ὑπαρξί μου,
Μόλις τὰ μάτια της θεωρῶ νὰ λάμπουν τόσο ξαφνικά
Στὴν ἥρεμῃ ἔμπνευσί μου.

III

Μὲ πόθο ἀκατανίκητο γιὰ πάντα θὰ σὲ καρτερῶ
Χωρὶς νὰ μὲ κουράσῃς
Στὴ θλιβερό μου ὑπαρξί, στερνὴ φορὰ, πάθος σκληρό,
Νὰ μοῦ χαμογελάσῃς.
Ἔτσι ἀνυπόμονα, καθὼς τὸ κούφιο δέντρο ξάφνου ἀνθεῖ
τὴν ἀνοιξι κι' ἐλπίζει,
Κι' ἀκόμα ὅσον ἡ σκέψι μου βαθειὰ τὸ θάνατο ποθεῖ
Καὶ στὴ ζωὴ γυρίζει.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

IN MEMORIAM

Τὸ Χαϊδάρι εἶναι κτῆμα τῆς οἰκογενείας Θών, κοντὰ στὸ Δαρνί. Θὰ εἶναι σαράντα χρόνια, ὅπου ἕνας ἄγνωστος τεχνίτης, νέος ἀκόμα καὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ σταδίου του, πέρασε ἀπὸ κεῖ. Ὁ τόπος ὅπου ἐργάσθηκε, εἶναι τώρα εὐλαβικὸ προσκύνημα γιὰ τοὺς λίγους ποὺ ἀγαποῦν τὴν τέχνη. Ὁ τεχνίτης ἐκτιμήθηκε ἀπὸ τὸν τότε ιδιοκτήτην τοῦ Χαϊδαρίου Νικόλαον Νάζον, τόσο, ποῦ τὸν ἔκανε παιδί του δίνοντάς του τὴν κόρη του.

Σήμερα τὸ ὄνομα τοῦ Γύζη εἶναι ἀπὸ τὰ λίγα δοξασμένα τῆς πατρίδος μας.

Πολλὲς φορὲς μίλησαν τὰ « Παναθήναια » γιὰ τὸν τιμημένο ζωγράφο. Τέτοιες ἡμέρες — 22 Δεκεμβρίου 1900: εἶναι ἡ ἡμέρα ὅπου ἔγειρε γιὰ πάντα τὸ κεφάλι πάνω στὴν εὐγενική του ἀγάπη — νοιώθω κάτι ποὺ εἶναι περισσότερο ἀπὸ θαυμασμός πρὸς τὸν καλλιτέχνη, κάτι ποὺ δὲν ἔχει μέσα του τὴ θλίψη τοῦ χαμοῦ. Τώρα ἡ ἡμέρα αὐτὴ εἶναι γιορτὴ ἐπίσημη, χαρετισμὸς πρὸς μιὰ ψυχὴ ὀδηγήτρα στὸν κόσμον τῆς ἐμορφῆς καὶ τοῦ ἰδανικοῦ. Ὁ Γύζης δὲν εἶναι πιά. Ἐνδεκα χρόνια πέρασαν. Μά, τὸ ἔργον του, ὁ νοῦς, ἡ καρδιά του δὲν πέθαναν. Διάνοια καὶ καρδιά ἐλληνική. Σκύβει στοργικά, μὲ παιδικὴ πίστι πάνω στὸ βιβλίον τῆς παραδόσεως ἢ μεγαλόφτερα πετᾷ στὴ « Δόξα τῶν Ψαρῶν ». Ὁ Σολωμὸς θὰ ξανάνοιθε, μέσα στὴν κίνησι τῆς θεᾶς, τὴ στιγμὴ ποὺ τὴν εἶχε ὀραματισθῇ. Δὲν ἤξερω ἂν σκέψις ποιητικὴ ἀποδόθηκε ποτὲ τόσο ἀπλὰ καὶ τόσο τέλεια. Ὁ Γύζης δὲν εἶδε τὴν εἰκόνα μέσα στοὺς στίχους αὐτοῦς. Βοήκε τὴν πηγὴ τῆς ἐμπνεύσεως κ' ἐκεῖ ἔβαψε τὸ κοντύλι.

Τὸ Χαϊδάρι γνώρισε ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔργα τοῦ ζωγράφου. Πάνω στοὺς τοίχους μιᾶς κάμαρας ἰσόγειας εἶναι ἀκόμα, μισοχαλασμένες ἀπὸ τὸν καιρὸ καὶ ἀπὸ τὴν κακομεταχείρισι, τρεῖς εἰκόνες: ἡ Ἄνοιξη, τὸ Καλοκαῖρι καὶ τὸ Φθινόπωρο. Τὴν τέταρτη, τὸν Χειμῶνα, τὴν ἔθαψε τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀπορία. Στὴ θέσι της ἕνας φεγγίτης, μὲ ἀπορία ἀνοίγει τὸ πελώριον μάτι του μπροστὰ στὴν ἀσέβεια. Ὁλόκληρη ἡ σύνθεσις εἶναι μιὰ μεγάλη καγκελωτὴ σκιαδα. Στὶς κολόνας σκαρφάζουν τριανταφυλλίες, ἀπλόνει τὸ αἰγόκλημα, ἀκουμποῦν λουλούδια. Πάνω στοὺς κλώνους τραγουδοῦν πουλιά, παίζουν πεταλούδες. Ἡ ἴδια λεπτὴ αἰσθησις, ἡ ἴδια εὐγενικὴ γραμμὴ: Αὐτὴ, ποὺ ἀργότερα θὰ μᾶς πῇ τὶς ἱστορίες ποὺ θόλωσαν τὰ παιδικὰ μας μάτια ὅταν τὶς ἀκούαμε ἀπὸ τὰ χεῖλῃ τοῦ παποῦ:

Αὐτὴ, ποὺ χρόνια κατόπι, θὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ ψυχρὲς μοναδικές, ἕναν κόσμον φανταστικῆς ἐμορφῆς.

Σβυσμένη ἡ χάρις τοῦ χρώματος στὶς τρεῖς τοιχογραφίες. Τὸ ἔγλυψε ὁ καιρὸς καὶ ἡ ὑγρασία, καὶ ἀποτελείωσε τὸ ἀχάριστο ἔργο τὸ χέρι τῶν ἀνθρώπων. Μά, γύρω στὴ ζωγραφιὰ φέγγει ἀκόμα ἡ γραμμὴ, αὐτὴ ποὺ πέρασε αὐλὴ μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ τεχνίτη. Καὶ θρυμματισμένη σὲ χίλια κομματάκια, καὶ τότε θὰ δείχνῃ τὴν ὑπαρξί της, γιὰτὶ δὲν ἐβγήκε ἀπὸ τὸ πινέλο, μὰ ξεπήδησε ἀπὸ μιὰ ψυχὴ. Στὴν ἀρχὴ λιγώτερο, κατόπι μοναδικὸ γνῶρισμα τῆς τέχνης του. Ἔτσι τὸ φῶς χύνεται ἀπὸ τὰ χίλια κομματάκια σπασμένου καθρέφτη.

Αὐτὸ θαυμάζω καὶ αὐτὸ μ' ἐλκύει παντοτενὰ στὸ ἔργον τοῦ Γύζη. Πρὶν ἀρχίσῃ νὰ ζωγραφίσῃ μιὰν εἰκόνα, γεννήθηκε μέσα στὴ σκέψι του — μέσα στὴν ψυχὴ του προτιμῶ νὰ εἰπῶ — τὸ σύμβολον.

Νά, ἡ Ἄνοιξη. Τὸ χέρι του ἐργάζεται, ὅχι ν' ἀποδώσῃ ὅ,τι βλέπομε στὴν ἐποχὴ ποὺ ἀνθίζει ἡ φύσις: Τὸ κινεῖ ὁ παλμός ὁ μακρινός, πρὶν ἀκόμη αὐτὸς ἐκδηλωθῇ, πρὶν γείνῃ ζωὴ. Ἡ Ἄνοιξη τῆς ἀπλῆς αὐτῆς τοιχογραφίας εἶναι ἡ ἀγνὴ ἀνοιξὴ τῆς ψυχῆς. Ἀργότερα, ὅταν περάσουν χρόνια, τὸ ἴδιο θέμα θὰ ξανοίξῃ πάλι μέσα σ' ἕνα θαῦμα χρώματος, γραμμῆς, αἰσθήσεως, ὅπου οἱ μορφὲς καὶ τὰ σώματα εἶναι πλασμένα ὑπερκόσμια. Νομίζεις πὼς ἀκούς τὰ λόγια τοῦ τραγουδιοῦ:

Μάγεμα ἡ φύσις κι' ὄνειρο στὴν ὁμορφί καὶ χάρι.

Στὴν Ἀνοιξιὰτικὴ αὐτὴ Συμφωνία εἶναι κλεισμένη μιὰ ὑπέροχη αἰσθητικὴ. Ἡ ἴδια ιδέα ζοῦσε ἀδιάκοπα μέσα του ὥς ποῦ νὰ εὗρῃ τὴν τέλεια μορφή. Καὶ μαζί μὲ τὴν τελειότητα τῆς μορφῆς, ἔρχεται ὁλοένα ἡ τεχνικὴ τελειότης. Τὴν αἰσθητικὴ τελειότητα θέλω νὰ εἰπῶ. Τὸ φῶς τὸ μεταχειρίζεται ὁ Γύζης σὰν σιὰ. Τὸ ἀπλόνει μὲ ἀόριστη λευκὴ γραμμὴ γύρω στὸ σῶμα καὶ δίνει ἔτσι ὅχι τὸ βαρὺ περίγραμμα τοῦ χρώματος, ἀλλὰ τὸ ἐλαφρὸ τίναγμα τῆς ζωῆς.

Δυὸ μεγάλες ἀκακίες, πλάι-πλάι, φαιτεμένες ἀπὸ τὸ δικό του τὸ χέρι, τότε, στὴν ἐποχὴ τοῦ γάμου του, κατὰζοῦν ἀπὸ ψηλὰ τὸ τοπίον ποὺ τὸ ὁμόρφηνε μιὰ ψυχὴ καὶ τὸ δοξάζει μιὰ τέχνη. Παρέκει, σὲ καμιά ἑκατοστὴ βήματα, ἕνα μικρὸ ἐκκλησιδῶν κόβει τὴν ἀπλὰ τοῦ κάμπου. Ἀγρυπνὸς φυλάγει ὁ ἅγιος τὶς τοιχογραφίες τοῦ

Λύτρα, τοῦ στενοῦ φίλου τοῦ Γύζη. Συντροφε-
μένες οἱ δυὸ ψυχὲς καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατο,
μέσα στὴν ἐξοχικὴ γαλήνη. Καὶ οἱ δυὸ κυνη-
γοῦν τὰ ἴδια μεγάλα ὄνειρα, κρύβουν τοὺς ἴδιους
μυχίους πόθους. Ὁ ποιητὴς τοῦ «Λιβανίσματος»

θὰ ἦταν καὶ αὐτὸς πολὺ νέος ὅταν ἐργάσθηκε
τὶς τοιχογραφίες τοῦ Ἀϊ-Γιώργη. Νοιώθεις
ἀπὸ τώρα τὸ χέρι τοῦ διδασκάλου ποὺ ἐξήση
πάντα μὲ τὴ λατρεῖα τῆς τέχνης καὶ μᾶς ἔδωσεν
ἔργα ζηλεμένα.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΑΡΑΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΤΣΟΥΑΓΚ-ΤΣΕ *

ΣΙΩΠΗ

Ὅταν ὁ Κονφούκιος συναπαντήθηκε μὲ τὸν
Βέν-Πὸ Χσούεν-Τσέ, δὲν μίλησε λέξι. Ἐπειτα
τὸν ρώτησε ὁ Τσέ-Λού:

— Δάσκαλε, πολὺν καιρὸ ποθοῦσες νὰ δῆς
τὸν Βέν-Πὸ Χσούεν-Τσέ. Πῶς συμβαίνει λοι-
πόν, τώρα ποὺ τὸν εἶδες, νὰ μὴ τοῦ μιλήσης
οὔτε μιὰ λέξι;

Ὁ Κονφούκιος ἀποκρίθηκε:

— Μὲ ἀνθρώπους σὰν κι' αὐτὸν ἀρκεῖ μόνο
νὰ βλέπῃ κανεῖς, καὶ ἡ Ἀνώτατη Ἀλήθεια φα-
νερώνεται. Δὲν ὑπάρχει τόπος γιὰ λόγια.

Ο ΤΡΟΧΟΠΟΙΟΣ

Ὁ πρίγκηψ Χουὰν καθότανε μιὰ μέρα καὶ
διάβαζε στὸ παλάτι του, ὅταν ἕνας τροχοποιὸς
ποὺ ἐργαζότανε κάτω, πέταξε τὰ ἐργαλεῖα του,
ἀνέβηκε ἀπάνω τὶς σκάλες καὶ τοῦ εἶπε:

— Συγγώρειε με νὰ ρωτήσω, πρίγκηπά μου,
τί εἶναι τὰ πράγματα ποὺ μελετᾷς.

— Μελετῶ τὰ λόγια τῶν Σοφῶν, εἶπε ὁ
πρίγκηψ.

— Εἶναι αὐτοὶ οἱ Σοφοὶ ζωντανοί; ρώτησε
ὁ τροχοποιός.

— Ὁχι, εἶπε ὁ πρίγκηψ, εἶναι πεθαμένοι.

— Τότε, τὰ λόγια ποὺ μελετᾷς, πρίγκηπά μου,
εἶπε ὁ τροχοποιός, εἶναι μόνο τ' ἀπομεινάρια
ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων.

— Πῶς μπορεῖς ἐσύ, ἕνας τροχοποιός, φώ-
ναξε ὁ πρίγκηψ, νὰ πῆς μιὰ κρίσι γιὰ τὸ βιβλίο
ποὺ διαβάζω ἐγώ. Ἐξήγησε τὸν λόγο σου, εἰδεμὴ
θὰ πεθάνῃς.

— Ὁ δοῦλος σου, εἶπε ὁ τροχοποιός, θὰ τὸ
ἐξηγήσῃ μὲ τὴν δική του δουλειά. Θέλω νὰ κάνω
μιὰ ρόδα: δουλεύω πολὺ σιγά, δὲν μπορῶ νὰ

* Κινέζος φιλόσοφος.

τὴν σφίξω ἀρκετά: δουλεύω πολὺ γρήγορα, πάλι
δὲν στρώνει ὅπως πρέπει. Ὅταν οἱ κινήσεις τοῦ
χεριοῦ μου δὲν εἶναι οὔτε πολὺ σιγανές, οὔτε
πολὺ βιαστικές, τότε μπορεῖ νὰ γίνῃ ἐκεῖνο ποὺ
θέλει ὁ νοῦς μου. Λόγια δὲν μποροῦν νὰ τὸ
ποῦν πῶς γίνεται: εἶναι μέσα μιὰ κρυφὴ τέχνη.
Δὲν μπορῶ νὰ τὴν διδάξω τοῦ γυιοῦ μου: δὲν
μπορεῖ ἐκεῖνος νὰ τὴν μάθῃ ἀπὸ μένα. Ἐτσι,
ἐνῶ εἶμαι ἐβδομήντα χρόνων, κάνω ἀκόμα καὶ
στὰ γηρατεῖα μου πάντα ρόδες. Ἄν οἱ Σοφοὶ
πέθναν καὶ πᾶν καὶ πῆγε μαζί των κι' ἐκεῖνο
ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ διδάξουν, τότε, πρίγκηπά
μου, αὐτὰ ποὺ μελετᾷς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι παρὰ
τ' ἀπομεινάρια των.

Η ΧΑΡΑ ΤΩΝ ΨΑΡΙΩΝ

Ὁ Τσούαγκ-Τσέ κι' ὁ Χούι-Τσέ στέκονταν
ἀπάνω στὴν γέφυρα ποὺ περνᾷ πάνω ἀπ' τὸν Χάο.

Ὁ Τσούαγκ-Τσέ εἶπε:

— Κύταξε πῶς στριφογυρίζουν τὰ ψαράκια!
Πῶς φαίνεται ἡ χαρὰ τῶν ψαριῶν!

— Δὲν εἶσαι ψάρι ἐσύ, τοῦ εἶπε ὁ Χούι-Τσέ,
πῶς μπορεῖς νὰ ξέρῃς τί εἶναι ἡ χαρὰ τῶν
ψαριῶν;

— Κ' ἐσύ δὲν εἶσαι ἐγώ, ἀποκρίθηκε ὁ Τσού-
αγκ-Τσέ, πῶς μπορεῖς νὰ ξέρῃς, πῶς ἐγώ δὲν
ξέρω τί εἶναι ἡ χαρὰ τῶν ψαριῶν;

— Βέβαια δὲν εἶμαι ἐσύ, εἶπε ὁ Χούι-Τσέ,
καὶ δὲν σὲ ξέρω. Μὰ αὐτὸ ξέρω, πῶς δὲν εἶσαι
ψάρι: τὸ λοιπὸν δὲν μπορεῖς νὰ ξέρῃς τὰ ψάρια.

Ὁ Τσούαγκ-Τσέ εἶπε:

— Ἄς ἔρθωμε πάλι στὸ ρώτημά σου. Μὲ
ρώτησες: Πῶς μπορεῖς νὰ ξέρῃς τί εἶναι ἡ χαρὰ
τῶν ψαριῶν. Κατὰ βάθος ἤξερες πῶς ξέρω καὶ
μὲ ρώτησες. Ἄς εἶναι. Ἐγὼ τὴν χαρὰ τῶν ψα-
ριῶν τὴν ξέρω ἀπ' τὴν δική μου ἀγάπη ποὺ
ἔχω γιὰ τὸ νερό.

[Ἀπὸ τὸ Γερμανικόν]

Μετάφρασις Ε.

Ο ΑΪ ΓΙΩΡΓΗΣ
ΑΠΟ ΤΑΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ

ΕΡΓΟΝ Ν. ΑΥΤΡΑ
Φωτογρ. Ντούνια

ΦΙΛΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Ἡ ἐπὶ τοῦ περιμαχήτου αὐτοῦ θέματος διάλεξις μου εἰς τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον Παρνασσόν, δὲν εἶνε βεβαίως δυνανὸν νὰ ἐπαναληφθῇ εἰς δύο ἐδῶ σελίδας, ἔστω καὶ εἰς γραμμὰς γενικὰς· τὸ πολὺ θὰ ἡδύνατο νὰ γίνῃ ἡ συνοπτικὴ τὰτι ἐπιτομή της καὶ θὰ ἐσημειώτο τότε μεταξὺ ἄλλων ὅτι τὸ μνθιστόρημα καὶ τὸ δράμα ἀρνοῦνται τὸ δυνατόν της μεταξὺ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς Φιλίας, ἡ ὁποία ὅμως ποῖαν θέσιν θὰ εἶχεν εἰς αὐτὰ ἀφοῦ ἀσχολοῦνται καὶ τυρβάζουν ὡς γνωστὸν περὶ τὰ παραχῶδη καὶ ὅχι τὰ ἥρεμα, περὶ τὰ ὀρμητικὰ, τὰ δραματικὰ, τὰ τραγικὰ αἰσθήματα; Ἀλλ' ὅτι ἀφ' ἑτέρου ἡ ψυχολογικὴ κριτικὴ καὶ ἡ ζωὴ παρέχουσι τὰ ἐνδόσιμα ὥστε νὰ μὴ θεωρῇ κανεὶς ἀπολύτως ἀδύνατον τὴν τοιαύτην φιλίαν. Ἐν πρώτοις ὑπὸ τίνας περιορισμοὺς καὶ ὑπὸ αἰρέσεις ὡς τὴν ὑποδεικνυομένην ὑπὸ τοῦ Νήτσε κατὰ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ ὑπάρῃ φιλία μεταξὺ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς ὅταν ὑφίσταται μεταξὺ τῶν κάποια σωματικὴ ἀποστροφή· ὡς ἐκείνας τὰς ὁποίας ἀναφέρει ὁ ἀκαδημαϊκὸς Φαγκέ κα' μεταξὺ τῶν ὁποίων δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ ἡ περίπτωσις τῆς μακρᾶς συνηθείας καὶ ἔξωος τῆς καταργούσης πᾶσαν πλέον περιέργειαν, — εἶνε δὲ ὁ ἔρωσ κατὰ τὸ πλεῖστον περιέργεια, — ὡς τὴν ἄλλην ἐκείνην καθ' ἣν τὰ ὄντα συνδέονται διὰ τινος κοινοῦ ὑψηλοῦ φιλοσοφικοῦ, χριστιανικοῦ ἢ ἁπλῶς φιλανθρωπικοῦ ἰδεώδους καὶ ἀγαπῶνται τοιοῦτοτρόπως εἰς ὅτι ἐνώνει καὶ ἐν ταύτῳ χωρίζει αὐτὰ ὡς ἐκείνην ἐπίσης τὴν ὁποίαν προσέθεσα καὶ ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς φιλίαν μεταξὺ ὄντων ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἐν εἶνε τὸσον ἀπογοητευμένον, τὸσον συντετριμμένον, τὸσον δυστυχισμένον ἀπὸ τὴν πείραν τοῦ ἔρωτός του πρὸς ἄλλο πρόσωπον, ὥστε δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ μαρτυρικὸν ταξίδι, ὥστε διὰ κανένα λόγον καὶ διὰ κανένα δὲν θ' ἀπεφάσιζε νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ μαρτυρικὸν ταξίδι. Τὸ ὅν αὐτὸ θὰ εἶνε εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ γάλλου ποιητοῦ ὁ ὁποῖος μετὰ τὸσον πόνον παρακαλεῖ τὴν μητέρα του νὰ τοῦ τραγουδήσῃ καὶ τι ἀπαλόν, ἡσυχόν, τρυφερόν, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἔχῃ καμίαν σχέσιν μετὰ τὴν ἀγάπην! Καὶ ἡ περίπτωσις αὐτὴ εἶνε πληρεστέρα ὅταν τὰ ὄντα τὰ ὁποία συνδέει τώρα ἡ Φιλία εἶνε καὶ τὰ δύο ναυαγοὶ ἔρωτος πρὸς ἄλλα πρόσωπα. Ἡ καὶ χωρὶς αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις ὅτι εἶνε δυνατόν ὅσῳ καὶ σπάνιον διὰ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα νὰ συνδεθοῦν διὰ φιλίας ἀγνῆς καὶ ἀθώας. Ἄλλως τε κατὰ τὸν Αὔγουστον Κόντ, τὸν μέγαν τοῦτον φιλόσοφον τοῦ θεικισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἡγά-

πησε τὸσον ἀγνὰ τὴν Κυρίαν Κλοτὶλδην δε Βώ, «ἡ τελεία φιλία μόνον ἐκ τοῦ ἐνὸς φύλου πρὸς τὸ ἕτερον δύναται νὰ ὑπάρῃ, διότι μόνον ἡ τοιαύτη φιλία εἶνε ἀληθῶς ἀπηλλαγμένη πάσης διαταράξεως ἢ ὁποία προσέρχεται ἐξ ἀντιζηλίας ἢ ἐξ ἀνταγωνισμοῦ». Ἀφ' ἑτέρου ἡ φιλία, πλὴν ἄλλων, τοῦ Κοντορσέ, εἰκοσιοκταετοῦς, καὶ τῆς ὠραιότητος καὶ νεαρωτάτης κυρίας Συάρ, ἡ ὁποία ἀποκαλουμένη παρ' αὐτῶν τῶν ἰδίων «intimité délicieuse», ἦτο φιλία ὄντων νεαρωτάτων τὰ ὁποία δὲν συνέδεε τρόπον τινὰ διαζευκτικῶς κανεὶς ὑψηλότερος κοινὸς σκοπός, παρέμεινεν ἐν τούτοις μέχρι τέλους ἀθώα καὶ ἀγνή. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται ἀκριβῶς περὶ τούτου σήμερον. Σήμερον θὰ ἡθελον μᾶλλον, νὰ θίξω σημεῖον ἀθικτον ἀκόμη, τὸ ζήτημα ἂν ἡ σημερινὴ ἐποχὴ καὶ ἰδίως ὁ σημερινὸς ἀθηναϊκὸς βίος παρέχουν ἔδαφος πρόσφορον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λεπτοῦ, ἰσχυροῦ καὶ ἡδυτάτου τούτου ἀνθους τοῦ ἀνθρωπίνου αἰσθηήματος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐποχὴν, ἰδοὺ ἀκριβῶς ὅτι μοῦ ἔρχονται εἰς τὴν μνήμην ὀλίγαι γραμμαὶ ἀπὸ ἐν ἀπὸ τὰ περιεργότερα κεφάλαια τοῦ «Ἀτομισμού» τῆς Ἑλλεν Κεύ, ἀπὸ τὸ κεφάλαιον τὸ ἐπιγραφόμενον ἢ «Τέχνη τοῦ Ἀκροᾶσθαι». Αἱ γραμμαὶ αὗται καὶ ἐν ἄλλῳ βεβαίως εἶνε παρὰ ἄσχετοι. «Αἱ δυσάρεστοι συνέπειαι τῆς ἀνικανότητός μας εἰς τὸ ν' ἀκροώμεθα γίνονται ἐπίσης αἰσθηταὶ εἰς τὸν οἰκιακὸν βίον. Αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ἔχουν τὸ ἐνδιαφέρον των τὸσον πολὺν δελεαζόμενον ἀπὸ τὸν ἐκτὸς τῆς οἰκίας βίον, ὥστε δὲν ἔχουν τὴν ἀπαραίτητον ἀταραξίαν διὰ νὰ ἐντείνων τὴν προσοχὴν των εἰς τὰ αἰσθηήματα καὶ τὰς σκέψεις οἱ μὲν τῶν δέ.

«Καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ ἔρωσ δὲν εὐρίσκει σήμερον καιρὸν νὰ οἰκειοποιηθῇ τὴν ἐνδόμυχον ζωὴν τοῦ ἀγαπωμένου προσώπου. Τηλεφωνοῦμεν, γράφομεν ἐπιστολικά δελτάρια, ἐξακολουθοῦμεν τὰς ἀθλοπαιδιάς μας. Ὅ,τι λαμβάνομεν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅ,τι δίδομεν εἰς αὐτοὺς δὲν εἶνε πολὺ σημαντικόν.

Καὶ μάλιστα τὰ πρόσωπα τὰ ὁποία συνδέει ὁ ἔρωσ ἢ αἰσθηήματα φιλίας, πολλάκις δὲν ἔχουν τὴν ἱκανότητα ἢ καὶ καιρὸν ν' ἀκούσων τὰ ἡμῶν διὰ τῶν ὁποίων ἀποκαλύπτεται ἡ ψυχὴ. Πόσον συχνὰ ἡ ἀνήσυχος πίστις, ἢ δειλὴ ἐπίκλησις, ἢ ἄφρωνος παρόλῃσις, ἐν σφίξιμον τῆς καρδιάς περνοῦν χωρὶς νὰ τὰ παρατηρήσωμεν! Πόσον ἔχει ἀμβλυνθῇ ἡ ἀκοή μας, πόσον ἀφρη-

ρημένη εἶνε ἡ ἀπάντησίς μας. Ποσάκις καθ' ἑκάστην δὲν ἀποκόπτομεν τὰ λεπτὰ νήματα τὰ ὁποία συνδέουν τὴν ψυχὴν μας μετ' ἄλλην ψυχὴν; Ποσάκις δὲν ἀφίνομεν τὴν ἄμμιον τῶν μικρῶν ἀξιών τῆς ζωῆς νὰ ἐκφεύγῃ ἐκ τοῦ ἀμμομέτρου μας»;

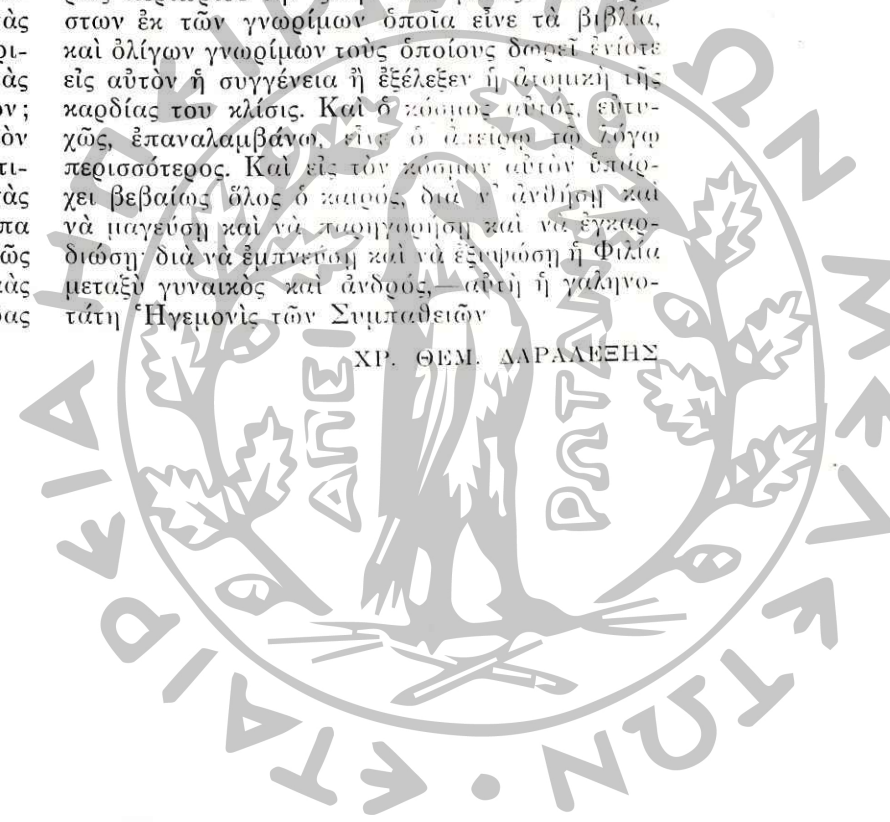
Ναί· ἡ ἐποχὴ μας δὲν εἶνε βεβαίως ἡ καταληλότερα διὰ τὴν βλάστησιν, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐκλεκτοτάτου, τοῦ τρυφερωτάτου ὅσῳ καὶ ἰσχυροτάτου αὐτοῦ ἀνθους τῆς Φιλίας. Ἡ ἐποχὴ μας καὶ ἰδίως ὁ βίος τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλων πόλεων. Ζῶμεν ἐν αἰωνία σπουδῇ· εἵμεθα διαρκῶς οἱ βιαστικοί· ζῶμεν ὑπὸ ἀτμόν· θὰ ἔλεγεν κανεὶς μᾶλλον ὅτι ὅλοι ἐπιβαίνομεν διαρκῶς αὐτοκινήτων μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ βαίνομεν ἀκόμη περισσότερον βιαστικοί, διὰ μέσον τοῦ αἰθέρος. Ἡ ἡμέρα μας μόλις ἐπαρκεῖ διὰ τὰς ὑποθέσεις, διὰ τὰς κυρίας πεζοτάτας ἀπαιτήσεις τοῦ ἀτομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου· ἡ δειλὴ καὶ ἡ ἐσπέρα μόλις ἐπαρκεῖ διὰ τὰ γένηματα, διὰ τὰς ἐσπερίδας, διὰ τὸ θέατρον, διὰ τὸ μπριτζ. Ὑπάρχουν κυρίαι, ποὺ ἔχουν νὰ προφθάσων κατὰ τὸ αὐτὸ ἀπὸ γεῖμα τέια πολὺν περισσότερα τοῦ ἐνὸς καὶ αἱ ὁποῖαι οὕτω μόλις προφθάνουν ν' ἀπενθύνουν ἐν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἄτονον μειδίωμα πρὸς τοὺς ἐδῶ κ' ἐκεῖ συναντωμένους γνωρίμους των· αἱ ὁποῖαι ἐπίσης σπεύδουν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν οἰκίαν των διότι ἔχουν κεκλημένους εἰς γεῦμα ἢ διότι εἶνε αἱ ἴδιαι κεκλημέναι εἰς γεῦμα, — τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε σχεδὸν ποτὲ καὶ ἡ κατακλείς τῆς κοσμικῆς των ἐσπέρας.

Πῶς θέλετε αἱ γυναῖκες αὗται νὰ εὗρουν καιρὸν διὰ τὴν φιλίαν, — διὰ τὸ αἰσθημα τὸ ὁποῖον περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο προϋποθέτει τὰς μακρὰς συνομιλίας, — τὴν παρατεταμένην γνωριμίαν τῶν καρδιῶν καὶ τῶν χαρακτήρων, — τὰς οἰονεὶ ἀτελευτήτους συνεντεύξεις τῶν ψυχῶν; Ποῦ θέλετε αἱ γυναῖκες αὗται νὰ ἐκλέξουν τὸν φίλον, νὰ ἐκτιμῇσιν τὸν ἄνδρα, τὸν ἐξαιρετικὸν ἐκείνον ὁ ὁποῖος θὰ τὰς ἐννοῇ καὶ θὰ τὰς σέβεται; Ἀτθίδες ἄξια νὰ καταστῶσι πρότυπα φίλης θὰ ὑπάρχουν βεβαίως πολλαί, ἀλλὰ πῶς νὰ γνωρίσῃ κανεὶς κατὰ βάθος τὰς βιαστικὰς διαβάτιδας τῆς κοσμικῆς ζωῆς, τὰς ἡρωίδας

αὐτὰς τοῦ συγχρόνου κινηματογράφου, εἰς τὸν ὁποῖον ὡς γνωστὸν τὸσον πολὺν ρόλον παίζει ὁ κυνηγητός; Μία γυνὴ ἐλκύνει ἑξαφνα τὴν προσοχὴν σας· σὰς πλησιάζει καὶ σὰς χαιρετᾷ εἰς μίαν αἴθουσαν· καὶ τι μυστηριώδεις σὰς εἰδοποιεῖ ὅτι ἡ γυνὴ αὐτὴ εἶνε πράγματι μία ψυχὴ· μία ἐπιθυμία αἰφνιδία ὅσῳ καὶ ἀλλόκοτος σὰς καταλαμβάνει νὰ τὴν γνωρίσετε περισσότερον, καλύτερα, νὰ μάθετε τέλος ὁποία ἀκριβῶς εἶνε· τίς οἶδε· νὰ τὴν ἐκτιμῆσετε καὶ νὰ τῆς προσφέρετε τὴν φιλίαν σας. Μὴ ματαιοπονῇτε! Ἐχει ἤδη αὐτὴ ἀπομακρυνθῇ· κατέλαβε τὴν τετάρτην θέσιν εἰς κανὲν τραπέζιν τοῦ μπριτζ, ἡ ὁποία ἦτο κενή· ἢ ἔφυγεν ἤδη διὰ κανὲν ἄλλο τέιον... Πράγματι ποτὲ ἄλλοτε τὰ δύο φύλα δὲν ἔζησαν τόσον πολὺν πλησίον ἀλλήλων, τόσον ἀναμειγμένα μᾶλλον, μετὰ τὸσον ὀλίγους φραγμούς ἀναμεταξύ των, ἀλλὰ καὶ ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἐγνωρίσθησαν ὀλιγώτερον.

Εὐτυχῶς διὰ τὴν φιλίαν εἶνε ἐπὶ τοσοῦτον αὐτὴ ἡ κυριώτερα ἀνάγκη διὰ τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς, ὥστε παρ' ὅλους τοὺς δυσμενεῖς ὁρους εὐρίσκεται ἀκόμη, τόσον ὅμως ἀραιά, καὶ εἰς τὸν κόσμον τῶν αἰθουσῶν ἄλλο τὸ ζήτημα ἂν οἱ συνδεόμενοι δι' αὐτῆς ἔχουν καὶ τὸν καιρὸν νὰ τρυφούν εἰς αὐτὴν! Ἄλλως τε, ἐπίσης εὐτυχῶς, δὲν ὑπάρχει μόνον ὁ καλούμενος «κόσμος τῶν αἰθουσῶν» εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον. Παρ' αὐτόν, — μετ' ἐνίοτε καὶ μερικὰς ἀραιὰς διαδρομὰς δι' αὐτοῦ, — ὑπάρχει καὶ ἄλλος κόσμος· ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐγκαίρως περιώρισε τὰς μετὰ τοῦ κόσμου τῶν αἰθουσῶν ἐπαφὰς του εἰς σχετικῶς ἐλάχιστα χρονικὰ σημεῖα· ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐγκαίρως περιώρισε τὴν ζωὴν του μεταξὺ τῶν ἀρίστων ἐκ τῶν γνωρίμων ὁποῖα εἶνε τὰ βιβλία, καὶ ὀλίγων γνωρίμων τοὺς ὁποίους δορεῖ ἐνίοτε εἰς αὐτόν ἡ συγγένεια ἢ ἐξέλεξεν ἡ ἀτομικὴ τῆς καρδιάς του κλίσις. Καὶ ὁ κόσμος αὗτος, εὐτυχῶς, ἐπαναλαμβάνει, εἰς ὁ ἀπείρῳ τῷ χρόνῳ, περισσότερος. Καὶ εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν ὑπάρχει βεβαίως ὅλος ὁ καιρὸς, διὰ ν' ἀνθίσῃ καὶ νὰ μαγεύσῃ καὶ νὰ παραγοῖσιν καὶ νὰ ἐγκαρδιώσῃ· διὰ νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ νὰ ἐκνεύσῃ ἡ Φιλία μεταξὺ γυναικὸς καὶ ἀνδρός· αὐτὴ ἡ γαλήνη-τάτη Ἡγεμονίς τῶν Συμπαθειῶν.

ΧΡ. ΘΕΜ. ΔΑΡΔΑΝΕΗΣ

ΠΑΛΗΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Υπήρξε μία εποχή διά τὸ γένος, ὅπου τὰ Χριστούγεννα ἐφορτάζοντο μὲ τόσην πομπὴν καὶ μεγαλοπρέπειαν, ὅσον ποὺ νὰ ἤμπορῇ νὰ εἰπῇ κανεὶς, πὺς ὁ Χριστός, ὁ τόσον μετριοφρόνως καὶ ἀθροῦβως γεννηθεὶς μέσα εἰς τὴν φάτην τῶν ἀλόγων, ἔγινεν αἰτία νὰ ἐπιδείξῃ ὁ ἄνθρωπος ὅλην τὴν ματαιοφροσύνην του. Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο ἡ Βυζαντινὴ χιλιετηρίς. Ὁ λαὸς τὴν ἀνέμενε μὲ ἀνυπομονήσιαν τὴν ἡμέραν αὐτήν, διὰ νὰ χαιρετήσῃ τοὺς αὐτοκράτοράς του ἀπὸ κάθε γωνίαν ὁδοῦ καὶ ἀπὸ κάθε στοᾶν, ψάλλοντας τοὺς καθιερωμένους ὕμνους. Οἱ αὐλικοὶ ἐτοίμαζον πολλὰς ἡμέρας προηγήτερα τὰς χρυσὰς τῶν στολῶν, καὶ αἱ εὐγενεῖς δέσποιναι τῆς αὐλῆς καὶ τῆς πόλεως ἀπασχολοῦσαν τὰς ραπτρίας πυρετωδῶς εἰς τὴν παρασκευὴν τῶν πολυτελεστέρων ὑφασμάτων τῆς Τύρου, τῶν Βενετικῶν μεταξωτῶν, τῶν χρυσοῦφάντων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Συρίας, καὶ τοῦ περιφήμου «βλατίου» τριμίτου ἀτλασίου, ποὺ ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὰς γλαμύδας τῶν Ζωστῶν καὶ τῶν Πατρικίων δεσποινῶν.

Ἀπὸ τὴν παραμονὴν ὁ μέγας Πραιπόσιτος, (ἀρχιθαλαμηπόλος τοῦ παλατίου), ἀγγέλλεν εἰς τοὺς Βασιλεῖς τυπικῶς τὴν ἐτοιμασίαν διὰ τὴν τελετὴν τῆς ἐπομένης· κατόπιν ἐξερχόμενος κατὰ διαταγὴν τοῦ Δεσπότη, εἰδοποιεῖ ὅλον τὸ προσωπικὸν τοῦ Κουβουκλίου (τὴν πλησιεστέραν καὶ ἐπισημοτέραν βασιλικὴν θερρασίαν) καὶ τοὺς ἐπισημοτέρους μεγιστάνας· τὸν Κατεπάνω, τὸν Δομέστικον τῶν Βασιλικῶν, τοὺς δύο Δημάρχους, τὸν Βενέτων καὶ τὸν Πρασίνων, τὸν Δομέστικον τῶν Νομμερων, καὶ τὸν Κόμητα τῶν Τειχῶν. Ὁ δὲ Ὑπαρχος τῆς πόλεως, εἰδοποιούμενος ἐπίσης, διέτασσε γενικὴν καθαριότητα τῶν δρόμων ὅπου θὰ ἐπερνοῦσαν οἱ Βασιλεῖς, διὰ νὰ μεταβοῦν εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, καὶ ἐστόλιζον τὰς στοᾶς, τὰς μεγάλας πύλας καὶ τὰ κτίρια τῆς ὁδοῦ μὲ δάφνας, κισσοῦς, μυρτιάς καὶ δενδρολίβανα.

Τὸ πρωὶ τῆς μεγάλης ἡμέρας οἱ Πραιπόσιτοι καὶ ὅλαι αἱ τάξεις τοῦ Κουβουκλίου εἰσῆρχοντο εἰς τὸ Πάνθεον καὶ ἐπερίμεναν, οἱ δὲ Βεστήτορες, ἔφερον ἀπὸ τὸ εὐκτήριον τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου, ποὺ εὕρισκετο εἰς τὸ Χρυσοτρίκλινον, — τὴν λαμπρὰν αἵθουσαν τῶν τελετῶν, τῶν παρουσιάσεων καὶ τῶν πομπῶν, — τὴν ράβδον τοῦ Μωϋσέως. Οἱ ὑπάλληλοι ἐπὶ τῆς ἐνδύσεως, ὀνομαζόμενοι Ἀλλάξιμοι τοῦ Κουβουκλίου, ἐλάμβανον ἀπὸ τὸ «ταβλίον» τὰς βασιλικὰς ἐσθῆτας καὶ τὰ στέμματα ἀπὸ τὰ «κορνίτζια» τὰ ὁποῖα μετέφερον εἰς τὸ Ὀκτάγωνον Κουβούκλιον, λαμπρὰν αἵθουσαν ποὺ εὕρισκετο μέσα εἰς ἕνα ἀπὸ τὰ ἐπισημότερα διαμερίσματα, ὀνομαζόμενον Παλάτιον τῆς Δάφνης, ἀντικρὺ εἰς τὸν ναῖσκον τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου· καὶ τέλος οἱ βασιλικοὶ Σπαθάριοι ἀνελάμβανον τὰ βασιλικά ὅπλα, τὰ σκουτάρια (ἀσπίδας) καὶ τὰ δόρατα, καὶ ἐπερίμενον εἰς τὸ Ὀνοπόδιον ἢ τὸν Ὀνόποδα.

Ἀκριβῶς εἰς τὴν προσδιορισμένην ὥραν οἱ Βασιλεῖς ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸν Ἱερὸν Κοιτῶνα, καὶ προσήρχοντο πρῶτα ἐμπρὸς εἰς μεγάλην εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ θρόνου, ποὺ εὕρισκετο εἰς τὴν Κόγχην τοῦ Χρυσοτρίκλινου· κατόπιν δὲ εἰσῆρχοντο οἱ Πραιπόσιτοι καὶ ἀφ' οὗ τοὺς ἐφοροῦσαν τὰς χρυσὰς στολῶν, τοὺς συνώδεον εἰς μικροτέραν αἵθουσαν, ὀνομαζομένην Σίγμα, ὅπου τοὺς ὑπεδέχοντο ἡ Ἐταιρεία, ὁ Λογοθέτης καὶ ὁ Πρωτονότιος.

Εἰς τὸ Τρίκλινον τῆς Αὐγουστίας, συνεχόμενον μὲ

τὸ παλάτιον τῆς Δάφνης, συνενοῦντο μὲ τὴν βασιλικὴν ἀκολουθίαν οἱ χρυσοτρίκλινται καὶ οἱ λοιποὶ αὐλικοὶ, ἀπ' ἐκεῖ δὲ ἐπροχωροῦσεν ἡ πομπώδης συνοδεία εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ὅπου ὑπῆρχεν ὁ πολῦτιμος σταυρὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ μετὰ τὴν προσκύνησιν αὐτοῦ ἐδέχοντο εἰς τὸ Ὀκτάγωνον Κουβούκλιον τὸν Ρεφερενδάριον (διαγγελέα) ἐκ μέρους τοῦ Πατριάρχου, εἰδοποιούντα διὰ τῶν Πραιποσίτων ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας ἦτο ἐτοιμὸς.

— Οἱ Βεστήτορες! ἐφώναζε τότε ὁ Πραιπόσιτος.

Οἱ προσκαλούμενοι ἐσπεύδον νὰ ρίψουν εἰς τοὺς ὄμους τῶν Βασιλέων τὰς χρυσὰς «γλανίδας» καὶ οἱ Πραιπόσιτοι ἐβάζον τὰ στέμματα εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν. Ἀπ' ἐκεῖ ἡ συνοδεία ἐπερνοῦσε ἀπὸ τὰς ἐπισημοτέρας αἰθούσας· εἰς καθὲ μίαν ἀπ' αὐτὰς ἐπερίμενε καὶ ἀπὸ μίαν τάξιν πολυνόμων μεγιστάνων, ποὺ προσεκολλᾶτο εἰς τὴν γενικὴν πομπήν, καὶ τέλος ἐφθάνον εἰς τὸ Τριβουνάλιον, εἰς τὴν λεγομένην Καμάραν τῶν Λύχνων, ποὺ ἦτο ὁ πρῶτος σταθμὸς ἐντὸς τῆς «Αὐλῆς» μετὰ τὴν ἐξοδὸν ἀπὸ τοῦ Παλατίου. Ἀπ' ἐκεῖ ἤρχιζεν ἡ περιήρμος ὑποδοχὴ ἐκ μέρους τῶν δύο μεριδίων τοῦ Δήμου, τῶν Βενέτων καὶ τῶν Πρασίνων, ποὺ ἐναλλάσσοντο εἰς τοὺς διαφόρους σταθμοὺς μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Πρῶτῃ ἦτο ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Δημάρχου τῶν Βενέτων, ποὺ ἔχε καὶ τὸν τίτλον τοῦ Δομεστίκου τῶν Σχολῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ «Κράκται» (ψάλται, κήρυκες) ἐψάλλον εἰς ἕχον γ', ἀναμένοντες τοὺς Βασιλεῖς:

— Ἀστήρ τὸν ἥλιον προμηνύει ἐν Βηθλεὲμ Χριστὸν ἀνατελλάντα ἐκ Παρθένου.

— Ὅτε δὲ ἐφθάνον οἱ Βασιλεῖς εἰς τὴν στοᾶν, οἱ Κράκται ἐπανελάμβανον:

— Πολλά, πολλά, πολλά!

Καὶ ὁ Λαός:

— Πολλά ἔτη εἰς πολλά!

Κι' ἐξηκολούθουν:

Οἱ Κράκται. — Πολλοὶ ὕμν χρόνοι ἡ ἔνθεος βασιλεία!

Ὁ Λαός. — Πολλοὶ ὕμν χρόνοι!

Οἱ Κράκται. — Πολλοὶ ὕμν χρόνοι οἱ θεράποντες τοῦ Κυρίου!

Ὁ Λαός. — Πολλοὶ ὕμν χρόνοι!

Οἱ Κράκται. — Πολλοὶ ὕμν χρόνοι ὁ (δεῖνα καὶ ἡ δεῖνα, ὅταν ἦσαν δύο), αὐτοκράτορες τῶν Ρωμαίων.

Ὁ Λαός. — Πολλοὶ ὕμν χρόνοι.

Οἱ Κράκται. — Πολλοὶ ὕμν χρόνοι ἐν ταῖς Αὐγούσταις καὶ τοῖς Πορφυρογεννήτοις.

Ὁ Λαός. — Πολυχρόνιον ποιήσει ὁ Θεὸς τὴν ἁγίαν βασιλείαν σας, εἰς πολλά ἔτη!

Μετὰ τὸν μακαρισμὸν τοῦτον, ποὺ ὀνομάζετο «ἀκτολογία», ἡ συνοδεία ἐπροχωροῦσε μέχρι τῶν πυλῶν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, εἰς τὰς Σχολὰς, ὅπου ἐπερίμενεν ὁ Δήμος τῶν Πρασίνων μὲ τὸν δήμαρχον, φέροντα τὸν τίτλον τοῦ Ἐκσκουβίτου.

Καὶ ἐψάλλον οἱ Κράκται:

— Ὁ ἀμῆτωρ ἐν οὐρανοῖς, ἀπάτωρ τίττεται ἐπὶ τῆς γῆς.

— Ὁ φυτουργὸς τῶν ἀνθρώπων φιλάνθρωπος καταδέχεται ἄνθρωπος γεννηθῆναι.

Καὶ ἐξηκολούθουν ἐμφανιζομένων τῶν Βασιλέων:

— Πολλά, πολλά, πολλά.

Ὁ δὲ Δήμος ἐπανελάμβανε τοὺς ἀνωτέρω μακαρισμούς.

Ἡ ΑΠΟΚΕΦΑΛΙΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ
ΑΠΟ ΤΑΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ

ΕΡΓΟΝ Ν. ΑΥΤΡΑ
Φωτογρ. Ντούνια

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ δῆμος τῶν Βενέτων εὐρίσκειν καιρὸν, ἐλάμβανε θέσιν εἰς τὴν ἐπομένην στάσιν, ποῦ ἦτο ἐνδοθεν τῆς Χαλκῆς Πύλης, τῆς ἐπισήμου ἐξωτερικῆς τοῦ Παλατιοῦ, καὶ ἔψαλλε:

— Σειράς ρηγνύων τὰς ἁμαρτίας σπαργανοῦται ὁ Θεὸς ἐν φάτνῃ . . .

Κι' ἐξηκολούθουν αἱ «ἀκτολογαί» μέχρι τῆς στιγμῆς ποῦ ἀπεχώρει ἡ συνοδεία διὰ τὰ ἐπαναληφθέντα αὐτὰ ἀπὸ τοὺς Πρασίνοις εἰς τὴν μεγάλην πύλιν τοῦ Μελετίου, εἰς τὸν λεγόμενον «Ἀχλὺέα». Τέλος δὲ ἔφθανεν εἰς τὸν τελευταῖον σταθμὸν, ἔμπροσ εἰς τὸ Ὁρολόγιον τῆς Ἀγίας Σοφίας, ὅπου ἔχαιροντοσεὺς ὁ δῆμος τῶν Βενέτων, καὶ εἰσήρχοντο οἱ Βασιλεῖς εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τοῦ Ἁγίου Φρέατος, ὅπου ἡ θαυμασία συμφωνία τῶν ψαλτῶν τοῦ περιφρήνου ναοῦ, ἄρχισε μετὰ τὴν στοροφήν:

Η ΑΔΕΛΦΗ ΒΕΑΤΡΙΚΗ *

ΘΑΥΜΑ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΙΤΗ

[Ἡ ἴδια σκηνοθεσία. Τὸ ἄγαλμα τῆς Παρθένου ὀρθώνεται ἀπάνω στὸ βάθρο, ὅπως στὴν πρώτη πράξι. Ὁ πέπλος, ὁ μανδύας καὶ τὸ δέμα τῶν κλειδίων τῆς ἀδελφῆς Βεατρίκης εἶναι κορμασμένα στὰ γαγκέλα, ἡ θύρα τοῦ παρεκκλησιοῦ εἶναι ἀνοιχτὴ κ' οἱ λαμπάδες τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἀναμμένες, ὁ λύχνος καίει μπορὰ στὰ στὸ ἄγαλμα καὶ τὸ πνεροὶ τὸν φτωχὸν ἔχειει λῖζει ἀπὸ φορέματα· μὲ μιὰ λέξι ὅλα ξυναβρίζονται ἀκριβοῖς στὴν ἴδια θέσθι ὅπως τῇ στιγμῇ τῆς φυγῆς τῆς καλὸς γρηας μὲ τὸν πρίγκηπα Βελλιδόρο, ἐκτός ἀπὸ τὴν ἐξώπορτα τοῦ μοναστηριοῦ ποὺ εἶναι κλεισμένη. Εἶναι χαρᾶν, χειμῶνας, ἡ καμπάνα σημαίνει τὰ τελευταῖα χυτῆματα τοῦ ὄρθρου· ἂν καὶ κανένας δὲν τὴν χυτᾷ, βλέπει κανεῖς, κάτω ἀπὸ τὸ νάρθηκα, τὸ σκοινὶ τῆς καμπάνας ν' ἀνεβαίνει καὶ νὰ κατεβαίνει στὸν ἀέρα. Ἐπειτα, ἔπαυσε ἡ καμπάνα, καὶ στὴ μέση τῆς σιωπῆς ποὺ γίνεται, ἀκούονται τρία χυτῆματα ἀργὰ καὶ ἀραιὰ στὴν ἐξώθυρα τοῦ μοναστηριοῦ. Στὸ τρίτο χυτῆμα αὐτὴ ἀνοίγει μονάχι της ἀθόρυβα, τὰ δυὸ θυροφυλλὰ ἀνοίγονται διάπλατα στὴν ἀσπρη ἐξοχή, ἔρχηται καὶ θλιβερή, κ' ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ στρόβιλο τοῦ χιονιοῦ ποὺ μαστιγώνει τὸ κατώφλι, προχωρεῖ, ἀκριωπὴ, ἀδυνατισμένη, ἀγνώριστη, ἡ Βεατρίκη ὅπως ἦτον ἄλλοτε. Εἶναι σκεπασμένη μὲ κουρέλλια· τὰ μαλλιά της, πιά ἀσπρισμένα, εἶναι χυμένα στὴν ὄψη της θλιβερὰ λιγνὴ καὶ κυτρινασμένη. Τὰ μάτια της τὰ μωλωπισμένα ἔχουν τὸ ἀνίχνιο καὶ πολὺ ὀδύριο βλέμμα ἐκείνων ποὺ μέλλουν νὰ πεθαίνουν καὶ δὲν ἐλπίζουν τίποτε. Μπροστὰ στὴν ἀνοιχτὴ πόρτα, περιμένει μιὰ στιγμῇ, ἔπειτα μὴ βλέποντας κανένα, προχωροῦντας προφυλαχτικὰ, τριζελίζοντας, στηριγμένη στὰ θυροφυλλὰ, πλησιάζει, βυθίζει τὸ βλέμμα της στὸ διάδρομο μὲ τὴν ἀνησυρία ξῶου ποὺ τὸ κινήθησαν πολὺν καιρὸ. Ἀλλὰ ὁ διάδρομος εἶναι ἔρημος, κάνει ἀκόμα μερικὰ φοβισμένα βήματα, καί, βλέποντας τὸ εἰζόνισμα τῆς Παρθένου, βγάζει μιὰ φωνὴ ἀνακατωμένη μ' ἑνὸς εἵδους κουρασμένη καὶ μάταιη ἐλπίδα

* Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15 Νοεμβρίου.

« Ἀστὴρ τὸν ἥλιον προσηγύει » ζλπ.

Ἡ λειτουργία τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἦτο λαμπρότατή, κατὰ τὴν πιστὴν περιγραφὴν τῶν χρονικογράφων καὶ ἰδιώτῃ τοῦ Κονδιδῶ καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ὁ ὁποῖος, ὅπως εἶνε γνωστόν, ἔδωκε πιστὰς ὅλα τὰ προγράμματα τῶν βασιλικῶν τελευτῶν. Δεκαπλάσιος χρόος θὰ ἐχρειάζετο διὰ τὴν λεπτομεροῦς περιγραφὴν τῆς. Τοῦτο μόνον προσθετὸν ἀξίωμι, ὅτι ἡ ἐπιστοφὴ τῶν Βασιλέων εἰς τὸ Παλάτιον ἐγένετο κατὰ τὸν ἀνάστρονον τρόπον, ἕως τὴν ὥραν ὅπου ἐφθάνον εἰς τὸ Χρυσοτορξίλιον. Ἐκεῖ ἐδέχοντο τὰς εὐχὰς τῶν Μειγιστάνων καὶ τῶν παρεπιδημούντων ἐπισήμων ξένων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρῶτοι συγκατατέλλοντο οἱ Βούλγαροι, ὅταν ἐννοεῖται, δὲν εὐρίσκοντο εἰς ἐμπόλῳ κατὰστασιν μετὰ τὴν πανίσχυρον Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν.

ΠΟΔ. ΔΗΜ.

ἀπελευθερώσεως, πάει βιαστική, γονατίζει κι' ἀφίνε-
ται ἀδύναμη στὰ πόδια τοῦ ἀγάλματος].

ΒΕΑΤΡΙΚΗ — Μητέρα μου, νά, ἔρχομαι σέ σένα. . . . Μὴ μὲ διώχνεις, δὲν ἔχω πιά κανέναν στὸν κόσμον. . . . Ἥλιτζα νά σὲ ξαναἰδῶ, κ' ἔρχομαι πολὺ ἀργά, τὰ μάτια μου μέλουν νὰ κλείσουν, δὲν βλέπω πιά τὸ χαμόγελό σου, τὰ χέρια μου μὴν φαίνονται νεκρὰ ὅταν τ' ἀπλώνω σ' ἐσέ, δὲν ξέρω πιά νὰ προσεύχωμαι, δὲν μπορῶ πιά νὰ μιλῶ, κ' ἀφοῦ πρέπει ὅλα νὰ τὰ πῶ, ἔχυσά τόσα δάκρυα, πού ἀπὸ πολὺν καιρὸ, ἔχασα τὸ θάρρος νὰ κλαίω. . . . Εἶμαι ἡ φτωχὴ Βεατρίκη. . . Συγχώρησέ με ἂν σοῦ λέω ἕνα ὄνομα πού δὲν ἔπρεπε ποτὲ πιά νὰ ξαναπῶ. . . . Δὲ θὰ ξαναγνώριζεις τὴν κόρη σου. . . . Βλέπεις σὲ τί κατάσταση τὴν ἔφεραν ὁ ἔρωτας καὶ ἡ ἀμαρτία καὶ ὅτι οἱ ἀνθρώποι καλοῦν εὐτυχία. . . . Νά, πλέον ἀπὸ εἴκοσι χρόνια πού σε ἄφησα κ' ἂν ὁ Θεὸς δὲν ἀγαπᾷ παρὰ μόνον τοὺς ἀνθρώπους πού στάθηκαν εὐτυχισμένοι, δὲ θὰ μὲ θελήσῃ, γιατί ποτὲ δὲν ἦμουν εὐτυχής. . . Σήμερα, ξανάρχομαι, δὲ ζητῶ τίποτε, ἡ ὥρα πέρασε καὶ δὲν ἔχω πιά τὴ δύναμη νὰ λάβω. . . . Ἐρχομαι νὰ πεθάνω ἐδῶ, σ' αὐτὸ τὸ ἅγιο σπίτι, ἂν οἱ ἀδελφές μου μοῦ ἐπιτρέπουν νὰ πέσω ἐδῶ πού πέφτω. . . . Ἐξέρουν χωρὶς ἄλλο κ' ἐκεῖ κάτω, στὴν πόλη, τὸ σκάνδαλο τῆς ζωῆς μου στάθηκε τόσο μεγάλο ὥστε θὰ τῷ μαθάν. . . . Ἀλλά, ξέρουν λίγα πράγματα κ' ἐὰν πού τὰ γνωρίζεις ὅλα, δὲ θὰ γνωρίσεις ποτὲ τὸ κακὸ πού μ' ἔκαναν νὰ κάνω, οὔτε τὸ τί ὑπόφερα. . . . Θέλω νὰ πῶ σ' ὅλες τὰ βάσανα τοῦ ἔρωτος. . . . [Κυτᾶζοντας γύρω της]. — Ἀλλά γιατί εἶμαι μόνη; Ἡ καται-

κία είναι ξερημη σὰν νὰ τὴ δῆμαξαν τὰ κρίματά μου. . . . Ποιὸς λοιπὸν ἐπῆρε τὴ θέση μου κοντὰ στὶς ἅγιες εἰκόνες καὶ φυλάει τὸν τόπο ποῦ ἐλέρωσαν τὰ βήματά μου; Ὁ λύχνος εἶναι ἀναμμένος, βλέπω νὰ λάμπουν οἱ λαμπάδες, ὁρθρος ἐσήμενε, νὰ ποῦ ἡ μέρα προχωρεῖ καὶ κανένας δὲν φαίνεται. . . . [Παρατηρῶντας τὸ μανδύα καὶ τὸν πέπλο κρεμασμένα στὰ κάγκελα]. Τί ἔναι αὐτό; Ἄνασχηκνέται λίγο, πλησιάζει στὰ γόνατα καὶ ψηλαφεῖ τὰ φορέματα]. Πιὰ τὰ φτωχά μου χέρια εἶναι τόσο κοντὰ στὸ θάνατο ποῦ δὲν ξέρουν ἂν γγίζουν τὰ πράγματα σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ ἢ στὴν ἄλλη. . . Δὲν εἶναι ὁ μανδύας ποῦ ἄφησα χθές. . . Εἶναι εἴκοσι χρόνια τώρα; . . . [Παίρνοντας τὸ μανδύα καὶ φορώντας τον μηχανικά]. Ἔχει τὸ ἴδιο σχῆμα ἀλλὰ φαίνεται πολὺ μακρὺς. . . . Ἦταν στὸ ἀνάστημά μου ὅταν περπατοῦσα ὄρθια κ' ἤμουν εὐτυχισμένη. . . . [Παίρνοντας τὸν πέπλο]. Καὶ νὰ τὸ μεγάλο πέπλο ποῦ θὰ σκεπάζῃ τὸ θάνατό μου. . . Δέσποινα, συγχώρησέ με, ἂν αὐτὸ εἶναι ἱεροσυλία. . . . Κρῶνῶ κ' εἶμαι γυμνή, τὰ φτωχὰ ὀσῶχα μου δὲν ἔκρυβαν πιὰ ἓνα κορμί, ποῦ δὲν ξέρεי ποῦ νὰ κρυφτῇ πλέον. . . . Δέ μοῦ τὰ φυλάγεις ἐσὺ αὐτά, μητέρα μου, καὶ δὲν εἶσαι ἐσὺ ποῦ τὰ δίνεις; θὰ διστάσουν ἴσως γιὰ μιὰ στιγμή οἱ ἀνελέητες φλόγες ποῦ μὲ περιμένουν τὴν ὥρα τὴν ἀλύγιστη καὶ θὰ μοῦ σταθοῦν λιγώτερο σκληρές. . . . [Ἀκούεται θόρυβος βημάτων ποῦ πλησιάζουν καὶ θυρῶν ποῦ ἀνοίγονται]. Μὰ τί ἀκούω; . . . [Τρία χτυπήματα καμπάνας ἤχουν, μνηνώντας, ὅπως στὴ δεύτερη πράξι, τὸν ἐρχομὸ τῶν καλογραιῶν στὸ διάδρομο]. Μητέρα μου! Ἡ θύρ' ἀνοίγει, καὶ μέλλουν νᾶρθουν οἱ ἀδερφός μου! . . . Δέ θὰ μποροῦν ποτέ! . . . Σπλαχνίσου με, οἱ τοῖχοι μὲ σποῦν, τὸ φῶς μὲ πνίγει κ' ἡ ντροπὴ μου εἶναι γραμμένη στὶς πλάκες ποῦ σηκώνονται. . . . Ἀχ! . . .

[Πέφτει λιπόθυμη στά πόδια του αγάλματος. Οί μοναχές που πάνε μπροστά από την ήγουμένησσα προχωρούν κάτω από τους θόλους, με τόν ίδιον τρόπο, όπως στην προηγούμενη πράξη, για να μπειν στο παρεκκλήσι. Πολλές ανάμεσα τους είναι πάρα πολύ γρηές· κ' ή ήγουμένησσα περπατάει με κόπο κ' έντελώς κουμπουριασμένη, άκουμπώντας στην πατερίτσα της. Μόλις έμπήκαν, παρητήρησαν τή Βεατρική ξαπλωμένη χωρίς κίνηση στη μέση του διάδρομου, και τρομαγμένες, άνήσυχες άπελπισμένες, τρέχουν και σφίγονται γύρω της].

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ [παρατηρώντας την πρώτη]. —

Ἡ ἀδελφὴ Βεατρίκη εἶναι νεκρὴ . . .
 ΚΑΡΜΑΝΣ — Ὁ οὐρανὸς μᾶς τὴν

Ἔδωκε ὁ Κύριος ἡμᾶς τὴν πῆρε!...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ — Τὸ στεφάνι της ἦταν
ξίτοιμο. οἱ ἄγγελοι τὴν περιέμεναν. . .

ΑΔΕΑΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ [σηκώνοντας καὶ βαστά-
ζοντας τὸ κεφάλι τῆς Βεατρίκης ποὺ τὸ φιλεῖ μ' ἓνα
εἶδος θρησκευτικοῦ φόβου]. — Ὁχι, ὄχι· δὲν εἶναι
νεκρή· τρεμουλιάζει, ἀναπνέει . .

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Ἰδέστε πὼς εἶναι ὠχρή,
πὼς λίγνεψε...

ΑΔΕΛΦΗ ΚΛΕΜΑΝΣ — Θά'λεγε κανείς πώς ἡ
νύχτα τὴν ἐγέρασε δέκα χρόνια...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ — Πρέπει να υποφέρει και
ν' αγωνίστηκε έως τὸ πρῶτ'...

ΑΔΕΛΦΗ ΚΛΕΜΑΝΣ—⁵Ήταν ὁλομόναχη κι' ἀπέναντί της ἡ στρατιὰ τῶν ἀγγέλων ποῦ θέλε νὰ τὴν πάρῃ . . .

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ — Ναί· χθές τὸ βράδυ ἀκόμα ὑπόφερεν πολὺ... Ἔτρεμε, ἔκλαιε, αὐτὴ ποὺ ἀπ' τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου σου λουλοῦντα ἔθρεφαν στὰ μάτιας τοὺ χαμογέλοιου τοῦ θανάτου. . . Δὲν ᾔθελε νὰ πῶω τὴ θέσιν της· περιμένω, ἔλεγε, τὸ γυρισμὸ τῆς ἀγίας μου . . .

ΑΔΕΛΦΗ ΒΑΛΒΙΝΑ — Ποιὸν γυρισμό; ... Ποιὰ
ἀγία;

Ἡ ΗΓΟΡΜΕΝΙΣΣΑ [σηκώνοντας τυχαῖα τὰ μάτια
καὶ παρατηρώντας τὸ εἰκόνισμα τῆς Παρθένου ξανα-
βαλμένο στὸ βάθρο]. — Ἀλλὰ νάτην! νάτην! . . .
Ἡ Παρθένος ξανᾶρθε! . . .

[Οι μοναχές σηκώνουν το κεφάλι, κυττάζουν, κ' ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀδελφὴ Ἑγκλαντίνη ποὺ ἐξακολοθεῖ νὰ βασιτᾷ στὰ χέρια της τὸ κορμὶ τῆς λιποθυμισμένης Βεατρίκης, ὅλες στρέφουν, βγάζουν φωνὲς ἐκστάσεως καὶ πέφτουν στὰ γόνατα γύρω ἀπὸ τὸ βᾶθρο].

ΟΙ ΜΟΝΑΧΕΣ — Ἡ Παρθένος ξαναῤῥθη! — Δέσποινα! Δέσποινα! Ἡ μητέρα μας βρέθηκε! — Ἔχει ὅλα της τὰ στολίδια! — Ἡ κορώνα της εἶναι πιὸ ὥραϊα! — Τὰ μάτια της εἶναι πιὸ βαθιά! — Ἡ ματιὰ της εἶναι πιὸ γλυκειά... Μᾶς ξαναχυρνᾷ ἀπὸ τὸν Οὐρανό! — Μᾶς τὴν ἔφερε! — Ναί, ναί, στὰ φτερά τῶν ἁγίων της προσευχῶν...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ—Ἐλᾶτε λοιπόν! Ἐλᾶτε λοιπόν! Δὲν ἀκούω πιά τὴν καρδιά της...

[Οἱ μοναχὲς στρέφουν καὶ σφίγγονται πάλι γύρω
στὴ Βεατρίκη].

ΑΔΕΛΦΗ ΚΛΕΜΑΝΣ [γονατίζοντας κοντά της] —
 Ἀδελφὴ Βεατρίκη, ἀδελφὴ Βεατρίκη, μὴν ἀφί-
 νης τὶς ἀδελφές σου, στὴν ἡμέρα τοῦ μεγάλου
 θαύματος...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ — Ἡ Παρθένος σου χαμογελάει καὶ τὰ γέιλη της σὲ καλοῦν . . .

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ — Ἀλλοίμονο ! δὲν
ἀκούει . . . Φαίνεται νὰ ὑποφύσῃ καὶ τὸ πρό-

σωπό της αὐλακώνεται...

ΑΔΕΛΦΗ ΚΑΘΕΜΑΝΣ — Ὡς τὴ φέρουμε στὴν
κλίνη της, ἐκεῖ, μέσα στὸ κελλί της.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές]

[Μετάφρασις Α Β Γ.]

M. МАТЕРАІГК

— Εἶπε ὁ Νίσσεν πὼς εἶμαι τρελλός;
— Ναί, ὁ Νίσσεν τὸ εἶπε ξάστερα! θές νὰ ξέρεῖς ποίαν τὸ εἶπε;

Σιγή.

Ὁ Νάγκελ μιὰ στιγμὴ βυθίστηκε σὲ σκέψεις. Ἐπειτα σήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε:

— Πῆτε μου εἰλικρινῶς, Κάμια, δὲν θέλετε νὰ σᾶς βοηθήσω μὲ τίποτα χρήματα; Ξέρετε πὼς μπορεῖτε.

— Ποτέ, φώναξε. Ποτέ, τὸ ἀκοῦτε! Θεέ μου πὼς μπορεῖτε νὰ μοῦ πετᾶτε κατὰ πρόσωπον ἔτσι μιὰ προσβολὴ μετὰ τὴν ἄλλη;

Σιγή.

— Δὲν ξέρω, εἶπε ἐκεῖνος, γιατί καθόμαστε ἐδῶ καὶ παιδεύετε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. . .

Τώρα ἔκείνη τὸν διέκοψε κλαίοντας καὶ χωρὶς πιά νὰ ζυγίξῃ τὰ λόγια της ἔλεγε:

— Ποιὸς εἶναι ποὺ παιδεύει τὸν ἄλλο; Μήπως ἐγώ; Πὼς ἄλλαξε ἔτσι ἐντελῶς σὲ μερικὸν μὴνες! Ἐρχομαι ἐδῶ γιὰ νά . . . Δὲν περιμένω πιά νὰ μοῦ ἀνταποδώσῃς τὰ αἰσθήματά μου. Τὸ ξέρεις, ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ εἶδος, νὰ ζητιανεύω γιὰ τέτοια: μὰ ἤλπιζα πὼς θὰ μοῦ δείχνες λίγη καλοσύνη. . . Ἀχ, Θεέ μου, τί λυπητερὴ ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ μου! Θὰ ἔπρεπε νὰ σὲ βγάλω ἀπ' τὴν καρδιά μου καὶ ὅμως δὲν μπορῶ, σὲ ἀκολουθῶ καὶ οἴχομαι στὰ πόδια σου. Θυμᾶσαι μιὰ φορὰ, ἔξω στὸ Δράμμενσιέβεν ποὺ χτύπησες ἓναν σκύλλο γιατί εἶχε πηδήξῃ ἀπάνω μου; Ἦτον δικό μου λάθος, φώναξα γιατί νόμιζα πὼς ἤθελε νὰ με δαγκάσῃ: μὰ δὲν ἤθελε, ἤθελε μόνο νὰ παίξῃ, κι' ὅταν τὸν ἔδειρες σύρθηκε χάμω προστὰ μας καὶ ξάπλωσε ἀντὶ νὰ φύγῃ. Τότε ἔκλαιες γιὰ τὸν σκύλλο καὶ τὸν χαϊδεύες, ἔκλαιες κρυφά, τὸ εἶδα: μὰ τώρα δὲν κλαῖς, ἀν καί . . . Μὰ δὲν εἶναι παρομοίωσις αὐτό: μὴ πᾶς καὶ νομίσῃς πὼς παρομοιάζω τὸν ἑαυτό μου μ' ἓναν σκύλλο; Ὁ Θεὸς ξέρεῖ τί δὲν βάζει ὁ νοῦς σου, τόσο φαντασμένος ποὺ εἶσαι: τί πρόσωπο ποὺ κάνεις; ἔννοια σου, σὲ καταλαβαίνω. Χαμογελᾷς βλέπω — ναί, ναί, χαμογέλασες! Μὲ περιγελᾷς μπρὸς στὰ μάτια μου! Ἀς τὸ πῶ καθαρά! Ἀχ, ὄχι, συγχώρησέ με: εἶμαι τόσο δυστυχισμένη! Βλέπεις μπροστὰ σου μιὰν ἀπελπισμένη, εἶμαι ἀπλῶς ἀπελπισμένη, δώσε μου τὸ χέρι σου! Συγχώρησέ με! Δὲν ἔπρεπε νὰ σὲ εἶχα κάνει νὰ δυσανεστηθῇς τότε, μὰ ὅλην τὴν ὥρα τὸ αἰσθάνομαι πὼς δὲν μπορεῖς νὰ ξεχάσῃς ἐκεῖνο τὸ μικρὸ λάθος μου. Ἦτον δὲ μόνο ἓνα μικρὸ λάθος ἐκ μέρους μου, ἀν σκεφθῇς καλά. Ναί, ἔκανα ἄσχημα ποὺ δὲν κατέβηκα σὲ σένα ἐκεῖνο τὸ βράδυ: μὲ φώναξες καὶ μὲ ξαναφώναξες κ' ἐγὼ δὲν κατέβηκα ὄχι, Θεέ μου, πὼς τὸ μετανοῶ! Μὰ δὲν ἦτον ἐκεῖνος

τότε μαζί μου, ὅπως νόμιζες: εἶχε ἔρθει, μὰ τότε δὲν ἦτον πιά, εἶχε φύγει. Βλέπεις τ' ὁμολογῶ καὶ ζητῶ ἔλεος: τί ἄλλο νὰ κάνω. Μὰ βέβαια ἔπρεπε νὰ τὸν εἶχα διώξῃ, ναί, νὰ τὸν εἶχα διώξῃ, ἔχεις δίκαιο, σ' ὅλα ἔχεις δίκαιο. Μὰ δὲν καταλαβαίνω. . . Τίποτα πιά δὲν καταλαβαίνω.

Σιγή.

Μέσ' στὴν ἡσυχία ἀκούονταν μόνο οἱ λυγμοὶ τῆς Κάμιας καὶ ὁ θόρυβος ποὺ ἔκαναν τὰ μαχαροπήρουνα στὴν τραπεζαρία. Ἡ Κάμια ἔξακολούθησε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ σκουπίζει τὰ μάτια της μὲ τὸ μαντίλι κάτω ἀπ' τὸ βέλο.

— Ξέρεις, ἔλεγε, ὁ κακομοῖρος εἶναι τόσο καλός, οὔτε μπορεῖ καθόλου νὰ εἶναι κακός. Καμιὰ φορὰ χτυπᾷ στὸ τραπέζι καὶ μὲ στέλνει στὸν διάβολο, μὲ μαλώνει, λέγει πὼς τὸν καταστρέφω καὶ εἶναι ἀλήθεια βάνανσος: μὰ ἔπειτα πάλι εἶναι τόσο δυστυχῆς ποὺ δὲν μπορεῖ οὔτε νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ φύγω. Τί νὰ κάνω ὅταν τὸν βλέπω ποὺ εἶναι τόσο ἀδύναμος. Ἀναβάλλω τὸ ταξίδι ἀπὸ μιὰ μέρα σ' ἄλλην ἀν καὶ οὔτε ἐγὼ δὲν εἶμαι περίφημα. . . Μὴ μὲ λυπᾶστε: ἔχετε τὴν ἀναίδεια καὶ μοῦ δείχνετε λύπη! Ὅ,τι καὶ ἂν εἶναι, εἶναι καλύτερος ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ μοῦ ἔκανε περισσότερα καλὰ παρὰ κάθε ἄλλος, περισσότερα παρὰ ἐσεῖς. Κι' ὅμως τὸν ἀγαπῶ, ναί, νὰ τὸ ξέρετε: δὲν ἦρθα ἐδῶ γιὰ νὰ τὸν κατηγορήσω. Ὅταν πάω σπíti καὶ τὸν δῶ θὰ πέσω στὰ γόνατά του νὰ τοῦ ζητήσω συγχώρησι γι' αὐτὰ ποὺ εἶπα. Ναί ὀρισμένως.

— Κάμια, ἔλατε, μὴν εἰστε ἀνόητη! Ἀφήστε νὰ σᾶς βοηθήσω, ἀκοῦτε! Μοῦ φαίνεται πὼς τῶχετε ἀνάγκη. Δὲν θέτε; Δὲν εἶναι ὥραϊο νὰ τὸ ἀρνήσῃτε ἐνῶ μπορῶ τόσο καλὰ τώρα νὰ σᾶς βοηθήσω καὶ ἐνῶ εἶμαι τόσο πρόθυμος!

Ἐκεῖνη φώναξε σὰν τρελλή:

— Δὲν εἶπα ὄχι; Δὲν ἀκοῦτε, καλὲ χριστιανέ;

— Μὰ λοιπὸν τί θέλετε; τῆς εἶπε μὲ ἀπορία.

Ἡ Κάμια κάθισε πάλι κ' ἔπαινε νὰ κλαίῃ.

— Ἀκοῦστε, Σίμονσεν. . . ἀφήστε με νὰ σᾶς πῶ ἄλλη μιὰ φορὰ Σίμονσεν. . . κι' ἂν δὲν θυμώσετε θὰ ἤθελα νάλεγα κάτι. Τί νόημα ἔχει νὰ ῥθιτε νὰ καθίστε σ' ἓνα τέτοιο μέρος, γιατί τὸ κάνετε αὐτό; Ἐχουν ἄδικο τότε οἱ ἄνθρωποι νὰ λέν πὼς τρελλαθήκατε; Οὔτε ξέρω πιά πὼς ὀνομάζεται αὐτὴ ἡ πόλις, πρέπει νὰ καθίσω νὰ συλλογιστῶ γιὰ νὰ τὸ θυμηθῶ, τόσο μικρὴ εἶναι, κ' ἔρχεστε ἐδῶ καὶ παίζετε κωμωδία καὶ κάνετε καὶ τοὺς ἐντόπιους ν' ἀποροῦν μὲ τίς παρᾶξενές σας ἰδέες! Ἀλήθεια, δὲν μποροῦσατε νὰ βρῆτε τίποτα καλύτερο νὰ κάνετε; . . . Ἀς εἶναι, αὐτὸ δὲν με μέλει, τὸ λέω μόνο ἀπὸ παλιὰ. . . Μὰ ἀλήθεια, τί νομίζετε πὼς ἔπρεπε νὰ κάνω γιὰ τὴν καρδιά μου; Κάνει τώρα σὰν νὰ θέλῃ νὰ σπιάσῃ.

Δὲν νομίζετε πὼς ἔπρεπε νὰ ἰδῶ πάλι τὸ γιαντρί; Μὰ πὼς, γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ, νὰ πάω στὸν γιαντρί ἀφοῦ δὲν ἔχω λεπτὸ στὴν τσέπη μου;

— Μὰ σᾶς τὸ λέω, εἶμαι τόσο πρόθυμος νὰ σᾶς δώσω χρήματα. Ἀν θέλετε, μπορεῖτε νὰ μοῦ τὰ ἐπιστρέψετε καμιὰ φορὰ!

— Ἀς εἶναι, εἶναι καὶ πολὺ ἀδιάφορο, ἀν πάω ἢ ἂν δὲν πάω στὸ γιαντρί, ἔξακολούθησε σὰν πεισματωμένο παιδί. Κι' ἂν πεθάνω ποῖς θὰ μὲ κλάψῃ; — Μὰ διὰ μιᾶς ἄλλαξε γνώμη, σκέφθηκε μιὰ στιγμὴ καὶ εἶπε: Ἀλήθεια ὅμως γιατί νὰ μὴ δεχθῶ τὰ χρήματά σας; Τί ἄλλοτε καὶ τί τώρα; Δὲν εἶμαι καὶ τόσο πολὺ πλούσιος, ὥστε νὰ εἶναι αὐτὸς λόγος. . . Ναί, μὰ ἐσεῖς τώρα περιμένετε γιὰ νὰ μοῦ τὰ προσφέρετε ἀκριβῶς τὴν στιγμὴ ποὺ ἤμουν τόσο ταραγμένη, γιατί ξέρατε ἀπὸ πρὶν πὼς δὲν θὰ δεχόμουν. Ναί, ναί, τὸ ξέρω πολὺ καλά! Τὸ ὑπολογίσατε ἀκριβῶς, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ οἰκονομήσετε τὰ χρήματά σας, ἀν καὶ τώρα ἔχετε τόσα πολλὰ. Νομίζετε πὼς δὲν τὸ παρατήρησα; Καὶ τώρα ποὺ μοῦ ξαναπροσφέρετε χρήματα τὸ κάνετε γιὰ νὰ με ταπεινώσετε καὶ χαίρεστε ποὺ ἐπὶ τέλους θὰ τὰ δεχθῶ. Μὰ ἔννοια σας, τὰ δέχομαι καὶ θὰ τὰ δεχθῶ. Μὰ εἶθε νὰ μὴ σὲ εἶχα σοῦ εἶμαι ἐνγνώμων. Ἀχ, εἶθε νὰ μὴ σὲ εἶχα ἀνάγκη. Μὰ νὰ τὸ ξέρετε, δὲν ἦρθα σήμερα ἐδῶ γι' αὐτό, δὲν ἦρθα γιὰ τὰ χρήματα, ἀλήθεια σᾶς λέω. Δὲν πιστεύω πὼς εἰστε τόσο πρόστυχος νὰ τὸ νομίζετε αὐτό. . . Μὰ πόσα μπορεῖς νὰ στερηθῇς, Σίμονσεν; Θεέ μου, νὰ μὴ βάλῃ τίποτα κακὸ ὁ νοῦς σου, σὲ παρακαλῶ, καὶ νὰ μὲ πιστέψῃς πὼς εἶμαι εἰλικρινής.

— Πόσα χρειάζεστε;

— Πόσα χρειάζομαι! . . . Ἀχ, Θεέ μου, νὰ μὴ χάσω τὸ πλοῖο! Ἰσως νὰ χρειάζομαι πολλὰ, μὰ. . . Ἰσως νὰ χρειάζομαι μερικὰ ἑκατοστάρια.

— Λοιπὸν καλά. Μὰ νὰ σᾶς πῶ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ αἰσθάνεστε ταπεινωμένη, ἐπειδὴ παίρνετε αὐτὰ τὰ χρήματα ἂν θέλατε, μποροῦσατε π.χ. νὰ καὶ νὰ τὰ κερδίσατε. Νά, θὰ μπορούσατε π.χ. νὰ μοῦ κάνετε μιὰ πολὺ μεγάλη χάρη, ἂν θέλατε. . .

— Ἀν θέλω! φώναξε σὰν τρελλή ἀπ' τὴν χαρὰ της γι' αὐτὴν τὴν διέξοδο. Θεέ μου, τ' εἶναι αὐτὰ ποὺ λές! Τί χάρη; Τί χάρη, Σίμονσεν; Εἶμαι ἔτοιμη νὰ κάνω ὅ,τι θές! Ἀγαπημένε μου!

— Ἐχετε ἀκόμα τρία τέταρτα τῆς ὥρας ὥς πού νὰ φύγῃ τὸ πλοῖο. . .

— Ναί, λοιπὸν, τί νὰ κάνω;

— Νὰ πᾶτε σὲ μιὰ κυρία νὰ κάνετε μία παραγγελία.

— Μιὰ κυρία;

— Κάθεται κάτω στὴν προκυμαία σ' ἓνα

μικρὸ σπíti μ' ἓνα πάτωμα δὲν ἔχει κουρτίνες μὰ ἔχει κατὶ ἄσπρα λουλούδια στὰ παράθυρα. Ὀνομάζεται αὐτὴ ἡ κυρία Μάρθα Γούδε.

— Μὰ εἶναι αὐτὴ ἡ . . . δὲν εἶναι αὐτὴ ἐκεῖνη ἡ κυρία Στένερσεν;

— Ἐχετε λάθος. Ἡ κυρία Γούδε εἶναι βέβαια ὡς σαράντα χρόνων. Μὰ ἔχει μιὰ καρέκλα, μιὰ παλιὰ καρέκλα, ποὺ ἀποφάσισα νὰ τὴν ἀγοράσω, καὶ σ' αὐτὸ θέλω νὰ με βοηθήσετε. . . Μὰ πάρτε πρὶν τὰ χρήματά σας, ἐν τῷ μεταξύ θὰ σᾶς ἐξηγήσω γιὰ τί πρόκειται.

Εἶχε ἀρχίσει νὰ σκοτεινιάζῃ. Ἀπὸ τὴν τραπεζαρία ἔφρευαν οἱ ἄνθρωποι κ' ἔκαναν πολὺ θόρυβο κι' ὁ Νάγκελ ἐκάθετο ἀκόμα κ' ἐξηγοῦσε μ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες τὰ καθέκαστα γιὰ τὴν καρέκλα. Ἡ Κάμια δὲν ἔβλεπε πιά τὴν ὥρα νὰ φύγῃ. Ἐνθουσιάστηκε μ' αὐτὴν τὴν μυστηριώδη παραγγελία: γελοῦσε δυνατὰ κι' ὅλο ἀρωτοῦσε ἂν δὲν θὰ ἦταν καλύτερα νάλλαξε λίγο τὸν ἑαυτό της, νάβαζε τοῦλάχιστον ἓνα ζευγάρι γυαλιά. Τῆς φαίνεται, λέει, πὼς εἶχε ὁ Νάγκελ μιὰ φορὰ ἓναν κόκκινο σκούφο: ἴσως νὰ τὸν ἔβαζε αὐτόν.

— Ὅχι, ὄχι τέτοια ἄστεια νὰ πᾶτε ἀπλούστατα νὰ προσφέρετε μιὰ τιμὴ γιὰ τὴν καρέκλα, νὰν-βῆτε ὡς διακόσιες εἴκοσι κορόνες. Καὶ ἔννοια σας, δὲν ἔχει φόβο νὰ πιασθῇτε, δὲν θὰ σᾶς τὴν δώσῃ.

— Θεέ μου, πόσα χρήματα! Καὶ γιατί δὲν θὰ μοῦ τὴν δώσῃ γιὰ διακόσιες εἴκοσι κορόνες;

— Γιατί μοῦ τὴν ἔχει κι' ὅλας ὑποσχεθῇ ἔμένα.

Τὴν τελευταία στιγμὴ πάλι ζήτησε ἓνα χτένι ἡ Κάμια κι' ἀνησυχοῦσε ποὺ τὸ φόρεμά της θὰ ἦτον ἴσως πολὺ τσαλακωμένο. Ἀχ, δὲν μπορῶ νὰ τὸ σκέπτομαι πὼς συχνάζεις τόσο πολὺ σ' ἐκεῖνη τὴν κυρία Στένερσεν, εἶπε, δὲν μπορῶ, εἶμαι ἀπαρηγόρητη. Καὶ ξανακίταξε πάλι ἂν εἶχε κρύψῃ καλὰ τὰ χρήματά της. Τί καλὸς ποὺ εἶσαι, ποὺ μοῦ δώσες τόσα χρήματα! φώναξε. Καὶ γρήγορα σήκωσε τὸ βέλο τῆς καὶ τὸν φίλησε στὸ στόμα. Μὰ εἶχε κι' ὅλο στὸν νοῦ της τὴν παρᾶξενη παραγγελία γιὰ τὴν Μάρθα Γούδε κι' ἀρώτησε:

— Καὶ πὼς νὰ σὲ εἰδοποιήσω πὼς ἔγιναν ὅλα καλά; Ἀν θές, μπορῶ νὰ παρακαλέσω τὸν πλοίαρχο νὰ σφυρίξῃ μερικὲς φορὲς, τέσσερις πέντε φορὲς ἔ; Ἐννοια σου, θὰ γείνουν ὅλα καλά. Πὼς νὰ μὴ κάνω ὅ,τι μπορῶ γιὰ σένα, ἀφοῦ ἐσύ. . . Γι' ἄκου, μὴ νομίσῃς πὼς ἦρθα σήμερα γιὰ τὰ χρήματα. Καὶ πάλι σ' εὐχαριστῶ! Ἀντίο, καλὴ ἀντάμωσι πάλι!

Μετὰ μισὴ ὥρα, ἀλήθεια ἄκουσε ὁ Νάγκελ τὴν σφυρίχτρα τοῦ πλοίου ποὺ σφύριξε πέντε φορὲς κατὰ σειρά.

[Μεταφρασ. Γ.]

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

[Ἀκολουθεῖ]

σφυγμό μιᾶς ἀτέλειωτης ἐξάφρευς, μετὴν καρδιά σας τὴν πλατεῖα πού ἔχει θέσι γιὰ κάθε ὥρατο, καὶ κυττάζει ν' ἀγκαλιάσῃ μετὶ τις φλόγες τῆς τῶ συμπα. Ἀπὸ σήμερα μιὰ σελίδα μας δική σας, ὁλότελα δική σας. Ὅ,τι ἔχετε στὸ μυστικό, σφιχτοκλειδωμένο συρταράκι, στίχο, πεζό, σκη- νὲς πού ζωγραφίσσατε σὲ στιγμὴ ἐξαιρετικῆς ἀνα- θήναια» στοργικὰ θὰ τὸ προσέξουν καὶ ὕστερα μετὶ περηφάνεια θὰ τὸ ἀκουμπήσουν σὲ μιὰ τους ἔμορφη γωνιά. Ὅλο καὶ τέτοια ἔργα, ἀνθρώ- πων πού δουλεύουν στὴ σιωπὴ καὶ στὸ σκο- τᾶδι, ἔχοντας σὰν ὁδηγὸ καὶ σύντροφο τῆς μο- ναχικῆς τους ὥραίας τέχνης τὸν προβολέα τῆς ψυχῆς, θ' ἀποτελέσουν τὴν Στήλη τῶν Νέων.

Οἱ πρῶτες ἀνατριχίλες, οἱ πρῶτες ἐντυπώσεις, οἱ πρῶτες θαμπὲς ζωγραφίες, τὰ πρῶτα μαγέ- ματα στὸ ἀνοιγόκλεισμα τῆς ἐλαστικῆς ψυχῆς — δὲν ἔχει ἀκόμα σκουριάση — οἱ πρῶτοι ρεμβα- σμοὶ πού σταλαῖζουν μετὶ περιέργη πίκρα δίδον- τας τὸ σύνθημα τῆς πρώτης ἡθικῆς φουσκοθα- λασσιᾶς, — δὲν εἶνε τέλεια, οὔτε ὠρισμένα οὔτε καθαρά. Παρὰ εἶνε σκόρπια καὶ ἀσύνδετα σὰν τὶς σταξιὲς τοῦ ἡλίου μέσα ἀπ' τὰ ραϊσμένα σύγνεφα τοῦ φθινοπώρου πού πειὰ ἐτέλειωσε καὶ κατεβαίνει ὀκνὰ πρὸς τὴ μαύρη κοιλάδα τῆς Λήθης σέρνοντας πίσω του τοὺς σταχτοκίτρινους ἡσκίους — πεθαμένους, πεθαμένους.

Τὸ πλῆθος τῶν ιδεῶν πού ὁρμᾷ νὰ βγῇ μονο- μιᾶς ἀπὸ τὴν μιὰ καὶ μοναχὴ θύρα κάνει θόρυβο καὶ φέρνει μεγάλη σύγχυσι. Ἡ ἡρεμία καὶ ἡ τάξις εἶνε πνευματικὰ χαρακτηριστικὰ ἀνθρώπων πού ἔχουν βασανίσῃ τὴ σκέψιν τους. Γι' αὐτὸ δὲν θὰ ζητήσωμε τέτοια φανερώματα γιὰ νὰ εἰποῦμε ἓνα καλὸ λόγο. Ἰσα ἴσα θέλουμε νὰ ἰδοῦμε καὶ νὰ μελετήσωμε τὴν ἀνησυχία τῶν πρώτων ἐμπνεύσεων, τὰ πεταλουδίσματα τῶν πρώτων ὁρμῶν. Μιὰ πνευματικὴ πηγὴ στὴν ἀρχὴ τῆς μπορεῖ νὰ εἶνε γεμάτη προφητεῖες ὅπως οἱ ἄνθρωποι τῆς μάντισσας στοὺς ἀρχαίους καιροὺς.

Τὰ «Παναθήναια» ἄς γίνουν ἡ καλὴ καὶ αἰσιό- δοξη μάντισσα γιὰ τὸ φιλολογικὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος πού θὰ τὸ ἰδῇ ὁλοφάνερα στὰ πρῶτα δειλὰ χειρόγραφα τῶν Νέων τῆς!

ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΓΙΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΝΑ

1

Ἐφτασε τὸ χινόπωρο·
στοὺς κάμπους χτῆς τὸ εἶδα·
εἶχε ἀπλωμένα τὴ χρυσὴν
ὀλόγυρα γλαυκὰ,
κι' ἐθέρριζε μ' ἀθώρητο
δρεπάνι ἀνθούς καὶ φύλλα
κι' ἐσκόρπιασε σ' οὐρανὸ καὶ γῆ
μιὰ μαύρη ἀνατριχίλα.

2

Ἡ ὥραία σελήνη πού ψηλὰ
ἀργὰ πλανιέται μόνη
τ' ὀλόστρωτο τὸ πέλαγο
μετ' ἄριον ἀσημιώνει.
Κι' ὁ φάρος ὁ περιήφανος
στοῦ μώλου ἐκεῖ τὰ στήθη
σὰν νὰ ἴννοιωσε πὼς περισσὸς
εἶνε, ἀποκοιμήθη.

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ Κον Παναγιωτόπουλον (Ἄργος). Δημοσιεύουμε μόνο τὰ δύο σας τραγουδάκια γιατί τὸ ἄλλο ἀδυνατίζει πολὺ στὸ τέλος. Προσέχετε ὁ στίχος σας νὰ εἶνε φυσικὸς καὶ καλοδεμένος σὲ βαθμὸ πού ὁ ἀκροατὴς σας νὰ μὴ καλονοιώθῃ ἀντὶ τοῦ διαβάξετε κατὰ ἔμμετρο ἢ πεζό. Ἡ μονοτονία τῆς ὁμοιοκαταληξίας νὰ χάνεται ὁλότελα στὴν ἀνέσι τοῦ μέτρου καὶ στὴν φυσικότητα τῆς ἐκφρά- σεως. Διαβάξτε ὅσο μπορεῖτε ἔμμετρα ἔργα καὶ προσ- ἔχετε πολὺ ὥστε ὁ ρυθμὸς τους νὰ γίνῃ βαθύτερα αἰσθητὸς στὴν ψυχὴ σας. Περιμένουμε κατὰ ἀρτιώτερο.

Ἡ Κον Πάριν (Βερολῖνον). Μέσα στὰ ποιήματά σας μερικοὶ στίχοι πολὺ καλοὶ, ἀλλ' ἦτο ἀδύνατον νὰ δημο- σιευθοῦν μόνοι. Πάρτε πάλι, ἔστω καὶ τὰ ἴδια θέματα, ὅμως μετὰ πρῶτον πρῶτον καὶ μετὰ συντομία — πού σὲ ὅλα τὰ ἔργα εἶνε τὸ δυνατότερο προτέρημα. Περι- μένουμε.

ΤΟ ΔΕΚΔΛΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἀγαπητέ μου φίλε,

... 20 Δεκεμβρίου 1911

ΝΟΙΣΘΕ τὸν ἑαυτὸ μου παραπολὺ παιδί αὐτὲς τὶς μέρες. Οἱ γιορτὲς ζυγόνουν καὶ πονθὲν δὲν ζυγό- νουν μετὰ τόσο γλυκὸ μυστήριον, σὰν ἀληθινὸ ξαναγύρι- σμα καιροῦ, ὅσο στὸ χωριό. Ὅλοι προετοιμαζόμεστε ἐδῶ νὰ δεχτοῦμε, μετὰ βᾶγια καὶ χαρὲς, τὸ μικρὸ Χρι- στοῦ, μετὰ τὸ χουστὸ στεφάνι ὀλόγυρα ἀπὸ τὰ ξανθὰ του μαλλιάκια. Ὁ Μπαρμπά-Γιώργης μοῦδειξε μάλιστα στὸ ἀντικρινὸ βουνὸ τὸ ἀπόκρυφο μονοπάτι, πού θὰ κατεβῶν οἱ τρεῖς μάγοι, φέροντας τὰ δῶρα τους τὰ πλούσια:

Σμύρναν, χρυσὸν καὶ λίβανον

ἀπ' τὴν Περσία. Ψηλοὶ καὶ ὠραῖοι, μετὰ μεγάλες ἄσπρες γενεάδες, ντυμένοι στὰ χρυσὰ καὶ στὰ βελούδα, καβα- λικεύουν τρία ἄτια, στρωμένα μετὰ φανταστὰ χαλιά καὶ, πίσω στὰ καπούλια τῶν ἀλόγων τους, ἔχουν κρε- μασμένα τὰ σακκούλια μετὰ τὰ χαρίσματα. Τὸ ἄστρο πού τοὺς ὁδηγεῖ δὲν φάνηκε ἀκόμα, γιατί δὲν ζύγισαν στὰ μέρη μας οἱ μάγοι, μὰ θὰ φανῇ αὐτὲς τὶς μέρες, κατὰ τὰ μεσάνυχτα δίπλα στὴν Πούλια. Κι' ὅλο ἀπάνω του ἔχουν καρφωμένα τὰ μάτια τους οἱ μάγοι. Αὐτὰ λέει ὁ Μπαρμπά-Γιώργης καὶ ἐγὼ τὸν ἀκούω μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ μοῦ πῇ καὶ ἄλλα. καὶ τὸ στόμα καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ μοῦ πῇ καὶ ἄλλα. καὶ τὸ στόμα καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ μοῦ πῇ καὶ ἄλλα. καὶ τὸ στόμα καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ μοῦ πῇ καὶ ἄλλα. καὶ τὸ στόμα καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ μοῦ πῇ καὶ ἄλλα.

Κ' ὕστερα θὰ μᾶς ἐρῇ ὁ Ἄη-Βασίλης ἀπ' τὴν Καισαρεία. Τὰ παιδόπουλα πού τὸν ἀγαποῦνε σὰν παπ- ποῦ, ὅλο καὶ ἐτοιμάζονται νὰ τὸν καλοδεχτοῦνε καὶ δο- κιμάζουν ὁλοένα τὰ ντέρια καὶ τὶς καρμιοῦξες τους.

Ἄη-Βασίλης ἔρχεται
ἀπὸ τὴν Καισαρεία,
Βαστᾶ μελάνι καὶ χαρτί,
Χαρτί καὶ καλαμάρι.
Τὸ καλαμάρι ν' ἔγραφε
καὶ τὸ χαρτί ν' ὤριζε.

Παίρνω καὶ ἐγὼ τὸ ντέρι καὶ τραγουδῶ μαζί τους.

— Τὸν ἔχεις ἰδωμένα, παπποῦ, τὸν Ἄη-Βασίλη;
— Ἀκούς! Μιὰ καὶ δύο φορές; ...
— Καὶ πὼς εἶναι παπποῦ; Πιὸ γέρος ἀπὸ σένα;
— Οὐ! Γέρος, πολὺ γέρος, ἑκατὸ φορές πιὸ γέρος ἀπὸ μένα!

Ἐγὼ εἶμαι παιδί μπροστά του!

Τὰ παιδάκια μετὰ ζυγόνουν, τοὺς φαίνεται παράξενο καὶ γελᾶνε. Ἐγὼ ἀναστενάζω. Τάχα δὲν εἶμαι παιδί; Ποτέ μου δὲ μεγάλωσα, ποτέ μου δὲ γίνα ἄντρας. Καὶ ποτέ δὲν ἐνοιώσα τὴν κρυάδα τῶν γηρατειῶν. Καὶ τώρα, ἀνέμεσα στὰ παιδιά, εἶμαι πιὸ παιδί ἀπὸ κεῖνα, γιατί τὸ θέλω νὰ εἶμαι καὶ νὰ μείνω, ἀντὶς πού αὐτὰ λαχταροῦνε νὰ μεγάλωσουν.

Σοῦ φαίνονται παράξενα ἴσως τὰ λόγια μου, καλέ μου, μὰ πάντα τὰ λόγια μου παράξενα σταθήκανε μπροστά σου, ἴσως γιατί ἦταν πολὺ φυσικὰ καὶ πολὺ εἰλικρινά. Ἐσὺ βέβαια δὲν εἶσ' ἐκεῖνος πού θὰ μοῦ πῇς πὼς ξεμωράθηκα. Ἡ ἀγάπη σου ἔγινε πάντα θαυμασμὸς γιὰ μένα, ἕως θαυμασμὸς πού τὸν δέχτηκα κάθε φορὰ σὰν ἀγάπη, γιατί ἀληθινὴ ἀγάπη εἶναι μοναχὰ ἐκεῖνη πού μοιάζει μετὰ θαυμασμὸ. Καὶ μοναχὰ ἕνα τέτοιο θαυμασμὸ πρέπει νὰ δέχεται ὁ ἄνθρωπος, πού σέβεται

τὸν ἑαυτὸ του, γιατί κάθε ἄλλος δὲν στέκει στὴ φύσιν καὶ τὴν εὐγένεια τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Μπαρμπά-Γιώργης μετὰ βλέπει πού σοῦ γράφω, νοιώθει τὴ χαρὰ μου καὶ μοῦ λέει.

— Κάποιο ἀγαπημένο παιδί θάξῃς ἀφίσει στὴν Ἀθήνα.

— Ναί, τοῦ λέω, τίποτα δὲν ἀγαπῶ στὸν κόσμον σὰν αὐτό.

— Νὰ σοῦ ζήσῃ, νὰ σοῦ τὸ χαρίζῃ ὁ Θεός! μοῦ ξαναλέει ὁ ἀγαθὸς γεροντάκος.

Κ' ὕστερα μετὰ ρωτᾷ ἀντὶ τῆς γεροντίσας ἢ ἀντὶ ἀπό- θανος. Δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβῃ ὁ Μπαρμπά-Γιώργης ἄλλες ἀγάπες, ὅξω ἀπ' τὴν ἀγάπην τῆς γεροντίσας καὶ τοῦ παιδιοῦ. Μὰ τί φταίει! Κι' ἡ ἀγάπη θέλει γύμνα- σμα καὶ σπουδὴ, γιὰ νὰ μᾶς ξετιλίξῃ ὅλα τῆς τὰ πλάτη, καὶ χρειάζεται νὰ γίνῃ κἀνένας πολὺ σοφὸς γιὰ νὰ μάθῃ νὰ ἀγαπᾷ ὅς' ἀξίζουμε ν' ἀγαπηθοῦν στὸν κόσμον καὶ νὰ τ' ἀγαπήσῃ μετὰ ὅλες τὶς ἀπόκρυφες δύνα- μεις τῆς ψυχῆς του, πού μένουνε νεκρὲς στὰ περισσό- τερα στήθια.

Μὰ ἔφασα τὸ μικρὸ Χριστὸ καὶ τὸν Ἄη-Βασίλη. Μετὰ τὸ καλὸ νὰ τοὺς δεχτοῦμε. Θὰ μᾶς φέρουνε γλυκὰ, σφουρίχτρες, λιχουδέματα καὶ χαρὲς. Ἡ Κυρά-Γιῶρ- γαῖνα σφουγγαρίζει ἀπὸ τώρα τὸ καλὶνί μας, ἐτοιμά- ζει τὸ τηγάνι γιὰ τὶς τηγανίτες καὶ κάθε πρῶτὴ χώνει καὶ ἀπὸ ἓνα καρύδι στὴ σάρα τῆς γαλοπούλας μας γιὰ νὰ τὴν παχύνῃ, ὥς τὴν παραμονὴν τοῦ Χριστοῦ. Ράβει καὶ καινούργιες φορεσιὲς γιὰ τὸν Μπαρμπά-Γιώργη καὶ τὰ παιδιά τῆς, ἀπ' τὸ ροῦχο πού ὕφανε στὸν ἀργα- λειὸ τῆς. Καὶ γλυκοκοιτάζει πού καὶ πού τὸ γέρο τῆς, γιὰ τὶς καλὲς μέρες ποῦ ἔρχονται. Κι' ὁ Μπαρμπά-Γιῶρ- γης χαμογελάει καὶ αὐτὸς καὶ κοκκινίζει. Ὑστερα γυρί- ζει καὶ μοῦ λέει:

— Καλὰ θὰ ἦταν νὰ εἶχες καὶ τοῦ λόγου σου κοντὰ τὴν γεροντίσα, ἡμέρες πού μᾶς ἔρχονται. Τί νὰ κάνομε ὅμως; Ὁ Θεὸς κοιμαντάει!

Ἐγὼ κοιτάζω ἀπ' τὸ παραθύρι ὡς τόσο τὴν ψυχο- παῖδα του, πού ἀνασέρνει νερὸ ἀπ' τὸ πηγάδι, δείχνον- τας μετὰ τὰ λυγίσματά της ὅλες τὶς χάρες τοῦ κορμιοῦ τῆς καὶ μοῦρχειται νὰ τῆς τραγουδήσῃ κάποιους στί- χους ἀπ' τὸν Ἀνακρέοντα.

«Μὴν τραβᾷς μακρὰ μου, κοπέλλα μου, βλέποντας τ' ἄσπρα μου μαλλιά. Δὲ βλέπεις πὼς ταριάζουνε καὶ στὰ μπουνέτα, τὰ κόκκινα τραντάφυλλα ἀνακατωμένα μετὰ τοὺς ἄσπρους κρίνους;»

Γλυκεῖά ὦρα! Ἐχτὲς χιόνισε. Σήμερα ὁ ἥλιος ἔλυσε τὰ χιόνια, καὶ ἡ Γῆς φανερώθηκε γεμάτη νέα πρασινάδα. Ἐτοῖ μοῦ φαίνεται πὼς πρασινίζει ξανά ἡ ζωὴ μου καὶ ἐτοιμάζεται νὰ ξαναβῇ μέσα στὰ χιόνια.

Ἐλὰ νὰ σὲ φιλήσω, καλέ μου.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Ἀσσοφός

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἀργάμπελη, Στεφάνου Βερνουνδάκη

ΚΑΤΗΝΤΗΣΕ κατὰ τὸν συνήθειαν ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλ- λάδα αἱ ποιητικαὶ συλλογαὶ νὰ βγαίνουν κυρίως τὸ φθινόπωρον. Δὲν ἤμπορῶ ἀκόμη νὰ βεβαιώσω, ἀντὶ τοῦτο πρέπει νὰ τὸ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν παμπάλαιαν ἰδέαν, ὅτι τὸ φθινόπωρον ἐπιδρᾷ εἰς τὴν ψυχὴν μας,

νά διατίθεται αὐτὴ εὐνοϊκώτερον πρὸς κάθε ποιητικο-
φανῇ ἐκμυστήρευσιν καὶ συνεπῶς νὰ προσδέχεται μὲ
περισσότεραν προθυμίαν καὶ συγκατάβασιν τὸ ἀντί-
κρισμα κάθε ποιητικοῦ βιβλίου, ἡμπορῶ ὅμως νὰ
ὑποστηρίξω καὶ ἀποδείξω, ὅτι αἱ ποιητικαὶ αὐταὶ συλ-
λογαὶ ὑφίστανται σοβαρῶς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φθινο-
πώρου εἰς τὴν ζῶσιν των, ἀφοῦ αἱ περισσότεραι — ἂν
ὄχι ὅλαι — ζοῦν ὅσον καὶ τὰ φύλλα τοῦ φθινοπώρου.
Κ' ἔτσι καὶ ἡ «Ἀγρόμπελη» τοῦ κ. Στεφ. Βερνουνδάκη,
μοῦ φαίνεται πὼς μαράθηκε μόλις ἐκόπηκε, ἐπειδὴ
δὲν νοιώθουμε κανένα ἄρωμα νὰ βγαίνει ἀπ' αὐτήν, ὅσο
καὶ ἂν τὴν μυρίζομαστε. Καὶ γιὰ νὰ μιλήσω πὺ κα-
θαρά, ἡ «Ἀγρόμπελη» εἶναι μιὰ παράταξι στίχων, ποῦ
ὅσο κι' ἂν ὁ ποιητὴς τοὺς εἶχε στὸν νοῦν του τὴν
«Παγὰ Λαέλουσα» τοῦ κ. Νηρόβαν η' τίς «Stances»
τοῦ Μορεάς, καὶ ὅσο κι' ἂν ἀνακρίνετε σ' αὐτοὺς καὶ
λίγο Ὁμάρ Καγιάμ, δὲν μᾶς λέει σχεδὸν τίποτε, ποῦ
νὰ μᾶς συγκινή. Πράγματα γιλιεπιωμένα καὶ μὲ
ὀλιγοτέραν μάλιστα ἐπιτηδεϊότητα ἀπὸ ἄλλους. Χασ-
μωδία συνχότατα, εἰκόνας ἀδύνατες, αἰσθημα πολὺ
περιορισμένον. Κάπου-κάπου τὸ ἐγὼ προσπαθεῖ
ν' ἀπλωθῇ περισσότερο μέσα στὴν φύσιν, μὰ δὲν ἔχει
τὴν χρειάζομενῃ ποιητικὴ δύναμι, κ' ἔτσι ξαναγυρίζε-
σέ κοινοτάτες ἐρωτικὰς ρεσιτατίβες.

«Ὠδέες», Γερασ. Σπαταλά

ΑΝ οἱ ὧδες στά βουνά, στή νυχτιά, στὸν κόρακα
κατόρθωναν νὰ ἴδουν τὸ φῶς μὲ τελειότητα καί
ν' ἀποτυπώσουν κάπως παραστατικώτερα, πὺς συμ-
ξεμένα, πὺς λογικά ἀκόμη ἐξείνουν πού ὁ ποιητής τοὺς
ἐξέλειψεν μέσα στὸ νοῦ του, ὅταν τὶς ἐσχεδιάσα, βέβαια
οἱ ὧδες αὐτὲς θὰ ἦταν ποιήματα μεγαλόδοξα. Μὰ ἐπὶ
καθὼς μᾶς παρουσιάζονται, ἀτεχνά, ἀσυνάρτητα, πο-
λύλογα ὅπου δὲν πρέπει, μὲ γλῶσσαν φοβερά ἀπρόσε-
κτα γραμμένην, ἀφοῦ υπάρχουν λέξεις «ἐνοῖ, πρὸς τί,
ἀγήραως = ἀγήρως, ἀσύλληφτο κτλ.» μὲ ἀνυπολεξιές
ἀσυγκρόητες (π.χ. γέροντας ψηλά κτλ.) μᾶς γεννοῦν
τὸν θυμὸ γιατί ὁ ποιητής τοὺς δὲν ὑπέταξε ἀν ὅχι στὴν
τέλεια τέχνη, ἀλλὰ τοῦλάχιστον στὴν προσοχή, τὴν
ἐμπνευσί του. 260 στίχοι περὶ τοῦ εἶναι ὅλες οἱ ὧδες
κι' ἄλλες τόσες οἱ ἀτεχνιές τοῦ ποιητοῦ.

«Τραγούδια τοῦ Βερανζέρου», μετάφρασις Λεωνίδα Ραζέλου.

ΑΝ δὲν μὰς ἱκανοποιοῦν αἱ πρωτότυποι συλλογαί, δὲν ἡμποροῦμε νὰ εἰποῦμε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴ μετάφρασι τοῦ χ. Ραζέλου. Ὁ ἱκανὸς αὐτὸς στιχογράφος — πρώτη φορά νομιζώ δεῖχνει τὸ τάλανόν του — ἐδιάλεξε μερικά ἀπὸ τὰ καλύτερα τραγούδια τοῦ Βερανζέρου, ποὺ μὴν φορά ἦταν ὁ πιὸ ἀγαπημένος τραγουδιστὴς τῆς Γαλλίας καὶ ὁ πιὸ λαϊκὸς, καὶ τὰ μετέφρασε στὴ ζωγτανὴ μὰς γλώσσα μὲ πολλὴν εἰλιξι-νειαν ἐργασίας, καὶ μὲ ἀσκετὴν τέχνην. Μπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς, ὅτι τὰ τραγούδια τοῦ Βερανζέρου δὲν ἔχουσιν τίποτε ἀπὸ τὴν χάριν τοὺς στὴν μετὰφρασιν αὐτὴν. ἴσως γιὰ πολλοὺς, ποὺ εὐχαριστοῦνται μόνον μὲ τίς λεπτότητες τῆς νέας ποιητικῆς τέχνης, ἡ μετάφρασις αὐτὴ νὰ μὴν ἔχῃ καμιάν σημασίαν· μὰ γιὰ κείνους, ποὺ βρῖσκουν εὐχαρίστησι στὴν ποιήσιν, ἡ ὁποία ξεγύνεται σὰν ὀρυκτικὸ ποτάμι συνεπαίροντας σὰν κλώσματα τοὺς ὅ, τι κι' ἂν εὖρῃ, τὰ τραγούδια τοῦ Βερανζέρου στὴ δουλεμένη τεχνικῇ μετάφρασί τοὺς θὰ εἶναι εὐχάριστον ἀνάγνωσμα. Ὁ κ. Ραζέλος, ἀπὸ μεταφράζει τόσο πιστὰ καὶ τεχνικὰ, ἐλπίζομε νὰ δοκιμάσῃ τὴν δυνάμιν του εἰς τὴν μετὰφρασιν καὶ ἄλλων ποιητῶν λεπτότερης τέχνης.

ИЛ. П. В.

Κ. Φ. Σκόκου, Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον 1912

Ο **κ. Σκόζος**, **πρώτος-πρώτος** ὅπως πάντα μᾶς ἔφερε τὸ 1912. Καὶ τὴν στιγμὴν αὐτήν, ποῦ φυλλομετροῦμεν ἐδὼ τὸ ἡμερολόγιόν του, οὐτὸ ἔχει στίσει βρονά καὶ θαλάσσας καὶ εἶναι φθαρμένον καὶ εἰς τὴν τελευταίαν γωνίαν τῶν δύο ἡμισφαιρίων ποῦ ὑπάρχει ἓνας μόνος Ἕλλην, γνωρίζων γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. Διότι τὸ «Ἡμερολόγιον Σκόζου» εἶναι τὸ πλεόν διαδεδομένον Ἑλληνικὸν ἐντυπον, τὸ ὁποῖον φέρει κάθε χρόνον εἰς τοὺς Πανέλληνας τοὺς χωρετισμοὺς τῆς μητροπόλεως. Μαζί με αὐτοὺς φέρνει καὶ τὴν ἐδίδον, ὅτι ὑπάρχει καὶ κάποιον φιλολογίαν εἰς τὸν τόπον, τῆς ὁποίας φιλοτιμεῖται νὰ δίδῃ μερικὰ ἐκλεκτὰ δείγματα. Ἔτσι ποιητὰ καὶ λογογράφου ποῦ θὰ ἦσαν ἀγνώστοι ἐντελῶς, μακρύτερα ἀπὸ μίαν περιωρισμένην ἀκτίνα, γίνονται γνωστοὶ ἀπολειστικῶς ἀπὸ τὸν ποιντοπὸρον αὐτὸν μηνύτορα. Μέσα εἰς τὴν ἀπελπιστικὴν πλησμονὴν τῶν ὁμοίων εἰδῶς δημοσιευμάτων μετὰ τὰ ὁποῖα καταλείπεται κάθε πρωτοχρονίον, εὐτυχῶς εἶναι τὸ εὐσυνειδητότερον καὶ τὸ φιλολογικώτερον. Ὅλοι σχεδὸν οἱ νέοι μας συγγραφεῖς, οἱ ἄξιοι νὰ διαβασθοῦν οἱ φθασμένοι, οἱ φθάνοντες καὶ οἱ ἐρχόμενοι, ἀντιπροσωπεύονται ἐκεῖ μέσα. Ἡ τρομερὰ ἀπόχρη τοὺς ἀφράζει διὰ τὸν νέον χρόνον, πρὶν τελειώσει ἀκόμη ὁ παλιός, καὶ ὁ **κ. Σκόζος** γνωρίζει καὶ ἐξασφαλίζει τὴν συνεργασίαν του. Ὁ νέος τόμος — ἐξηντηλήμενός ἤδη — εἶναι πλουσιώτερος ἀπὸ τοὺς παλαιούς, θὰ εἶχε δὲ ν' ἀριθμῆται κανεῖς πολλὰ ἀπὸ τὰ περιεχόμενά του, ἀν' ὑπῆρχε ἀνάγκη νὰ τὸν συνστήσῃ. Ἀλλὰ ἡ σύστασις αὐτῇ φαίνεται ὅτι περιττεῖται.

ΔΙΑΔΕΞΕΙΣ

ΜΙΑ περασμένη Δευτέρα ἀναστήθηκε ὁ Χρηστομάνος ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Παύλου Νιρβάνου τὸν εἶδαν ὁλοζώντανον ὅσοι βρέθηκαν ἐκεῖ — κι' ὁραματίσθησαν τὸ ἄερινον πειρὰ πρόσωπο του, τὸ πυρροπερήφανον, πηγαίνονδεκα μέσα στὴ χλωμόθαμπη σάλα, μὲ τοὺς ἀκίνητους, σάν ἀπολιθωμένους, ἀνθρώπους. Ὁ ὁμιλητὴς ἔτρεμε γιὰτι εἶχε ν' ἀποκαλύψῃ ἱερὰ πράματα, — ὁλόκληρο ἕνα ἔσωτερικὸ ποιητοῦ — ἀνθρώπου. Ὁμως τὴν δύσκολην ψυχὴν, τὴν πολύτροπην, μὲ τίς χίλιες ὄψεις, μὲ τὰ θλιβερά συνγεφιάσματα, μὲ τίς μυστικὰς παράξενες χαρὰς, μὲ τὰ γλυκοθαμπώματα μὲ τὰ μεγαλόπρεπα ὄνειρα, — ἀληθινὰ τὴν εἶχε γνωρίσῃ καλὰ ὁ Νιρβάνας. Κ' εἶχε προφράσῃ νὰ τὴν μελετήσῃ προφητεύοντος μίαν δόξαν ποῦ θὰ ἀκολουθοῦσε τὸ χαμὸ τῆς. Ὡρες πολλὰς βέβαια ὁ δυνατός μελετητὴς θὰ τὴν ἀκολούθησε σὲ κάθε πέταγμα τῆς — πρὸς τὰ ὕψη εἴτε πρὸς τὰ βάθη. Γιατί εἶχε καὶ βάθη ὁ Χρηστομάνος, βάθη ψυχικά, — αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ μαύρα παλάτια τῆς Περσεφόνης μέσα του — γιὰτι ὁ Χρηστομάνος ἦταν καὶ Σφιγγα. Οἱ πόθοι του, πολλοὶ καὶ ἀνήσυχτοι, ἀντίθετοι μεταξύ τους κι' ἄπιαστοι — πόθοι ξεπεσμένον βασιλεῖα ποῦ διατάζει ἀνυπαρκτους ὑπηρέτας καὶ πόθοι ἀνίσχυρου πειρὰ μάγου ποῦ διατάζει τ' ἀστερία νὰ κυλισθοῦν στὰ πόδια του κι' αὐτὰ γελοῦν μαζί του.

Τέτοιους ήταν ο Χρηστομάνος που έχαθη χωρίς να πεθάνει – κι' ο Νιρβάνας δίδοντας το ψυχικό του φρόντο πίσω από μια δυνατά χαραγμένη εικόνα – πάλι απ' το δικό του λόγο, – αποκαλύφθηκε ένας θαυμαστός παρατηρητής, κι' ένας αισθητικός που μιλεί σφοδρίζοντας αβρόχρητες οροδοπετάλων. Μιά άρμονία ιδανική και μία πίκρα στά λόγια του. Μιά έσταξαν από το στόμα του ρυθμικά σαν φθινοπωρινό γιγχαλίσμα. Και ή όρη του γλωμιά, λές κι' άκουγε την ίδια ψυχή τού πεθαμέ- νου να σιγοζαλάη σιμά του, να δολολύει πνιχτά, να ζητά

τῇ ζωῇ γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ παράπονό του. Ποῦ ἦταν βαθὺ καὶ κυλοῦσε σὲ ἡσυχίους ἀπ' τὰ βαρεῖα βλέφαρα κι' ἄλλαζε ἔκπρασσι, καὶ γινόταν σαρκασμὸς ὅσο νὰ κατασταλάξῃ στὰ χεῖλιά. Ἐκεῖ ἦταν ἡ ψυχὴ του — δὲν εἶναι ψεμα, — κι' ὁ Νιρβάνας, μιλῶντας ἐκεῖνο τὸ βράδι, ἀκολουθοῦσε τὸ μαγικὸ τῆς φωσφορισμοῦ. Οἱ ἀναπνοὲς εἶχαν σταματήσει μὴδὲς στὴ θανηματοῦ περιγὰρ μιὰς ζωῆς ἀπόκρυψης γιὰ τὸ πλῆθος, μανταλωμένης σὲ θεώρατους τοίχους γιὰ νὰ μονάξῃ καὶ νὰ ὀνειρεῖται ἀγάπες ἀπὸ ψυχῆς αὐτοκατοριζέας. Ἔτσι ζοῦσε ὁ Χρηστομάνος μὲ τὴν πεποίθησι καὶ τὴ χαρὰ πὼς ἦταν μόνος μέσα στοὺς θεώρατους τοίχους του, μὲ τὰ χρυσὰ του σύγγραφα συντροφιά, ποὺ πότε τάπιανε καὶ πότε τοῦ ἔφευγαν. Μὲ τὰ ἀνθὰ τὰ διὰ του ποῦγαν γιγαντωθῆ τριγύρω σὲ δάσος ἀπὸ τὸ πότισμα τῶν δακρύων του τῶν ἀτέλειωτων, — καὶ μ' ἓνα δολόπικρο τώρα μῦθο ἔσουντηροῦσαν τὴν ψυχὴ του νὰ μὴν ἀποσβύσῃ. Μόνος του — ἔτσι θάρρενε — μ' ἓνα παραθυράκι μόνον ἀνοιχτὸ πρὸς τὴ δύσι τὴ σκοτεινὴ, ποῦταν ἡ παρηγοριά του κ' ἡ θλίψις του, μὲ τίς λιτὲς τίς γυρτοκόλνες, ποὺ ὅλο καὶ τοῦ ἔγνεφεν μέσα στὸ σύμμαπο.

Χωρίς να ξέρει πώς ένα μάτι τον ακολουθούσε σαν φτερούγα της υπάρξεώς του και στις μυστικότερες στιγμές — τρωπώντας τοίχους, ανεβαίνοντας σε κάθε κορφή μαζί του. Ήταν του Παύλου Νιρβάνα το μάτι, του αποστολικού, που ζή με μόνη τη χαρά της ερευνής. Μά ειδή τόσο αληθινά, τόσο βαθειά τον μέσα πόντο της ψυχής του, που όλο εβούρζε στενόχωρα μέσα στο μικρό «δέμας».

Και ήμπόρεσε με θανάτων άποχρώσεις να δωση ετοι τέλεμα τo άράχνηαμα και τo χαμηλόθαμπο φως τoυ Χρηστομάνου — παιδιου μιάς τρικυμισμένης νύχτας μά με μακρυνούς σελαγισμούς άστεριων εκεί στο βάθος.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἑλληνικὸν Κουϊντέτο

ΑΥΤΗ τὴ φορὰ οἱ Ἕλληνες μουσικοὶ μᾶς ἐγνώρισαν τὸν Sinding καὶ τὸν Brahms. Ἡ ἴδια τελειότης στὴν ἐκτέλεσι τὴν τεχνικὴν μὰ καὶ στὴν ἀπόδοσι τοῦ πνεύματος τῶν συνθετῶν. Κόσμος, ἓνα πλῆθος, πού ὥρισε διηραμένους στὴν αἰσθοσὰ τοῦ Ὁρείου — καὶ ἐπὶ δύο ὁλόκληρες ὥρες ἐρρόφησε μὲ μιὰν ἄφωνην ἀπόλαυσιν τὰ ἀγκαλιάσματα τῶν ἤχων, τὶς θλιβερὰς συναντήσεις τῶν ἁρμονιῶν, τὶς ἀπελπισίαις, εἴτε τοὺς θριάμβους καὶ τὶς χαρὰς τῶν στεροφῶν, πού ἡ μιὰ ἐξαίρετο γιὰ νὰ δώσῃ τόπο στὴν ἄλλην. Αὐτὴ ἡ ἐναλλαγή, νεο γιὰ νὰ δώσῃ τόπο στὴν ἄλλην. Αὐτὴ ἡ ἐναλλαγή, αὐτὸ τὸ ξετύλιγμα τῆς ἡχοποιημένης ψυχῆς τῶν μουσικῶν, καὶ τῆς ἡχοποιημένης φαντασίας τῶν, τὶ σοφῶν, καὶ τῆς ἡχοποιημένης φαντασίας τῶν, τὶ θειο πρᾶμα πού εἶνε. Ἀρκεῖ ν' ἀποδοθῇ καλά, μὲ ὅλο τὸ βάθος, μὲ τὴν περὶ ἐλαχίστην φρωτοσκόπια τοῦ νοήματος — ἐκείνου πού κρύβεται κάτω ἀπὸ κάθε φανερὴν μουσικὴν ἔμπνευσιν. Οἱ καλλιτέχναι τοῦ κοινῆτέτου εἶνε ἡ δευτέρα φορὰ πού τὸ κατορθώνουν, ἀποκαλύπτοντας τὶς ἐσωτερικώτερες ψυχικὰς ἵνες τῶν συνθετῶν πού τὲς ἐκτελοῦν. Μπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς πῶς εἶνε οἱ αἰσθητικώτεροι Ἕλληνες μουσικοὶ ὥς τώρα. Τὰ ὄργανά τους μιλοῦν ὁλοφάνερα, καὶ διηγοῦνται τὰ βαθύτερα μυστικά, πού ἐδιάβασαν ἐπάνω στοὺς πθόγγους, μὲ μιὰ εὐκρινείαν, πού βέβαια δὲν θὰ τὴν ἤθελαν οἱ ἴδιοι οἱ συνθέται. Ποιοὺς τάχα θέλει τὴν ἀποκαλύψι τῆς ψυχῆς τοῦ ἑμπρὸς τοῦ πλήθους. Τὴν ἐξέλεοντος Ὁ ἄνθρωπος.

ὁ Sindiug στὸ allegro εἶνε ὁ ἀνήσυχος. Ὁ ἀνθρώπος πού αισθάνεται τὰ σιενὰ ὅρια τῆς ζωῆς καὶ πού θέλει νὰ ἰδῇ πῶς κάτω, μὰ δὲν μπορεῖ. Τὸ ματι εἶνε

ἀνθρώπινο — καὶ γὰρ τὸ ἀνθρώπινο μάτι εἶνε περιορισμένα τὰ ὄρια. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ allegro, ποῦ ἡ ἀνησυχία καὶ ὁ τρόμος μεγαλώνουν, οἱ ἦχοι ξεπετιοῦνται μὲ ἕναν ἀσυνάρτητο σχεδὸν βόμβο, ὅμως ἀσυνάρτητο γιὰ τὸν ἀπλὸ ἀκροατή. Γιὰ τὸν ἀκροατή, ποῦ ξεύρει ἀπὸ πνευματικῆς ἀνησυχίας, ὁ βόμβος εἶνε κάτι φρυσικό γιὰ μιὰν ἀρχὴν ἔργου. Καὶ φαίνεται μάλιστα σὰν προμήνυμα μιᾶς ἐξελίξεως ἰδεῶν θανατωσῶν παρά κάτω, καὶ σὰν εἰσόδος σ' ἕνα δρόμο ὁμαλῆς πειᾶ ἐμπνεύσεως. Τέτοιο εἶνε τὸ allegro τοῦ Sinding ποῦ μιὰς προδιαθέτει εὐχάριστα καὶ λίγο περιέργα γιὰ τὸ andante.

Ὡς ποὺ ἔρχεται καὶ αὐτὸ — ὀκνὰ καὶ μεγαλόπρεπα, — ἐξηγώντας, σάν νὰ εἰπῇ κανεὶς, μὲ ῥημέια φιλοσοφικῆς ψυχῆς τὶς ἀνησυχίες τοῦ πρώτου μέρους. Ἡ προφητεία τοῦ αἰετοῦ ἦταν σωστή. Τώρα ὁ ρυθμὸς, εἶνε μιά βαθμιαία καὶ ὁμαλὴ ἐξέλιξις συναισθημάτων ἀνθρωπίνων, ποὺ διαπερνᾷ ἀπὸ νοσταλγίης ὑπερκόσμιας. Καὶ εἶνε σάν μιά συνέχεια ἀπὸ μελωδικῆς περιγραφῆς τόπων ὀνειρεμένων καὶ ἔποχων παραδείσιων, ποὺ δὲν τίς βλέπει, μὰ τίς αἰσθάνεται μιά ψυχὴ ποὺ ζῇ σ' ἓνα ἀκαταμέτρητο ὕψος ἀπὸ τὸν κόσμον. Ἀπὸ μιᾶν τοποθεσίαν διζήν της, ξεχωριστήν, ἀπὸ μιᾶν γωνίαν τῆς γῆς τὼν μακρῶν. Οἱ παριουμένους δόξα-ρίζους ἀκούγονται σάν λυγμοὶ καὶ τότε σβύνουν, χαμηλώνουν θλιβερά, σάν νὰ θέλουν νὰ μᾶς δώσουν τὴν ἐντύπωσις φανταστικῶν δειλινῶν. Καὶ τὴν στιγμήν ποὺ διασπαθίζονται, — ἡ κάθε μιὰ καὶ σ' ἄλλον τόνο, ποὺ διαφέρει ὅσο καὶ ἡ βαθεὶα σιὰ τοῦρανοῦ με τὴν ἀνοιχτότερη — ὀνειρὰ νοσταλγικὰ καὶ ὕμνοι ξεδιπλώνονται μὲ θαυσιπιάδα μακρῶν ὀνειρῶν.

Στο *internezzo* παρατηρείται μιὰ τεχνοτροπία πού ξαφνίζει, καί τὸ *finale* τελειώνει μὲ μιὰν ἐναλλαγὴν βλιβεσῶν καὶ γαρούμενων στροφῶν.

Μετά την εξέταση τοῦ Sinding ἐτραγουδῆσαν — ἀπὸ μιᾶν σύνθεσιν μελωδίαν ἢ καὶ μιὰ καὶ μιὰ συμφωνία τῶν συνθετῶν τοῦ προγράμματος — αἱ δεσποινίδες Βερσὴ καὶ Κωνσταντινίδη. Ἡ φωνὴ τῆς πρώτης εἶπε παχεῖα καὶ πολὺ ὁὰν νὰ ἔχη τὴν θέσιν τὸν λαϊκόν. Ἡ Δις Κωνσταντινίδη ἐτραγουδῆσε μὲ τέχνην καὶ ἀκριβεῖαν, ὅμως χωρὶς νὰ μᾶς δώσῃ ἐκείνην τὴν αἰσθητικὴν συγκίνησιν τῆς ὑψηλῆς ἐκτέλεσεως.

Ὁ Brahmah ὕστερα, πάλιν ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν Κοῦν-
τέτο. Εἶνε μεγαλοπρεπὲς καὶ ἔχει κατὰ τὸ συνθηματικὰ
παλαιῶν στοὺς ρυθμοὺς του. Ἐνα μοτίβο ἀπλὸ ἐπανα-
λαμβανέται συχνὰ πρὸς τὸ τέλος τῆς συνθέσεως. Πιὸ
φανερὸς, πιὸ ἐξωτερικὸς, πιὸ φανταχτερὸς ἀπὸ τὸν
Sinding. Κάποιο πνεῦμα ἐπιδειξέως κυματίζει ἐπάνω
ἀπὸ κάθε γέα στροφῆς—καὶ τότε πείθεται γάνεσι
πὼς αὐτὸς εἶνε ὁ ἄνθρωπος ὁ νεώτερος, ὁ πιὸ υἱολός,
ὁ πιὸ σπουδαῖος.

ΕΙ. Π. Δ.

Υ.Γ. Οί βιογραφικές σημειώσεις για τους συνδέτες
στὰ προγράμματα, θά ἔπρεπε νά ἦταν λίτες, χωρίς
καμιάν χρονίαν ἐκείνου πού τις γράφει, χωρίς καμιά
ἐξαρσί. Ἔτσι, ὁ ἀρχιστὴς δὲν θά προειδεῖτο, αὐθιγὰ
εἶνε νὰ υποσχεθῇ ἀποστολὴν του χρόνι.

Διὰ τὴν συναυλίαν τῆς κυρίας Νίνας Φωκᾶ εἰς τὰ
ἐργόμενον.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ

Ἡ φιλολογικὴ κίνησις

ΟΤΑΝ ένας λαός ύστερή εις την πολιτικακήν κα-
κοινωνικήν ζωήν του δέν εμπορεῖ βέβαια να
ὀμιλῇ περὶ φιλολογίας. Καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Πόλεως
ὑπὸ τὴν πίεσιν μιᾶς ἀπολυταρχίας καὶ μιᾶς ξένης θεο-

κρατίας εἶνε φρυσιζόν· ὅτι θά ὕστεροῦσαν εἰς τὴν σύγχρονον φιλολογικὴν ζωὴν. Αἱ δυνάμεις τῶν ἐξοδεύονται πῶς νὰ συγκρατήσουν τὴν ἐθνικὴν τὴν ὑπόστασιν καὶ ἡ ἐλευθέρα προόδος τῶν κατακρατεῖται ὑπὸ τῶν συνθηκῶν τοῦ περιβάλλοντος. Ἐντεῦθεν πηγάζει ἡ ἀνάγκη τοῦ συντηρητικοῦ πνεύματος μετὰ τὸ ὅποιον τὸ Ὁρθόδοξον Πατριαρχεῖον τοῦ Φαναρίου διοικεῖ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ εκπαιδευτικὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους μας. Καὶ μόνον ὑπὸ τὴν στενὴν αὐτὴν συγκράτησιν τῶν ἀρχαίων μας προνομίων ἦτο καὶ εἶνε δυνατόν νὰ συγκρατηθῇ τὸ καθεστὼς ἀπὸ πάσης βίας πολιτικῆς πρὸς παράλυσιν καὶ ἀφομοίωσιν.

Ὑπὸ τοιοῦτους ὁρους ἡ πνευματικὴ μας πρόοδος εἶνε ὀπισθοδρομημένη, ὅσον καὶ ἂν τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἀποτελεῖ τὴν πνευματικὴν ὑπεροχὴν τῆς Τουρκίας. Ἀπὸ τὸ ἐλευθερον βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἀλήθεια, ὅτι ἐπνευσε μία δροσερὰ αἰθρὰ. Ἐκεῖ ἐκαθάρισαν ὀλίγον τὴν ἐθνικὴν μας πολυτίμον κληρονομίαν ἀπὸ ἀρκετὴν σκόνην καὶ μούχλιν πού ἐσώρευσαν μακροὶ χρόνοι δουλείας, ἕνα βυζαντινὸν πνεῦμα σχολαστικισμοῦ καὶ μία παλαιὰ καταστροφικὴ τάσις νὰ μὴ μεταγίγξωμεν τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα καὶ τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰς τὴν σύγχρονον ζωὴν μας, ἀλλὰ τὸναντίον νὰ πνίγωμεν τὴν ζωὴν μας κατασκευάζοντες ἀρχαῖζοντα σχεδιάσματα. Ἐκεῖ μετὰ τὴν Φαναριωτικὴν φιλολογίαν τῶν Σούτων καὶ Ραγκαβῆ ἡ Ἑπτανησιακὴ ποίησις — γέννημα τῆς ἀναγεννήσεως — κατέρχθη νὰ ἀφυπνίσῃ τὴν ἐθνικὴν ψυχὴν εἰς τὰ βασίλεια τῆς Τέχνης. Καὶ τώρα ἡ ἀψυχος κομφολογία τῆς καθαρειστικῆς ὑπεχώρησε. Τώρα ἡ ποίησις ἐμπνέεται ἐθνικὰ ιδεώδη τῆς ἑλληνικῆς γῆς καὶ θαλάσσης, εἰσδύει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ τραγουδεῖ τοὺς πόνους, τίς χαρὰς του, τὰ παραμύθια του. Καὶ μετὰ αὐτὰ ζητεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἰδικόν της μέλλον, πού νὰ τῆς ἀνήκει.

Μὰ ἡ Πόλις μας ὅταν μετὰ τὴν ἄλωσιν ἔπασαν τὸ Ἱπποδρόμιον καὶ αἱ φατρίαι καὶ ὅταν ἀφανίσθησαν ἔστω καὶ οἱ μέτριοι ποιηταὶ τῶν πού ἐφαλλαν τὰς νίκας τῶν Πρασίνων καὶ Βενέτων καὶ συνέθετον τὰ θρησκευτικὰ τῶν ἱσμάτων εἰς τὰς μεγάλας λιτανείας περὶ τῶν τειχῶν τῆς Πόλεως, ἡ Πόλις μας ἔμεινε ἄφαντος. Καὶ μόνον εἰς πανηγύρεις τῶν ἐκκλησιῶν, εἰς εορτὰς σχολείων καὶ εἰς ἰδιωτικὰ συμπόσια ἀπέμειναν οἱ ἱεροψάλται καὶ οἱ γραμματοδιδάσκαλοι, οἱ κτῆροι διάδοχοι τῆς ποιήσεως, εἰς τὴν ταλαίπωρον φυλὴν μας. Ἀκόμη καὶ εἰς τὸν δέκατον ἔννατον αἰῶνα ἡ φιλολογικὴ κατάσταση τῆς Πόλεως ἀπὸ ἀπόψεως λαϊκῆς μορφώσεως καὶ δημιουργικοῦ πνεύματος πολὺ ὀλίγον παραλλάσσει. Ὁ βυζαντινὸς τριβὼν ἔχει τὴν αὐτὴν μεσαιωνικὴν μορφήν καὶ ἡ Τουρκικὴ λογοκρισία κρατεῖ εἰς ἀπόστασιν πᾶσαν φιλολογικὴν κίνησιν πού γίνεται στὰς Ἀθήνας.

Μόλις ἡ τελευταία δεκαετία δεικνύει σημεῖα τινὰ ἀφυπνίσεως. Καὶ ὅσοι ἠσθάνοντο ρυθμὸν, ὕψος καὶ ἀλήθειαν γλώσσης, ἤρχισαν νὰ δυσανασχετοῦν διὰ τὸν κατάξηρον σχολαστικισμόν τῆς Πόλεως. Εἶνε ἀλήθεια ὅτι εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου εἶχαν ὁ Ψυχᾶρης καταβῆ ἀπὸ τὸ Παρίσι καὶ εἶχεν εἰρωνευθῇ τὰ εἰδωλα τῶν λογισμάτων. Ἀλλ' ἡ μελέτη ἐκεῖνη ἐπέρασεν ὡς ἀνὰ παραδοξολόγημα ἀσήμαντο. Ἡ αἰσθητικὴ τῆς Πόλεως ὁμοίῳ τὰς ὀμηρικὰς ἀσπίδας πού συνίσταντο ἀπὸ ἐπτά βωδεῖνὰ δέσματα. Ἐνα ὅμως πρᾶγμα παρετηρήθη. Ὅτι οἱ ἀρχαῖοι διδάσκαλοι τοῦ Γένους — ὅπως ὀνομάζοντο — εἶχαν μὲν τὸν ἴδιον κατάστεγον βυζαντινισμόν, εἶχαν τὴν μόρφωσιν τῶν νεκρῶν ἀπὸ κάθε ἐπιδόρασιν τοῦ ἀρχαίου πνεύματος καὶ τοῦ ἀρχαίου

κάλους, ἀλλ' εἶχαν ζῆλον νὰ διδάξουν καὶ εἶχαν τυπικὴν ἑλληνομάθειαν μεγάλην. Ἀργότερον ὅταν ἡ παιδείσις ἔγινε πλέον πρακτικὴ καὶ πλέον πραγματογνωστικὴ, ἔπασσε πρὸς τὴν ἑλληνομάθειαν καὶ ὁ ζῆλος τοῦ μανθάνειν καὶ ὁ ζῆλος τοῦ διδάσκειν. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς ἦσαν ἄδαιοι καὶ εἰς τὴν καρδίᾳ καὶ εἰς τὸ κεφάλι. Μία ἐλλειπὴ φρασεολογία καὶ μὴ ἀβάσιτος οἷσις ἀντικατέστησε τὰ πάντα.

Τότε ἕνα ταπεινὸν περιοδικὸν ἡ «Φιλολογικὴ Ἠχώ» ἤρχισε νὰ ἐκδίδεται στήν Πόλιν μας ἀπὸ τὴν μακαρίτισσα Ἀλεξάνδραν Παπαδοπούλου, ἀπὸ τὸν Γιάννην Γρυπάρη καὶ ἀπὸ τὸν Νίκον Φαληρέα πού ἀκολούθουσε διαφορετικὸν δρόμον ἀπὸ τὰ συνειδημένα περιοδικά. ἤρχισε μὴ μικρὰ ἐξέλιξις πρὸς νέαν αἰσθητικὴν καὶ ἕνας μικρὸς θαλαμὸς σ' αὐτὰ τὰ σίδερα τῆς καθαρειστικῆς γλώσσης. Τότε ἕνας κύκλος ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὴν κυρίαν Σοφίαν Σπανοῦδη, ἀπὸ τὸν Βασιλειάδην, ἀπὸ τὸν Ροντάκη, ἀπὸ τὸν Δαμιασκηνὸν καὶ ἀπὸ τὸν Γεωργιάδην μετὰ νέαν ἀντίληψιν γλώσσης καὶ αἰσθητικῆς. Εἰς δὲ τὴν παλαιὰν δημοσιογραφίαν ἐπρόβαλε νέος δημοσιογράφος ὁ Κωνσταντῖνος Σπανοῦδης μετὰ πολὺν νεωτέραν ἀντίληψιν καὶ νέον γλωσσικὸν συναίσθημα. Εἶνε τὸ πρῶτον ἐξῆννημα τῆς Πόλεως. Ἀπὸ τότε ἡ ἐπικοινωνία Πόλεως καὶ Ἀθηνῶν ἤρχισε νὰ γίνεται. Καὶ ὅταν στὰς Ἀθήνας διελαλήθη ὁ μαλλιαρισμὸς, εὗρεν ἄμεσον ἑταῖρον στήν Πόλιν μας νὰ φτυεθῇ, ἔπειτα ἀπὸ τὸν φοβερὸν κατήφορον πού εἶχε φθάσῃ ἡ διδασκαλικὴ μας μόρφωσις. Ὁ Ψυχᾶρης καὶ ὁ Πάλλης εἶχαν καταρτίσῃ τότε προπαγάνδαν ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ «Ἀδελφάτου» καὶ ὁ μαλλιαρισμὸς ἐδραιώθη στήν καρδίᾳ τοῦ σχολαστικισμοῦ. Κεφαλὴ τοῦ νέου ἀδελφάτου ἐκηρύχθη ὁ ἱατρὸς Φωτιάδης διὰ τὴν θανμασίαν μελέτην πού ἐγγραφε περὶ τῆς μητρικῆς γλώσσης καὶ σύμβουλοι ὁ κ. Φυτίλης γράμματα μερικὰ δράματα, καὶ ὁ κ. Γιάγκος Τανταλίδης ἐκδόσας τὰ λυρικά του.

Ὁ σχολαστικισμὸς τοῦ Βυζαντίου εἰς αὐτὰ ἀπαντοῦσε κατ' ἀρχὰς με εἰρωνείας, ἀλλ' ὅταν ἠσθάνθη ὅτι ὁ ἔχθρος συνεννοεῖται εὐκόλως καὶ παρασύρει τοὺς νέους, τότε ἐκήρυξε τὸν ἀγῶνα. Μερικοὶ ὅμως ἀπὸ τὴν νέαν σχολὴν ἐκήρυξαν ὅτι εἶνε πολὺ ἀπτόμος ὁ δρόμος τῶν μαλλιαρῶν καὶ προκαλεῖ ἀδίκους ἐπιθέσεις χωρὶς ὁρθῶς καὶ δικαίως νὰ καθορίσῃ τὸ ζήτημα. Ἡμεῖς ἐξητήσαμεν τότε μετὰ τὸ διήγημα «Τὸ μόνον τάξιδι τῆς ζωῆς μου» — τὸ ὅποιον καὶ ἀργότερα ἀνεδημοσιεύθη εἰς τὴν «Πρόδον» — νὰ δεῖξωμεν πῶς εἶνε δυνατόν νὰ γράψωμεν τὴν λαϊκὴν γλῶσσαν χωρὶς νὰ παραλλάξωμεν τὸ φθογγολογικὸν καὶ τυπικὸν μέρος ἔτσι ὥστε νὰ ἀποξενώνεται ἀνευ λόγου ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν. Καὶ ὅταν ἀργότερον ἐξεδώκαμε τὰς «Εἰκόνας» ἐπροσπαθήσαμεν ὑπὸ τὸ ἴδιον πάλιν πνεῦμα νὰ γράψωμεν ὅλην τὴν ἀνέλιξιν τῆς μέσης καὶ νεωτέρας λογοτεχνίας εἰς ἑξ ἐπιστολάς γραφεῖσας χάριν τῶν συμπατριωτῶν μας ἀντὶ ἄλλου προλόγου. Διότι πρὸ παντὸς ἔπρεπε νὰ γίνῃ καθαρά διάκρισις τῆς δημοτικῆς γλώσσης ἀναπτυσσομένης καὶ τῆς μαλλιαρῆς ἡ ὁποία κατασκευάζεται κατὰ τοὺς κανόνες τῶν τοπικισμῶν εἰς τὰ διάφορα μέρη.

Τίποτε ὅμως. Ἀνεπτύχθη φανατισμὸς καὶ ὁ φανατισμὸς δὲν καλοβλέπει. Ἀλλ' ὑπὸ τὸν νέον ἐκεῖνο ἐλεύθερον φύσημα τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα τῆς Πόλεως ἤρχισε νὰ πασπατεύῃ μερικὰς ἐθνικὰς εἰκόνας. Ὁ Πανταζῆς ἐδημοσίευσε τὰ τραγούδια τοῦ Βλάμη, ὁ Ἀποστολίδης ἤρχισε νὰ γράφῃ ἐλευθερώματα, ὁ Σημιριώτης ἐξέδωκε τὰ «Μαῦρα Κρῖνα» καὶ κατὰ ἄλλα ὁμορφα ποιημὰτα, ὁ Πορφυρογέννητος ἐγγραφε μετὰ δυνάμιν τίς «Παραλλαγές» ἡμεῖς ἐγράψαμεν τίς «Φαναριώτισσες

Κυράτσε» εἰς ἡθογραφίας, ὁ Ἀκροθαλασσίτης ἐξέδωκε τῆς «Πινελίης», ὁ Γεωργιάδης μερικὰ ρεαλιστικὰ διηγημὰτα, ὁ Πίντζας τὸν «Γάμον τῆς Πεντάμορφης» καὶ ἄλλοι τινες ἄλλα. Ἐσχάτως δὲ ὁ Σαντοριναῖος, ὁ Μελαχρινός, ὁ Μπεκὲς καὶ ὁ Τῶνης Χρηστίδης ἐγγραψαν μετὰ τὸ ἴδιον πνεῦμα. Ὅσον δὲ καὶ ἂν ὁ «Νουμάς» εἰς τὰ ἄρθρα του καὶ ὁ Ψυχᾶρης εἰς τὰ «Μῆλα καὶ Ρόδα» ἐνεθάρρυνε πολλὰ ἐξ αὐτῶν δὲν φαίνονται ὅμως τὰ περισσότερα ἄξια σοβαροῦ λόγου. Οὐτε ὅταν πρὸ πάντε ἐτῶν συνεστήθη νέον σωματεῖον «ἡ Τέχνη» μετὰ προέδρον τὸν κ. Φυτίλην καὶ μετὰ σκοπὸν καθαρῶς λογοτεχνικόν, οὔτε τότε παρήχθη κατὰ ἄξιον. Τὸ «Τίμιον σπῆτι» τοῦ κ. Λυμπεύκη, ἡ «Νίτσα» καὶ τὸ «Δίχως ἀερογιάλι» τοῦ Φυτίλη ὅπως καὶ μερικὰ δράματα τοῦ κ. Καλέυρα δὲν εἶνε προωρισμένα νὰ ζήσουν.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον λείπει ἀπὸ τὴν πνευματικὴν παραγωγὴν τῆς Πόλεως εἶνε ἡ σοβαρὰ μόρφωσις εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν φιλολογίαν. Μερικοὶ πολὺ ἐλαφροὶ γνώσεις τῆς ξένης φιλολογίας καὶ ἰδίᾳ τῆς γαλλικῆς δὲν εἶνε διόλου ἀρκεταί. Ἡ νεωτέρα ἑλληνοτεχνία πρὸς νὰ βασίζεται ἐπὶ μεγάλης ἑλληνομαθείας καὶ νὰ διαπλάσσεται ἐπὶ τῆς ἀρχαίας διανυσίας καὶ αἰσθητικῆς μετὰ ὅλην τὴν σύγχρονον ζωὴν καὶ τὸν νέον αἵμα. Οἱ δὲ λόγοι τῆς Πόλεως δὲν ἐδεῖξαν οὔτε ἔκτακτον λατὸν οὔτε ἀληθινὴν καὶ δυνατόν μὲν μόρφωσιν. Ἐποφύονται τῆς ἐλλείψεως αὐτῆς οἱ καθηγηταὶ τῆς Καθαρευούσης ἐξοδεύουσι ρητορείαν ὁλόκληρον εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀρχαίας γλώσσης. Ἀλλὰ ποῖος δημοτικιστὴς διημιφισβήτησε τοῦτο; Δυστυχῶς ἐσυκοφάντησαν ἀκόμη περαιτέρω. Κατήγγειλαν εἰς τὴν ἀκολοῦσαν, πού διευθύνει τὴν ἐκπαίδευσιν, πάντα νεωτερίζοντα μαθητὴν, διδάσκαλον καὶ ἑφορον ἐν ὀνόματι τῶν ἱερῶν καὶ τῶν πατρῶων! Ἐδημαγωγῆσαν τὸ πλῆθος μετὰ πλείστας χαλεπύσεις τῆς γλώσσης φαντασιώδεις καὶ ἠνάγκασαν τὴν ἐκκλησίαν τοὺς μὲν νὰ ὑποβάλλῃ εἰς ὅρκον πίστεως, τοὺς δὲ νὰ διώξῃ ὡς αἰρετικούς. Ὅπως πάντοτε γίνεται, οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ ἦσαν οἱ εὐφρεστεροί, οἱ ἐμβριθέστεροι, οἱ καλύτεροι. Καὶ ἡ Πόλις μας διὰ κάμποσα χρόνα ἔσταμάτησε.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟΝ

Δραματικὴ φιλολογία — Ἐνας νέος Γερμανὸς ποιητὴς

ἌΝ ἴσως εἶναι ὑπερβολικὴ ἡ ἰδέα ὅτι εἰς τὴν Γερμανίαν δὲν ἤκμασε ἀκόμη ἕως τώρα μία γνήσια δραματικὴ τέχνη, ἐν τούτοις εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἀπὸ τὴν σύγχρονον γερμανικὴν θεατρικὴν παραγωγὴν ἀπὸ τὴν ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸ δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διεφύεσθησαν τὸσον ἀπογορευτικὰ, εἶναι περισσότερον εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάληψιν τῶν προσώπων καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπαράστασιν τοῦ περιβάλλοντος, παρότι εἰς τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ σύγκρουσιν. Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρθούρου Σνίτσλερ εἶναι ὡραῖοι, πνευματικῶς ἐντελὴς σχεδὸν ὁ καθαντὸν δραματικὸς χαρακτὴρ. Ἡ ἀξία καὶ αὐτῶν τῶν ὡραίων δραματικῶν ὑποσχέσεων τοῦ Χάουπμανν, πού διε

τεχνικής αξίας του έργου, ήνώθη και ή πολιτικοθηρησκευτική διαμαρτυρία της κληρικόφρονος μερίδος. Έφθασαν μέχρι του να κατηγορήσουν τον Schönherr πως άντέγραψε ένα μυθιστόρημα και πως έκλεψε την υπόθεσιν από ένα παλαιόν δράμα. Τό δράμα αυτό εξέταφη και επαίχθη αὐτάς τὰς ημέρας ἐδῶ στο Μόναχον. Καί ἀπεδείχθη ή ταυτότης του θέματος, ἀλλ' ἀπεδείχθη επίσης και τὸ ὅτι εἰς τὴν τέχνην δὲν ἔχει τόσην σημασίαν τὸ θέμα ὅσον ὁ τρόπος τῆς διατυπώσεώς του. Τέλος πάντων ὁ ποιητὴς τῆς «Πίστειος καὶ Πατρίδος» ἔγινε ὁ φιλολογικὸς ἥρωας τῆς ἡμέρας καὶ συγκεντρώνει διὰ τὴν ὥραν τὸ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον τοῦ γερμανικοῦ κοινοῦ. Διότι εἶναι καὶ διηγηματογράφος συνάμα καὶ πρὸς ἡμερῶν, ἐνῶ ἕνας κληρικὸς ὁμιλοῦσε εἰς μίαν δημοσίαν αἰθούσαν τοῦ Μονάχου ἐναντίον τοῦ δράματός του, αὐτὸς εἰς ἄλλην αἰθούσαν ἐδιάβαζε μερικὰς ἀπὸ τὰς ἱστορίας του. Ἦσαν ὅλαι μικρὰ καλλιτεχνήματα, ἀπλὰ καὶ φυσικά, ἀντλημένα ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν χωρικῶν τοῦ Τυρόλου καὶ διηγημένα με πολλὴν πλαστικότητα, ἴσως ὀλίγον τι τραχεῖαν, με ἀρετὸν ζωῆμορ, ἀλλὰ καὶ με κάποιαν χοιρὶαν αἰσθηματικότητα. Καὶ κατὰ τοῦτο ή τέχνη τοῦ Schönherr ὑπολείπεται τῶν εἰς τὸ ἴδιον εἶδος ἀριστοτεχνικῶν τοῦ περιφήμου βαναροῦ συγγραφέως Λούδβιγ Τόμα, διὰ τὸ νέον ἔργον τοῦ ὁποῖου θὰ γίνῃ λόγος ἄλλην φράσιν.

ΘΑΝΟΣ ΒΑΚΕΑΣ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΖΩΗ

«Δύκειον Ἑλληνίδων»

Εἶνε ἀρετὲς ἡμέρες πού ἐώρτασε σεμνὰ τὴν ἐπίσημην ἐμφάνισίν του. Λίγοι δημοσιογράφοι, λίγοι καλλιτέχναι, — ζωγράφοι καὶ γλύπται, — λίγοι συγγραφεῖς, καὶ οἱ κυρίες τοῦ «Δυκείου». Ἀβρότατοι θανασμοί, σὲ ὥραιες ἐκφράσεις, ἐφτεροῦνίζαν ἀπὸ τὰ στόματα τῶν ποιητῶν, πού ἐλάμβαναν σάν εὐχάριστο ἀντάλλαγμα ἀχιστὸ τσάι καὶ γλυκίσματα ἀπὸ τῆς ἰδρύτριας τοῦ Συλλόγου. Τὸ καρυδένιον πάτωμα ἀντηχοῦσε ἀπὸ ἐλαφροπατήματα, καὶ σχήματα βιαστικῶν ποδιῶν, μικροῦσαικα, ἐφαίνοντο μιά στιγμὴ καὶ ἐγάνοντο μέσα στὴν κίνησιν. Ὅμιλοι, ὅμιλοι στὰ τραπέζια τοῦ Χόλ, — καθέννας καὶ καθεμιά με τὸν δικὸν τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ φίλο. Ὅμιλιες εὐμορφες, με χαμηλὴ τὴ φωνή — χωρὶς τὸ θόρυβο τῶν συνηθεισμένων πανηγυριῶν. Οἱ δουλευταὶ τῶν Καλῶν τεχνῶν, ἕνα εὐγενικὸ μυστήριον, μιὰν πνευματικὴν εὐμορφίαν, μιὰν γαλήνην γλυκειάν, ἀπαλόφτερην, ἔπλωσαν στὶς αἰθούσας τοῦ Δυκείου, πού ἀλαλάζουν καὶ βοῦτζουν σάν μελισσῶνας στὴν κάθε συγκέντρωσιν τῶν Κυριῶν.

Εἶδαν καὶ τὴν ἐκθεσὶ οἱ ξένοι μας με τὰ καλλιτεχνηματάκια τῆς Φλωρᾶ-Καραβία, τῆς Γεωργαντῆ, τῆς Τσίλερ, τῆς Ναυπλιώτου καὶ ἄλλων, πού δὲν τίς ἔχω πρόχειρες. Κι' ἀκόμα εἶδαν τὰ ὥραία εὐγενικὰ παραπετάσματα με τῆς πράσινες γιρλάντες ἀπὸ κισσοῦς — πάλι ἔργα μεγάλης ὑπομονῆς καὶ καλαισθησίας τῶν γυναικῶν ζωγράφων μας — καὶ τὴν ἀρχαίῃ ἐπίπλωσιν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Δυκείου. Δὲν θὰ μιλήσω γιὰ τὴν τεχνικὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν τῶν ἐπιπλῶν. Οὐτε γιὰ τὴν διαφορὰ πού ἔχουν μεταξὺ τῶν ἐκφράσεων τῆς γραμμῆς καὶ τῆς πινελιάς ἀκόμα, ἀφοῦ δὲν τὰ ἐδούλευσαν ὅλα ή ἴδια καλλιτέχναις. Γιατὶ αἰσθητικῶς ἔτσι ἦταν σωστό. Μιά πού ἐπρόκειτο γιὰ παραστάσεις ἀρχαῖες τοῦ ἴδιου καιροῦ, νὰ ἀρήσουν μιά κυρία — τὴν πιὸ καλλιτεχνικὴν πού θὰ ἔκριναν ὅσες εἶνε ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων — νὰ τὰ ἀναλάβῃ. Ὡστε σήμερα ή βιβλιοθήκη τοῦ Δυκείου τῶν Ἑλληνίδων νὰ παρουσιάσῃ σύνολον

ἐργασίας, ἐκφράσιν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ χειροῦ, ἐκτέλεσιν καλλιτεχνικὴν μιὰς ἀντιλήψεως. Ἐπὶ τέλους. Εἶπα. Τὸ κρῖμα, τὸ αἰσθητικὸ αὐτὸ κρῖμα ἂς τὸ ἔχουν ὅσες ἔδωκαν ψήφον εἰς τὴν ἰδέαν — μιὰς τέτοιας κομμιατιστῆς ἐργασίας. Ἐδῶ πρόκειται γιὰ κάτι ἄλλο. Γιατὶ ν' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν ἀρχήν. Ἀπὸ τίς ἀρχαῖες παραστάσεις, ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα ἀνάγλυφα, ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα σχέδια. Γιατὶ νὰ ζοῦμε με τὸ αἰώνιον ἀναμύσημα αὐτοῦ τοῦ παρελθόντος, ἀφοῦ ἔχουμε παρόν, καὶ ἂν δὲν ἔχουμε, ἀφοῦ ἐπὶ τέλους ἔχουμε μίαν σκέψιν πού μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἕνα παρόν. Ὅλη ή Ἑλλάς κοντενεῖ νὰ χαθῇ, νὰ σβυσθῇ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ συγχρόνου κόσμου, ἐξ αἰτίας μιὰς ἡμέρας δικτῆς τῆς, πού δὲν τὴν ἔχει, πού δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. Μιὰς ἡμέρας χαρακτηριστικῆς τοῦ «σήμερα». Καὶ τώρα ἐμεῖς, οἱ νέες γυναῖκες, οἱ πνευματικώτερες, οἱ ἐργατικῆς, με τὴν δύναμιν τῆς κατακτήσεως καὶ τῆς ἐπιβολῆς — καὶ ἐμεῖς πῶς. Ἀντὶ νὰ ζητήσουμε τὴν πηγὴν τῆς δουλειᾶς καὶ τῆς φαντασίας στὴν ἡμέραν μας τὴν θαμπὴν, τὴν ἀχρωμάτιστην, τὴν ἄδειαν ἀπὸ ἔργα, στὴν ζωὴν μας πού ρέει ὀκνά, γιατί δὲν ἔχουμε τὴν δύναμιν νὰ ταχύνουμε τὸν παλμό τῆς ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Οἱ ἀγροὶ μας, τὰ σπῖτια μας, οἱ ἀγορῆς μας, ή αἰσθησις τοῦ πόνου καὶ τῆς χαρᾶς, πούνε ἀλλοιῶτικη ἀπὸ ἄλλοτε, οἱ ἀνάγκες καὶ οἱ συνήθειες, ή βιοπάλη καὶ ή ματαιοδοξία τῆς ἐποχῆς, πού ψευτολάμπει, καθημερινὰ μᾶς δίνουν ὅλο καὶ νέες σύγχρονες εἰκόνες — μὰ πού νὰ τίς δοῦμε. Περιφρονοῦμε τὴν σκιά τοῦ ἐαυτοῦ μας — καὶ ὅμως ἀξίζει πολὺ, γιατί εἶνε ή σκιά μας ή σημερινή. Κ' ὅτι σημερινή, μὰ καὶ ή πῶς μικρὴ εἰκονίτσα, εἶνε πολὺτιμο. Μάλιστα γιὰ τὸ μέλλον, πού θὰ θελήσῃ νὰ μᾶς μελετήσῃ — καὶ δὲν θὰ μᾶς βρῇ πονηρά. Σὲ μίαν ἀνυπαρξία φρικτὴ θὰ βυθισθῇ ή Ἑλλάς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, πού τὴν ἀποτελοῦν ὅλο καὶ ἀδύνατοι, χαρτένιοι ἄνθρωποι.

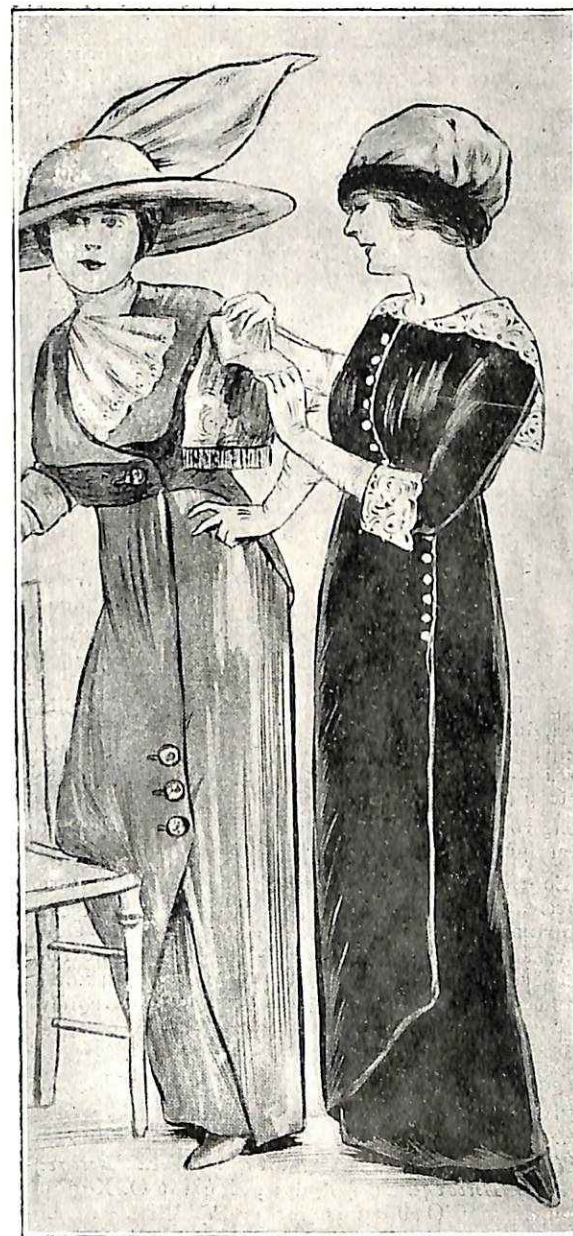
Πρὸς ἐτῶν καλλιτεχνικὴ σχολή, με διευθυντὴν τὸν αἰσθητικὸν καὶ. Μιχαηλίδην, εἶχε ἐργασθῇ μοναδικὰ μέσα στὰς Ἀθήνας. Εἶχε ἀρχίσῃ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ σχέδια, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ πάρῃ κατὰ σειρὰ τίς ἐποχὰς καὶ νὰ φθάσῃ βαθμικῶν ὡς τὴ σημερινή καὶ νὰ σταθῇ περὶ ἐκεῖ. Οἱ κυρίες τοῦ Δυκείου ἀντὶ νὰ ἐξακολουθήσουν ἀπὸ τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, συνεχιζόντας τὸ καλὸ ἔργο τῆς σχολῆς, πού ἐκλείει ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν τῶν Ἑλλήνων, ἀρχίσαν πάλιν ἀπὸ τὴν ἀρχή. Πᾶει. Εἴμαστε προσωπιδόφοροι ὅλοι. Ἡ θανάτουμε στὸ παρελθόν, ή δὲν θ' ἀνέχομε σὲ καμιάν ἐποχὴν. Ἀνθρώπον σημερινὸν θέλω. Δόστε μου ἄνθρωπον τέτοιον, καὶ ἐγὼ με τὸ ἴδιο κορμί μου νὰ θρέψω τὸ καμίνι του — πού θὰ πυρῶσῃ τὸ σίδερον γιὰ τὰ ἔργα τὰ σημερινά.

Η ΑΘΗΝΑΙΑ

Η ΜΟΔΑ

Πῶς νὰ χαρακτηρίσῃ κανεὶς τὴν τάσιν τῆς ἐπιδείξεως πού ἔχουν τώρα τελευταῖα οἱ Ἑλληνίδες μας. Νὰ βγαίνουν στὸ δρόμον φανταχτερὰ ντυμένες, με χρώματα χτυπητὰ, φορτωμένες με χίλια δυὸ στολίδια, με κορδόνια ἀπὸ δῶ πού καταλήγουν σὲ φούντες, καὶ ἀπὸ κεῖ με κάτι τσάντες μακρὺς σάν σακκούλια, κεντημένες με πούλιες καὶ με τιρκίτι καὶ με μετᾶξι, εἴτε κατασκευασμένες ἀπὸ πρόστυχα βελούδα καὶ ἀπὸ ἄλλα παληοπράγματα.

Γι' αὐτὸ σήμερα θὰ εἰπῶ δυὸ λόγια γιὰ τὴν ἀμφίεσιν τοῦ δρόμου, πού εἶνε καὶ αὐτὴ μιά μεγάλη τέχνη. Ἐδῶ λίγες ξεύρουν τὴν ἀπλὴν κομψότητα καὶ τὴν ἀριστοκρατικὴν ἐμφάνισιν. Ὅσες εἶνε ἀπὸ εὐγενικὴ καταγωγή, καὶ ἔχουν ζήσιν σὲ ἀληθινὰ ἑλληνικὸν ἀρχοντικὸν κόσμον, καὶ οἱ ἄλλες — πού ἔτυχε, συνδυά-

Φόρεμα ντυρεκτονικὸ ἀπὸ τσῶχα πράσινη

Φόρεμα ἀπὸ μαῦρο βελούδο

ζοντας τὴν ἐμφυτην αἰσθητικὴν ὀξυδέρκειαν με τὴν καλλιτεχνικὴν μόρφωσιν, νὰ εἶνε οἱ γυναῖκες οἱ ἑξαίρετικές. Ὅμως αὐτὲς πού ὑπάγονται στὶς δυὸ κατηγορίες εἶνε πολὺ λίγες, καὶ ἔτσι οἱ ἄλλες, οἱ ἀκαλαίσθητες, οἱ στολισμένες σάν νὰ πηγαίνουν νὰ ἐκτεθοῦν σὲ κανένα χωριάτικο παζάρι — ἀπομένουν ἕνα πλῆθος.

Κάμνοντας κανεὶς ἕνα γυρὸ στοὺς περιπάτους, στὶς πλατεῖες καὶ στοὺς κεντρικοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, νοιώθει ἀμέσως τὸ ἀρρωστο, τὸ ἀπολίτιστο γούστο τῶν γυναικῶν μας. Ὅσο ἀξίζει ἐκεῖνη ή δόδς Σταδίου με τὰ ἡλεκτρικὰ τῆς πού δείχνουν σάν χαρτένια τὰ

δυνατόχρομα φορέματα καὶ ἀκόμα δείχνουν σάν μαθημένα ὀρνίθια τὰ κεφάλια τῶν Ἑλληνίδων με τὰ δόλορθα fantaisie καὶ τοὺς δόλορθους, φουσκωμένους με σύρματα, φιδόχρους.

Ὅμως ἐδῶ δὲν πρόκειται νὰ μετρήσω τίς ἀσχημίες μας. Καὶ δὲν θὰ τίς ὠνόμαζα καθόλου, ἂν δὲν ἤξευρα πῶς ἔτσι τίς αἰσθανόμεθα βαθύτερα. Κι' αὐτὸ εἶνε ὅλο. Νὰ αἰσθανθοῦμε τὸ ἄσχημον πού ἔχουμε γιὰ νὰ μπορέσουμε με τίς σχετικὲς παρατηρήσεις νὰ ἔλθουμε στὸ δρόμον τῆς καλαισθησίας. Εἶνε τόσο ἀπλὸς, καὶ ἕνα χαμηλωμένο φῶς τὸν λούζει σεμνὰ — ἴδιο τὸ φῶς ἐνὸς βαθυσυλλόγιστου δειλινῶν. Οἱ δυνατὲς λάμπει — γυναῖκες, θαρρεῖς, γεμάτες αὐθάδεια καὶ ψευτιά — τὰ πολὺπλοκα στολίδια, τὰ χρώματα πού φωνάζουν ἀπὸ μιά ὥρα μακρὰ, δὲν πηγαίνουν στὶς γυναῖκες τῆς Ἑλλάδος, πούχαν προμάμμες ντυμένες στὶς σεμνὲς καὶ ἀπλούστατες χλαμύδες — βασίλισσες καὶ θυγατέρες τοῦ λαοῦ, ὅλες τὸ ἴδιο σχέδιο, τὴν ἀπαράλαχτη γραμμὴ.

Κι' οὔτε ὁ οὐρανὸς μας, ὁ ἄσπερος αἰῶνας σάν μάτια παιδιῶν, καὶ οὔτε ὁ κάμπος μας ὁ ὀλόσπαρτος με χίλια φρεϊνὰ λουλούδια, καὶ οὔτε τὰ βουνὰ μας πού ζοῦν σάν γονατιστὰ ἀποκοιμητῇ τὸνα δίπλα στάλλοις γλυκοῦς ὄνειρεμένους ἡσκιους, πού χύνονται ὁμορφότεροι ὅσο καὶ γέρνει ή ἡμέρα, — μὰ τίποτα, τίποτα δικὸ μας δὲν θέλει τὸ φορτωμένο ντύσιμο στὴν γυναῖκα. Ὅλα ξέρουν με τὴν ἀκτινωτὴ ἐμορφίαν τους νὰ μεγαλώνουν τὴ χάρι τῆς κάθε μορφῆς, νὰ τὴ δείχνουν σάν λαμπερὸ πετράδι. Γι' αὐτὸ σὲ πλαίσιο τόσο ἀπλὸ ὅπως ή φύσις μας, ή εἰκόνα πρέπει ἀκόμα πιὸ ἀπείριτη — ὅμοια με τὰ ἀρχιτεκτονικὰ θεμέλια τῶν Ἀθηνῶν τοῦ παλαιοῦ καιροῦ.

Τότε ή Ἑλλάς θὰ ἔξῃ Ἑλληνίδες καὶ στὴν ἐμφάνισιν. — σάν ξαναγυρίσουμε ὅχι στὴ γραμμὴ καὶ στὸ σχέδιο ἀπότομα τῶν ἀρχαίων γυναικῶν, μὰ στὴν καλαισθησίαν τους τὴν αὐστηρὴ καὶ ἀπέραντη. Σήμερα ἔχουμε γυναῖκες, ὅχι παιδιά τῆς Ναυσικᾶς — ἀλλὰ ἀντιφεγγίσματα τῆς γαλλικῆς ἐφήμερης καπριτσιόζικης μόδας, πού ὅλο κυλᾷ ἀνίσχυα, ἀλλὰ σκιαγραφίες ἀσχημίες γιατί εἶνε ἀταίριαστες με τὸ πλαίσιο πού εἶπα, καὶ κινδύνει με ξένη ψυχὴ.

Στοὺς βαρεῖς οὐρανούς, στὶς σκοτεινὲς χῶρες, στὰ μαυροκαπνισμένα δρακοντόσπιτα ἀνάμεσα, στὴ βροχὴ καὶ στὴν ομίχλη καὶ στὴ βία τῆς ζωῆς καὶ στὴ βία τοῦ θανάτου — ἐκεῖ πηγαίνει κάθε παράξενον καὶ πολὺπλοκον, κάθε πού γυαλίζει καὶ θαμπώνει καὶ σκλαβώνει τὸ μάτι. Τὸ μάτι, πού συνειδησμένο στὴν καταχνιά, θέλει σπῖθα γιὰ νὰ ξαφνιασθῇ. Ὅμως μόνο ἐκεῖ ἔδῶ τὸ φῶς μας, ὅλα μας γύρω, ή ψυχὴ τοῦ τόπου μας, πούνε σάν μιά γιγάντια πετάλουδα μυρϊόχρομη πού χαρίζει φῶς καὶ στὶς πέτρες, ὡς γίνῃ ὁδηγῆτρα σὲ μίαν ἀπλὴν, ἐλευθέρην, ἀπλὴν ἀχνόχρομην περιβολήν.

Τόσα καὶ ἄλλα τόσα θὰ μπορούσα νὰ εἰπῶ ἂν ἤξευρα πῶς θὰ ξεροίτωνα τὸ πρόστυχο κεραμιδί γεράνι πού ἔχουμε μέσα μας καὶ με τοὺς τόνους του ρυθμίζει τὴν αἰσθητικὴν μας.

Η ΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Εἰς τὴν «Revue» ὁ καὶ Γαβριὴλ Μονὸ δημοσιεύει ἄνεκδότους ἐπιστολάς τοῦ ποιητοῦ Βερανζέρου πρὸς τὸν Μισελῆ. Εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν με χρονολογίαν 7 Μαΐου 1853 ὁ ποιητὴς γράφει πρὸς τὸν ἱστορικόν «Ξεῦρετε, ὅτι ὁ Δαβὶδ γι' Ἀνζερ ἐγύρισεν καὶ ἐπὶ τέλους ξαναεῖδε τὸ ἀτελεῖ τὸν πού δὲν ἡμποροῦσε νὰ ζήσῃ μακριὰ του. Θὰ πιστέψετε ὅτι εἰς τὴν Ἀθήναι, (θέλει βέβαια νὰ εἴτῃ στὸ Μεσολόγγι, Σημ. Π.) δταν ἐπῆγε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ μνημεῖον τοῦ Βότσαρη, εὐρῆκεν ἀκρω-

τηριασμένον καὶ σκεπασμένον με ἀγκάθια τὸ χαριτωμένο πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ, ποῦ ἔγραφε τὸ ὄνομα τοῦ ἥρωος; τὸ θαυμάσιο μυθιστόρημα ποῦ τὸ εἶχε κάμει δῶρον εἰς τὴν Ἑλλάδα; Νά, πῶς περιποιούνται οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες τ' ἀριστουργήματα τῆς τέχνης. Πῶς τὸ ἴδιον ἔδαφος, ὁ ἴδιος οὐρανὸς παράγουν ἀνθρώπους τόσον διαφορετικούς; Τί θὰ εἴμαστε εἰς τὸ ἔτος 2000;

Δὲν ἠξεύρομεν τί θὰ εἶναι οἱ ἄλλοι λαοί, ἀλλ' ἡμεῖς καθὼς φαίνεται δὲν θὰ ἔχωμεν ἀλλάξει καὶ πολὺ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν περιποίησίν μας πρὸς τ' ἀριστουργήματα τῆς τέχνης.

ΑΠΟ ὅλους τοὺς ἀστρονόμους καὶ μαθηματικούς περιμένεται με ἀνυπομονήσιν ἡ πλήρης κατασκευὴ τοῦ μεγαλυτέρου τηλεσκοπίου τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον κατασκευάζεται εἰς τὴν πόλιν Κεμπέκ τοῦ Καναδά. Ἡ κατασκευὴ πλησιάζει νὰ τελειώσῃ. Τὸ τηλεσκόπιον αὐτὸ ἐσχεδιάσθη ἀπὸ τὸν καθηγητὴν Σλόζκωπ κατὰ τὸ 1907. Τὰ ἔξοδα τῆς κατασκευῆς προσέφεραν ὁ πλούσιος γαιοκτήμων τοῦ Καναδά κ. Παῦλος Μιρμάν. 800 χιλ. φρ. στοιχίζουν μόνον τὰ μηχανήματα, ποῦ θὰ βοηθοῦν τὴν περιστροφὴν τοῦ κολοσσίου τούτου τηλεσκοπίου.

ΤΟ μαῦρον τριαντάφυλλον, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου ἀκόμη καιροῦ ἐθεωρεῖτο ἀδύνατον νὰ παραχθῇ, καλλιεργεῖται τώρα εἰς τοὺς κήπους ἐνὸς κηπουροῦ τῆς Πετροπόλεως. Τὸ χρώμα τοῦ τριανταφύλλου αὐτοῦ εἶναι βαθύτατον· τὸ ἀρώμα του θαυμάσιον· διατηρεῖται δὲ δροσερὸν καὶ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν του 4-8 ἡμέρας. Ἡ τιμὴ του ἐννοεῖται ὅτι εἶναι μεγάλη. Οἱ πλούσιοι τῆς Πετροπόλεως πληρώνουν τὸ καθένα 30 ρούβλια.

ΟΤΙ ὁ ἥλιος ἐξασκεῖ μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ἀλήθεια ἐπιστημονική, λέγει μία Ἀγγλικὴ ἐφημερίς, ἡ ὁποία εἰς τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν εὐρίσκει καὶ τὴν μεταβολὴν τοῦ χαρακτῆρος τῶν Ἀγγλῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Οἱ ἄνδρες ἔχασαν τὴν σοβαρὰν ἀκαμψίαν των καὶ οἱ νέοι εἶναι θεατρικώτεροι ἀπέναντι τῶν γυναικῶν. Εἰς δὲ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐφετινοῦ θερμοτάτου θέρους ὀφείλονται αἱ ἀπεργαίαι εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ αἱ ταρachaί.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΤΩΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ",

Α' Διαγωνισμός. Προθεσμία 31 Δεκεμβρίου 1911.
Θέμα: Τοπίον φθινοπωρινόν.

Β' Διαγωνισμός. Προθεσμία 31 Ἰανουαρίου 1912.
Θέμα: Σκηνὴ ἀπὸ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων ἢ τῆς Πρωτοχρονιάς.

Γ' Διαγωνισμός. Προθεσμία 28 Φεβρουαρίου 1912.
Θέμα: Τοπίον χειμωνιάτικο.

Δ' Διαγωνισμός. Προθεσμία 31 Μαρτίου 1912.
Θέμα: Πορτραῖτο.

Τὴν προκήρυξιν τοῦ Διαγωνισμοῦ βλέπε εἰς τὸ τεύχος τῆς 15 Οκτωβρίου 1911.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ι. Σ. Ο. Κύπρον. Μαθητικὸν ἀκόμα. Ξεχάστε το αὐτό, ὥστε μπορέσετε νὰ γράψετε καλύτερα. — Δ. Τσ. Κρήτην. Διαβάσετε, διαβάσετε, διαβάσετε. Καὶ ὅταν μετὰ τὸ διάβασμα ὠρμίωσῃ τὸ γούστο κλπ., ξαναδοκιμάσετε. "Ἄς μὴ σὰς λυπήσῃ, θὰ εἶναι γιὰ τὸ καλὸ σας. — Ε. Β. Ἀθήνας. Ἐχει δικαιώματα καὶ ἡ καθαρεύουσα. Δὲν τὴν ἀποκλείομε, ἐνὸσω ὑπάρχουν ἀνθρώποι ποῦ τὴν

γράφουν. Ἐνα περιοδικὸν εἶναι καθρέπτης τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου του. Αὐτὴ εἶναι ἡ δική μας ζωὴ: διττὴ, ὥς ποῦ νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ πιὸ δυνατὴ, ἡ ἀληθινὴ. Ἔως τότε θὰ πηγαίνουν οἱ δύο πλάι-πλάι, σὰν ἀδελφές. — Ε. Ε. Ἀθήνας. Ἀφοῦ δὲν προφθάνετε διὰ τῆς 31 Δεκεμβρίου, προσπαθήσετε νὰ προφθάσετε τοὺς ἐπομένους: 31 Ἰανουαρίου, 28 Φεβρουαρίου κλπ. Φωτογραφικὸς διαγωνισμὸς θὰ ἐξακολουθήσωμε τακτικὰ.

Ο Λ Ι Γ Ο Σ Τ Ι Χ Α

Ἀντὶ τοῦ διπλοῦ τεύχους τῶν Χριστουγέννων θὰ λάβουν οἱ συνδρομηταὶ μας, μαζὶ μετὰ τὸ ἀπλοῦν τεύχος, καὶ τὸν «Θρίαμβον» τοῦ κ. Ροδοκανάκη, εἰς δωρεάν ἐκδοσιν τῶν «Παναθηναίων».

Ἡ συνέχεια τῆς μελέτης «Τὸ Μειδίαιμα τῆς Ἀθηνᾶς» ἀναβάλλεται διὰ τὸ ἐρχόμενον τεύχος.

Ἑλλανόδικος ἐπιτροπὴ διὰ τὴν προτομήν τοῦ Σολωμοῦ εἶναι οἱ κ. κ. Γ. Ἰακωβίδης, Ἀριστοτέλης Ζάχος, Κ. Δημητριάδης, Παῦλος Νιρβάνας, Κίμων Μιχαηλίδης. Ὁ κ. Ζάχος ἀπουσιάζει δι' ὀλίγας ἡμέρας, καὶ ἡ ἀπόφασίς τῆς ἐπιτροπῆς θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ προσεχές τεύχος.

Ἡ «Φιλαρμονική» τοῦ Καίρου ἵδρυσε ἐφέτος καὶ τμήμα δραματικόν. Κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν πρὸ ἐνὸς μηνὸς ἐδόθη τὸ μονόπρακτον δράμα τῆς συνεργατρίας τῶν «Παναθηναίων» κυρίας Δημητριάδου-λου. Ἐπαιξαν αἱ κυραὶ Νίνα Λάντς, Μαρίκα Κογιάνια καὶ οἱ κύριοι Μάρκος Ἰατροῦ, Καλογερόπουλος, Περ. Σταματιάδης. Μετὰ τὴν παράστασιν τρεῖς μουσικὸν — βιολί, βιολοντσέλο καὶ πιάνο — ἀπὸ τοὺς κυρίους Ι. Πεντάκη, Ι. Χέλμην, Σαντίνην. Αἱ φιλολογικομουσικαὶ αὐταὶ παραστάσεις θὰ ἐπαναλαμβάνωνται καθεὶς δύο τρεῖς μῆνας.

Εἰς τὸ «Λύκειον Ἑλληνίδων» προαγγέλλονται διελξεις μετὰ μικρὰς συναυλίας.

Ἐορτὴ ἑλληνικὴ τοῦ Λυκείου ὠρίσθη ἡ ἡμέρα τῶν Φώτων. Θὰ κοπῇ ἡ πῆitta καὶ θὰ χορεύουν χοροὺς ἑλληνικοὺς μετὰ εἰκόνας ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς. Ἡ ἐορτὴ θὰ τελειώσῃ μετὰ ἀπόδοτον, ἀπὸ τὰς ὠραιότερας ἐκπλήξεις, τὰς ὁποίας θὰ ἡδύνατο νὰ ποθήσῃ κοινὸν ἀληθῶς ἑλληνικόν» λέγει ἡ «Ἐφημερίς τῶν Κυρίων».

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Τραγούδια τοῦ Βερανζέρου, μετάφρ. Λεων. Ραζέλου. Ἀθῆναι τυπογρ. «Ἑστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη δραχ. 1.

Τίτλοι, Πρωτότυποι Ἔργασια, Μελέται Ἐπιστημονικαί, Ἐπιστημονικὴ Δραῖσις, Σπήλιου Θ. Χαράμη ὑφηγητοῦ τῆς Ὀφθαλμολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Ἀθῆναι τυπογρ. Χιώτη.

Ὁδές, ποιήματα Γερασ. Σπαταλά. Ἀθῆναι τυπογρ. Βεργιανίτη, δρ. 1.

Ἀγράμπελη, ποιήματα Στεφ. Βερνουνάκη. Ἀθῆναι, δραχ. 1.50.

Εἰκόνες ἐκ τῆς Ἀρχαίας Ἑλλην. Ἱστορίας. Ἀθῆναι Σύλλογος Ὀφελίμων Βιβλίων, δρ. 1.

Les Olympiennes, poèmes, Alek Skouffo. Paris Sansot, fr. 3.50.

Byzantinische Zeitschrift τόμος 20, τεύχος 3 καὶ 4, Leipzig 30 Νοεμβρίου 1911.

Μουσική: Berceuse pour piano par D. Naoum.

